

EGLURYN
PHRAETHINE B.

sebh,

Dosparth ar Retoreg, yn o'r saith
gelbhydbyd, yn dysculbuniath
ymadrodb, a'i pherthys-
nassau.

* *

Printiedig gann Ioan Danter
yn Lhundai.

1595.

IN SIGNI VIRO PRUDEN-
TIA, AC FORTITUDINE
præstantissimo JOHANNI SALVSBVRIO Leueniensis,
Serenissima Domina Regna E L I Z A B E T H A E
præclarri Somatophylacum ordinis
Armigeru dignissimo,
inflatus

vōiescunque nati in mentem
venit tñius Claudiani sententia
(vir insignis) Medium quod
non delerit vñquam coeli
Phœbus iter, radijs tamen om-
nia lustrans : Non pessum non
impense, magno & opere virtu-
tis speciem suspicere, & autho-
ritatem valide admirari. Qua-
cum in medio quodam tramite,
ac velut in linea ecliptica iter suum conficiat; sic ipso (quos a-
more prosequitur, & honore) medium, & cœli & soli uitera
tenere docet; neque ab eius semitis vel latum vnguem discede-
re sinit. Huic autem cum vir illustris, excellentem &
eclitam Majestatem, cœlitus donatam & adivino munere emis-
sam possideas; hinc sit quod multi & fortitudinem sufficientur
in maximis, & clementiam in minimis admirantur. Nec insu-
ria! Ad virtutem enim & animi invictam fortitudinem consequendam,
ut quapotè cateris prælutzeris, multa cum primis
sunt apprimè necessaria, que maxima huic mundo affixi. &
damones ipsi metaphysica confeantur: divini vi potè nominis

EPISTOLA

inspiratio; innuita animi fidelis persuasio; perturbationum iunctio;
Inspirationem facit electio; persuasionem illuminatio; ^{intelligas}
conformatio; & conformatio. Ex his præterea alia effluunt, quæ
humanam decorant naturam, decori splendorem addunt, &
splendori resplendentem quandam eminentiam adiungunt; quæ
quamvis ad facinorum naturam non accedant: ita tamen ad-
herent, ut si præsint efficiant, si defint deficient, & collabatur
eorum dignitas necesse est. Huiusmodi sunt ^{enim} actionum
humanarum, quæ sic sapientia ancillantur, ut his absque & te-
meritas dicatur, & evanida quam adam animi ostentatio. Huius
autem tantæ virtutis facultati, authoritati, ac muneribus de-
dito, eiusque gloria non modò studenti, sed participi, non possum
non fæliciter tibi gratulari. Hoc enim summa nobilis animi
præstantia postulat, fælicisque ingenii dignitas expertere vide-
tur. Quid enim magis nobili pro sapientia oriundo quam sapientia
conuenit? quid luci quam lumen? quid viro quam virtus? quid
Martii & Mercurio. quam Minerva? Perge ergo primum sapien-
tia gradum metiri; nam (Ethnicis ip[s]is attestantibus) Pri-
mæ scelerum cause mortalibus ægris natura nescire Deum.
Recte! Ignorantia enim Dei, anima plaga lathifera. Perge se-
cundum voluntatem diuini numinis ei venerationem imperti-
re; nam adversa Deum spernentibus omnia accidere, in confessio
est. Perge conscientia tranquillitati consulere; & O te miserum
si contemnis hunc testem. Perge probitati famulari, ut esse
quam videri malles. Perge via vitaq[ue] ducem consequi pruden-
tiam, quæ ^{videtur} videtur. Nam per hac, animus (qui minus
honesta at turpibus, & commoda ab incommodis sagacissime &
cernit & discernit) præterita præsentibus necit, & futura
præteritis adiungit. Annon rerum humanarum vicissitudo
hunc progressum excitare debet? quid enim in mundo solidum?
quid non euaniendum? quid non fluidum? Annon terra ipsa ana-
ritie; annon ignis desideriorum; annon aer stulticie; annon lu-
na inconstancie; annon sol ipse prosperi rerum status specimen
quoddam

DEDICATORIA.

quoddam suppeditat, & argumentum subministrat? Praeclarè
tu quidem avaritia nuntium remittis; ut potè qui noveris pri-
vat as res semper officere publicis consiliis: & desideriis vatedi-
cis; quia cupiditate, pauca rectè confiant: & stultitiae scopulum
enitas; quia & consulis lente, & consulta cum festinatione
exsequeris: & inconsistante levitatem odio habuisti; ut qui re-
rum mutatione immoto quodam animi robore nec efferre, nec
deprimere. Tu hostis prodigionis, & perfidia accerrimus; siqui-
dem non ex iis, qui ^{ad} animum tuum in opere bonorum: sed qui in
horas (imo semper) ad mandata, (imo ad ^{ad} utrum) serenissima no-
stra Domina, ac Regina potentissima Elizabethæ non solum
pro patria defensione, quam poscit natura; & religionis quam
Christianæ propugnamus, & profitemur veritate; quod pietas
postulat, omnibus audendis, & in omnem sis euentum paratis-
simus: sed etiam vitam ipsam sub eius vexillo in propulsandis,
& internecioni addicendis ipsis, quos vellet cunque, hostibus in
discrimen adducere, (imo anima ipsam agere, & exhalare) non
verearis. O animum vera nobilitatis ^{ad} amorem, qui principis
nutum semper attendat! O vere fortem qui queuis ardua, &
difficilia adire non recusat, quo gloriari principi, salutem pa-
triae, sibiq; decus acquirat! O virum qui nunquam humilitate
a fide, sapientiam a dignitate secludat! Pars enim dignitatis
non insima, dignioribus bene velle, & ad eorum, si mode imper-
rio present, iussa capessenda prestat esse. O Mecanatem qui nun-
quam scientias contemptui habere didicit; qui doctis favere non
cessat; qui patriæ pro re nata optimè prospicit! Huiusque rei, en-
specimen quoddam patriæ innotescere, & prabere volunti;
eo quod nullus antebac, ullas Rhetorices institutiones Britan-
nicæ in lucem emisisset: nec de tropis & figuris aliquid conscrip-
tum esset: tuotamen hortatu, ac impensis, me aliquam huius
delineationem, & iuris exarare; & Britannica consuetudine
familiarem reddere volueris: eoque nostrates Cambro bri-
tanni tibi arctissimo benivolentia & amoris vinculo astricci
sunt:

EPISTOLA

sunt: non huius quod per exiguum est operis respectu; verum
intimi illius erga patria consortes officii; quo indies ad maiora
procuranda niteris, atque moliris, quo hac Britannorum per-
verstia ^{diuina} & latebris eruatur, eius excellentia cognoscatur,
& ad suam perfectiōnem & plenitudinem perducatur. Domi-
nus te suo spiritu gubernet, ac intimo, paternoque favore com-
pletatur; ut perutile sis Ecclesie membrum, contra religionis
hostes fortissimus heros, veritatis strenuus assertor, & patria
su: serenissima nostra Regina propugnator assiduus; in vita
presenti mentem sanam in corpore sano conseruet; in futura
salutem ex gratuito patris beneplacito donet, ac impertiat.

Ex animo dignitatis tux obseruans

Henricus Perraeus.

C Y M B R O D I L E D R Y S YNERCHI ANNERCH

at ei ansyl a'i dhirgar bhrodur y Bone-
dhigion, Periglorion a'r Prydys-
dhion o'r genetl Gymbrou.

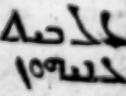
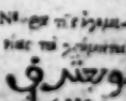
Y bei cyn hored (bl' vrddhaſſas! a'm ansyl
ſlad syr) dhwyn peth i berpheithrwyd , ac
ydyg gan laſeroedh bheio ar y peth a dharlu-
niwyd yn dhiarab , er ihes a lhwydiant : ni
byſle cy meint mor rwsaidh, na chynibher mor anlybhasus
igychwyn dechreuaid ; neu 'n hy trach i amcanu , a bſriadu
ganeuthud y peth yr hsn nis gadaſei anniolchgar ehd yd-
nion ei dhwyn i benn . Eithr gan bhod hynn yn dybodedic i'r
hei cyd dybodus ; yn hybhamli i'r dyscedic ; ac yn honneit
i'r neb ai ystyrrio yn dhyledus ; nas darbhu geni nebuñ idh-
o eihun , namyn yn hy trach is ſlad , is bhro, is genetl, is
rieni , a'i garedigion (perhon a gwrthod o honyn ei geis)
mi amcenaïs yn gyngydaidh , ac a rybhyaſis yn chawn
(poet anbhethlic bho'r arbhaeth) gida' chennad , a naſdh pob
hyrys Gymro dyscedig (cyd y gelhasei eraill yn teih)
dorri'r thus , a rhodhia i laſr dhosparthiad ar vn o'r faidh gel-
bhŷdhyd a elsi Rhetoreg , hon sy vn o laſbhor synnion
gŵir dhoethineb , hon sy arglwydhes a rheoledicbherch ar
feithredoedh olh syr y byd . Ac o das arnochi obhyn i
mi beth ygir dhoethineb bhirein a'r honn? Bid diau i'ech
mai gwybodaeth o Dhus a dyn drwy gybhrwydho yn

L H Y T H V R

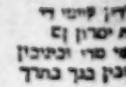
hydha pob rhys amfodh gseithredoedh at ei dyben pri-
 odasi. Achan i ni 'sybod, mai 'r dhoethineb honn ys
 amcan bsrriadus, a medhrs! hylasch pob dyn athrosgar an-
 chsith yn y byd hynn;na esceulussen ninnau nebrys vn o'r
 cybhrughausydh i'n arsedhu, ac in ty'rys atti. Drsy gy'm-
 morth anhyludh y gelbhy'dhyd ymima mae doethineb yn
 ymdhangos yn eglendid; yn dyfleirio yn ei splenneydh
 oleuni; yn honni ei dibhethl bhosredh; yn datcan ei nerth
 anhybhigh; ac bhegys phynnon ammhaliarnant, yn ty'calht
 nsydau'r gallon; neu yntau bhegys steren yn argan pob
 dirgeltech, i'n geneuthud yn gydnabydhus. Ac am nad
 oes i'rybodaeth dynas! ond dau ran arbennic; sebh yn
 gyntab! gohanred rhwgh ynaih betha'r lhalh, yn nessla
 ymadrodd phrath, adhurnas! : Rhaid ychrybod mae
 o'r gyntab! y tybhodh y gelbhy'dhyd aeloir Amrefsym-
 meg ac mai o'r ail y tardhodh ac y blagurodh Phra-
 thineb. Y gyntab! iadhyfci 'n hy'sir, i aithrasu 'n hyd-
 hoech, i'mryssymmu 'n anhy'som. Yr ail i amfisio yma-
 droddh yn bherthus, i amrysio li araih yn hybhygr; idhod-
 rebhnu ymdhidhanion msynbhoes a phob rhys sy'chder
 cymeredic. Gann hyunny obhedru dosbennu anian pob
 peth (y gan mwyabb;) obhedru terbhynu naturiolaeth
 pethau elbhennol yn adrybedhus; obhedru gohanredu
 'n dhidolaidh; obhedru dosfrannu 'n gy'reint; a barnu 'n
 hybhrasd: y gsybydhir bhod dyn yn greadur rhefym
 mas!. Obhedru mdhidhan yn araihias!, s'r arad yn ba-
 rabldhoeth, yncrasedleua 'n bhodhaus o dhigorni del-
 bhrydau yr enaid; o dhiblygu medhyllian 'r gallon ar ei-
 riau gseidhol, hygoel, hybhedr, a hybhryd; yr adnebys-
 hir bhod dyn yn greadur cybheilhadsy. Herwydhy
 hyunny er mwy galhu o dhyn adrodh yn drebhnus ei am-
 canion, a'i sy'hybhryd, vrdio naturiaeth a oruc y gelbhy-
 dhyd honn; gan roddi i ni aithry llith 'alhuog i blhedu gofod,

A N N E R C H.

a synys yr i gy'mharu geiriau rhysydh a bras dhegau rhagor-
 ael, i gy'mmynu, ac i adeilad y gelbhydhyd hon, is harbher
 yn dhlion, a'i notay yn aghhenrhaid er lhef sedh cy dieith-
 ydion, ac er masl i dhus bye. Ar hynny, mal ymae Amref-
 ymmeg yn rhysy dhovni'mryfymmu ac i gneuthur gwasah
 rhosgh gwisirionedh a'chelosydh; nid mynvn gelbhydhyd :
 eithr ym mhob gwybodaeth, a chyfreinrwyd : Yr yn
 sut y mae phraethineb yn dysgu phraethebu, ac araiho
 yn hyodl mynvn Due indeb, medhiginiaeth, cybhreithiaeth,
 miloriaeth, ac ym mhob cy tro ym mhlith dynion. Can-
 ys pos a dlichyn dhealh yr scruthur lan, honn yw ymborth
 yr enaid, heb ysbodaeth o'r gelbhydhyd yma? Pos a bhedr
 dhealh scribhennydion tiriondhyf, neu storias yr hydalm,
 heb gydnabod a throelhau ymadrodh? Pos a gyimmer ar-
 no chwilio 'n lwydhiannus yr Arabieit, a'r Grysieit phys-
 gwyd, heb y gannwylh ymma yn gynrifhael o'i blaen? Pos
 yn sy'n dealh yr iaith fathredic Cerinau (nim daer pa yn yn
 yr olybhyd) heb gymorth y gelbhydhyd hori? Diau nebû
 Nid yn iaith sy'n gnotay, ac yn benthyccio echdynborth gan
 honn: anid pob iaith (mal y dychrusia) sy'n eiriol arni
 am adhbhyd yndeb, rhac trysciann hrebo, ac ammorth. Yn
 Hebraec bho dhy'sedir, *Hal iadu i eor*, gar lhas'r abhon. Nid
 oes las i abhon o's dyfedenn yn briodael; ac o achos
 hynny troelh ymadrodhyd. Yn Galdaeg. *Dens ceiamis di-*
tirson ben memri ob benechon. Dymnia'r cybhammod hronn
 a gedech rhosgh obhi a chreithau. Nid ensaediad oedh yr
 ammod (o blegyd amod sydhydhesid rhosgh drosblaid) anid
 arsyd y cybhammod; ac er hynny goir yw'r bhrasduha
 eg herwydli troelh ymadrodhyd. yn Siraec, *Hal beth hamaihu:*
 Ar dy ei lhygaid dyna'r medd y galt at hoyt talcen ar dro
 eth ymadrodhyd. Yn Roacc. *Nenra tes hegemonias ta obremata:*
 arian bath yw giau'r droslograth. Nid arian yw giau, eithr, tro-
 elh ymadrodhyd. Yn Arabac, *Y eiahhtarephu cul lishani.* Ag

نَهْرٌ مِّنْ نَهْرٍ مُّلْكِيٍّ
وَمِنْ نَهْرٍ مُّلْكِيٍّ

نَهْرٌ مِّنْ نَهْرٍ مُّلْكِيٍّ
وَمِنْ نَهْرٍ مُّلْكِيٍّ

pob tabhod : sebh pob dyn. Yn Lhadinac. *Pallida mors glas agheu.* Nid agheu sy 'las; eithr y dyn alas : ac er hynny mae 'n viriaith sy nysyr y madrodd. Yn Phraghac, *Nul n' est tress-mechant tout a coup, ains par degres,* & peu a peu. nid ar vn dyr nod (sebh ar vn saith) y dy chreel dyn yn waetha: eithr mesur y chydig ac y chydig. Yn Italaec, *Tutte le armes del venetia no armerion le pauro.* Ni dhichyn holh arbhae Goe-nethia arbhogaethu obhn, sebh y rheu obhnus. Yn Hispaniac, *Cuentas de beato y unas de Garanato.* Padreuaugosyr dursiol, a chrabhaghau cigsennol. A'r vn phunyd mysyn ieithoedh eraillh. Herwyd paham chrisi velsch mor aghen-raid yw dyscu, a medru'r gelblyn dlyd tma, i dhealh eraillh; iad rodhi yn dhealhus; ac i 'merrthod a phob y madrodd an-hyodl, sy myl, wrth y marbler ar troelhau, a'r phygurau; y rheu bhal ser, neu bhain gys erthbaer a'nnant agsedh pob ymadrodhy'n dhuclair. Ac o blegyd hynny y dy'fedau Pyrr brenin ardherchaseg, a milwr gorchesol, ynnih o honno mwy o dyraisoedd drsy hyodl syd, a phraethineb *Cis-neas;* nag a ennilhassei a'i bhydhinoedd cis das dol. Yn dhai-an, mysyn rhŷbhel ac erlid, nid oes dim mor dhidhanus i'r millysyr, a'r cis das dwsyr, a derchabhu y madrodd i gymmeilh obhn i dharosteg. My bhi a eglureis bob troelh y madrodd, a phygur ar egraphoedh or scruthur lan er m'syn cybheithrin goir grebhybh grifnogael; a g o'r pryd ydhyion a'r beirdh Cymreig, er masl bardhoinaeth a seny dhasl. Yr hynn boen a gymerais ar dhamuniad y pendebhig vrdfasol, Ioan Salusburi aer Lheseni, i'r lloann ydhy' syd ti iaith gy'mraec yn rhysymedig is garu, a'i bhas rhau'n gy'bh adhas, am ei obhalach am danar', a'i dhiphuantr sydhu tuagattar. Ydhy' sedhu, chreschi bhonedhigion Periglorion, vchel-syr Pryd ydhyion, ac eraillh, adolysyn ydhy' syb er m'syn cobhadaeth henabheir, er m'syn pwyll hedh gwybodaeth er m'syn masleichiachieni, er m'syn ccidsad geroliach, er m'syn

L H Y T H V R A N N E R C H.

yn braint y Brytannieit, er m̄syn diorsedh angyby dhaeth,
 er ḡearth i'r gelynnion, ac er m̄syn Dūs; cannorthysesch,
 jaith y Cymbru, tr̄sisesch, a disesch, yngystal dr̄sy i
 chroi 'obr̄syo ḡsyr dyscedic, is chaselu'n l̄hsyr rhac di-
 leithanialeg; ei chynnwl yn les, dr̄sy obhal anhep̄sedh;
 a'i hardhu 'n bholiannus, a phob cybhrs ydhyd gorbhi:bhi-
 aesc. Ac hebhyd dr̄sy i chroi (bhonedhion) scribhennu yndhi
 y nailh at y lalh. Canys o dhiphyc hynny yr ydych
 (gan m̄syabu mor angybodus yndhi, a hitbau mor anghy-
 bhedr i chroi; mal na's gelius chi ei chlodbhori 'n iaen, nabi-
 thau chwaith nemor o safanaeth i chroi. O's hynny a'ch ne-
 vch gobeithia y deheilhesch mor dhir ichroi gybhadnabod
 a'r lhybryn yma, tuagat gaphael gwir phraethineb. Honn
 a'ch didhana myn adbhud, ach adhurna myn ḡsy nbhyd
 yn ieghtid sy hybhar, yn henaint sy bhodhgar, ar draghc sy
 hyglod, yn rhybhel sy bhudhigoliaethus, yn hedh sy l̄ys so-
 draethus, yn y lan eghoy sy nerthaseg, yn y lhyb sy 'orbhy-
 dasc, ym mhob cybhr̄ sy bhudhiasc yn dr̄syn lhes i lare-
 roedh, heb r̄aethyg, na drygu arnebun. Dirg a'ch rhed-
 do olh i bhod yn Gristianogion dibalh, yn dant ydhet
 phydilon yn bhedur anescor; yn bhonedhigion hylys; yn
 berigloriō hydraeth, yn bryd y dliion dr̄seniarth, yn Gym-
 ri Cymreigaidh. A hen phych ysch yn y byd yma; ac yn
 yr uchelneb, lhasenydhi didraghca'ch gordhisebho.

Poës bheldy bo.

Yr eidhoch olh i'r orchymwyn yn yr
 Arglwyd Dhu:

H E N. P E R R L

CARMEN ENCOMIASTI-
chon in laudem Britannicae Lin-
guæ & operis.

Gratia cuique sua est linguae, sed maxima sacris,
Quas docti scriptis excoluere suis.
Ast reliquas æquat, superatque Britannica linguas,
Quam magis antiqua est nulla, fluensque magis.
Sit licet asperior sonus, at structura diserta est,
Verbaque mirifice mollibus apta modis.
Quæ contempta diu tacuit cum gente, nitor
Redditæ nativo est, splendidiorque redit.
Grammatices rudimenta alii, sed lumina solus
Rhetorices mira Perrius arte dedit.
Sic pergit decus esse suis, ornataque vicissim,
Linguarum varia cognitione, suam.

R. V.

Cernis ut Hebraæs æquet formasque Latinas,
Nec sit Romanis Cambrica lingua minor.
Disce trium formas linguarum Cambra iuventus,
Nec tibi materna sit satis ore loqui.
Sed neque disce tamen: didicisti Cambra iuventus,
Structuras satis est te meminisse tuas.

Io. Dee.

A O T I D H Z.

Ιδέ πάντα μετράει,
Παρασκείαν φρεγάζει,
μελέτην τελεῖται
επειδή τούτη παντούτη
μάχη θείαν Καρπαντίουτη,
πράκτη τελεῖται οὐδὲ.
Κλίσης πρόσθιτη πάντη
τοῦ παντούτου Πέρατούτη
μάχη καταστάτη πράκτη
μάχης οὐδὲ λαμπεστη
τοῦ παντούτου οὐδὲ.
καταστάτη πράκτη παντούτη.

καταστάτη πράκτη παντούτη.

Si qua manet doctos laus haud moritura magistros
Grammatices, puro quæ docet ore loqui:
Quanta manet diæ pandentem præmia Suadæ
Gloria, lethæis non peritura vadis?

Illa, homines brutis discriminat arte loquendi:
Ista, homines homines vincere mira docet.

Ergo novos adeat merito Perratus honores
Invia fœlici qui terit arva pede.

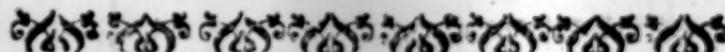
Cambria, quo doctore, novo ditata decore,
Aemula fit laudis, Gracia docta, tute.

Da. Rob.

Cambria quid periit, gens olim nobilis arte,
Marte potens, sanctâ religione pia?
Non perit, antiqua gentis monumenta supersunt;
Posteritas grata perleget illa manu.

*Grammaticen let i spectatis fronte Britanni;
Rhetor iam sequitur, nomen et omen habet.
Ancillas Dominus premisit; spero sequentem
Post dominam: facilem sterne libelle viam.*

Hetr. Hollandus.

M O L A G D I R A S D V R.

O Gymhenjaith deg a'i mynnu,
Y mae tynnau ammod doniog:
At hoph venjaith, a bair phynnu,
Gwyr eanynnugair jaen ensog.
Nid oedh bhudion,
Nag ehudion,
Beirdh a Drudion braidh droeadog:
Perri purgaith
Vnsedh jostneith
Euraid araith ys 'r dioriog.
O ey merson a'i eymharu,
Silia caru eiriau catrog;
Idho adbheron dhi'dibharu
A darparu dras hap eurog.
Am buroriaith
A blaenorioriaith
Arthagoriaith oraigeiriog.
Mae 'n phynnad sy,
Mae 'n barchad sy,
Mae 'n dalad sy msyn dy ledog.
O gelbhydhyd golau bhodhion,
Da ys rhodhion daen rhiedhog;
Yno nydhid aesen nodhion
Ag ansodhion gwisg naes hedhog.
A chanmotsch
A rheolsch

A

A dadolsch disyd eisog:
In bhedrus-sych
In barchus-sych
In sedhus-sych yn Nudh oesog.

Gsil. Midlton.

THE HISTORY OF THE CHRONICLES

If of their Thalmud Iewes made much, if Turks their Alcoran booke,
If Priests of Egypt did commend their Memphis Chronicles most:
Then Brittaines may their Bardibrag, and yeeld them gverdon due;
which pend their praise, advanc'd their fame, & did their names renne.
Had Bookes not crowned Rome with fame, and set their Cæsars out;
Of Romane state, and Cæsars name, small praise had beene (no doubt)
If Caldeans by Berolus are, extold to loftie sphæres,
And Persians praise by Ctesius pend, to feede the Persians eares:
Then Perry preffe and pleade for praise, who left no praise unsought:
And now to praise his Country more, a worke of praise he wrought.
He Rhetorick taught; the Atticke Tonge, with Kings in Court to talke,
He broght such flowers from Phrigia's fields, as furnijht Cambers walk.
He quickened Cambria halfe being dead, and gave to Cambria Marts:
He shadow'd Greece in Cambria soile, & broght frō Greece their Arts
Dardania is by him renude, and Troy revivēde againe;
To gaine a glasse to glory lost, it is no losse but gaine.
The Hebrue Rabbins deeme no man fit, their Hebrie bookes to reed;
And Greeks thought barbarus al the world, but such as Greece did breed.
But Iewes Iudea lost thereby, and Greeks their Greece bane lost;
Now Brittaines bath in Brutus blisse, in auncient Albions Coast.
VVhere old Anchises broode did breed, where Dardans stocke remaine,
VVhere Trojans sayld, where Bryttaines dwelt, to Queen Eliza's reign.
Thus Perry prou'd and pend his Booke, and puts his booke in viue,
To see what may be seene or sayd, of him that wrote so true.

Lodowicke Lloid Esquire.

Thou

THou sole companion of our oft chang'd State,
Sprong from the bowels of this sea-wald Ile :
Whom al-deuouring time could not exile,
So haue we constant beene despite of fate.

That how soeuer fortune tyrannizde,
We euer thee with all affections prizde,

Now since the splendor of a blessed time
Hath raizd our fortune, wee will reare thy praise
With Madregals, Sonnettos, Roundelaies ;
And add (Art-graced) Prose to Art-like Rime.
Thus *Perry* doth in his best graced vaine,
Where first he breathd, imploying there his paine.
Praise cannot add more worth, but shewe affection,
And vertue of it selfe, it selfe doth grace ;
Then cease my pen, lest more, thee more disgrace,
Since nought thou shew'lt, but thy Arts imperfection :
Let better wits his labours higher raise,
Or let them cease, the worke it selfe will praise.

William Marsh, Esquire.

I. H. Novi Coll, & nov. Temp. Socius.

Cambria sen Solumis se'e, seu conferat Argis
Seu tua compenset nomina (Roma) suis,
Quam lectis operosafonat connexio verbis,
Gestit & ornatus res sibi nacta pares?
Quid querar? est mentis siqua est infantia crimen;
Qui sapit ad quevis verba disertus erit.

Vni mihi Pergama.

F high conceits and sharpe aspiring wit,
May be aduanced by a lowly Muse:
If *Pans* rude Pipe by *Orpheus* side may sit,
If *Jones* deare Daughter may hir gifts infuse,
Where dulnes dothhir leaden dwelling chuse:
Then *Perries* golden Rhetoricke may haue place,
By my plaine lines to get deserued grace.
Within the *Tempe* soyle of whose new spring,
As from the garden of pure spreading wit,
Sweete chaunting birds with sundry laies doo sing,
And yet one tune their melodie doo sit;
As one small seede may millions more beget:
To water whose sweete bloome and fruitfull bowes,
There flowes the spring that bathed *Pallas* browes.
And learned *Perry* pierelle in thy time,
For none but thou the youngs dost beautifie:
Thou shalt not be disgraced by my rime,
But as desert thy praises fructifie,
So shall thy skill may darkenes purifie:
And when sound iudgment views thy sweete discourse,
Let envy bite hir tongue by thy tongues force.

WVilliam Rankins Gent.

Plurima grata refers, fex ter gratissima Perri:
Gloria Cambrorum, plurima grata refers.
Si non sunt grata hec, possunt qua grata vocari?
Et gratis dic quid gratius esse potest?
Nunc age ne cesses linguam excoriarre Britannam:
Sit deserta liscet: lingua disertatamen.

Hu: Lewys.

12. II

G

Carmen

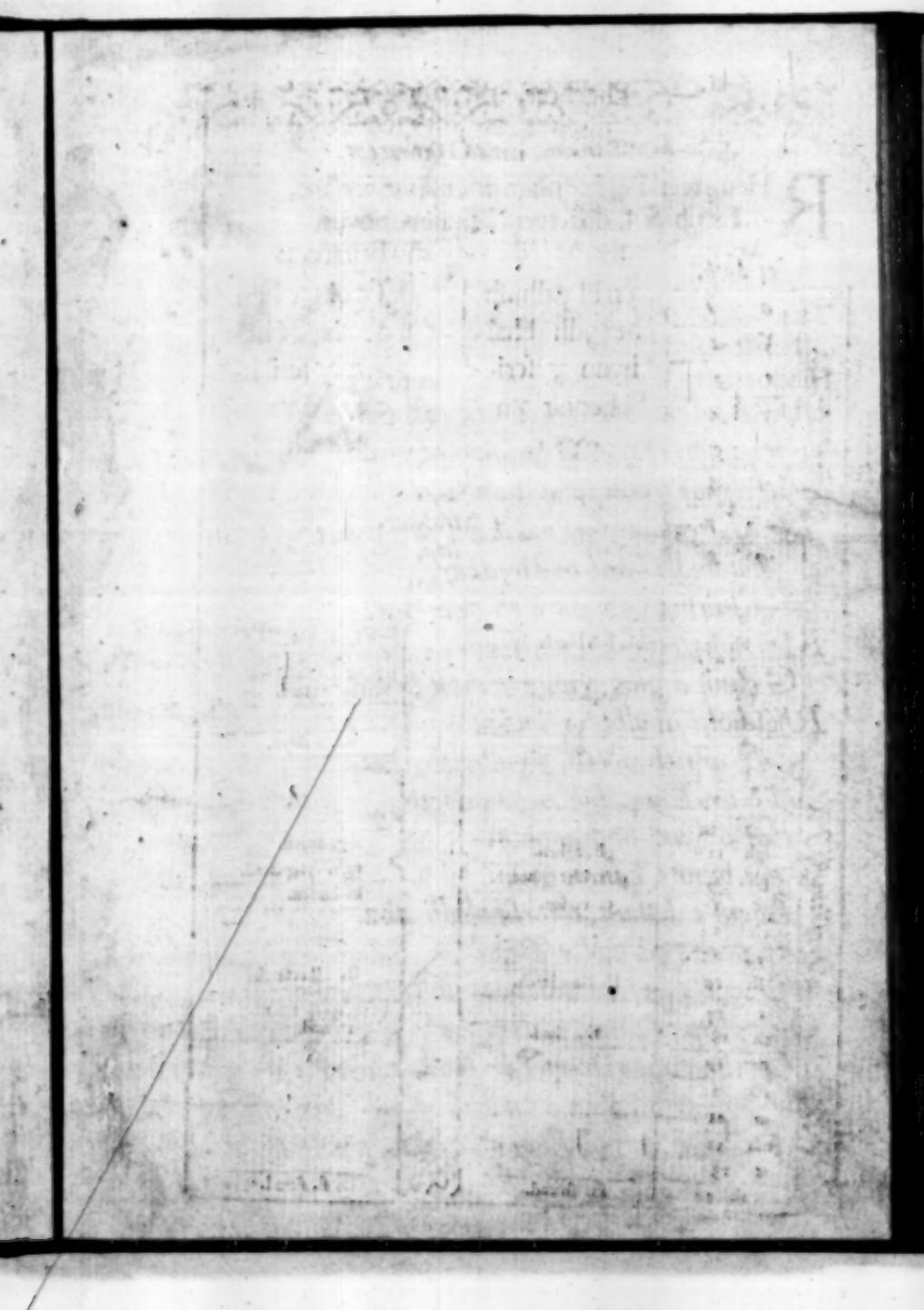
Carmen Paramericon ad Authorem.

RHetoricen Perræ tuam doctissime versans,
En tibi Sol, dixi, terra Britanna, novus.
Ars tua Naturæ, Mecoenas præfio Britannus
Est tibi, siquid ego judico, grata profers.
Tu tandem pergas (Musis o affecta solers !)
Pandere, quæ virtus, quantus in ore lepos.
Hinc tua fama viget (dum misces utile dulci)
Dulcis, ad extremos non moritura rogos.

At yr hygar Dharhennydh.

LHyma gysir garn lbom-iaith!
Lhyma'r geir nid lb-sm yr' gsaith;
Budbio! i baeb ond bydbar,
Iaith gysir gu aeth gsir gar.
Rbeidiol i bob dyn rhodiad
Gwann a gles ynn gescim'n gelad.
Rbeidiol i dhalbt yr budau
Ar araitb goeth, gynlhaith, gau;
Bid gair Dus; bid o ger doeth;
Bid o ynni bod anoeth.
Gwann bynni, cangn yna
Bhagl i Dbus, o 'orbholedb dba.
Ar bersa'g moler Perri
Sraibh naes, a 'n eurodh Ni,
O drassio 'r iaith, a dreisied;
Or lbach a'i thynn ar lbed,
Yn goyraibh ag yn gyrrith,
Yn bhyg ynn ei rbyg a'i rbith.

H. Sal.

Lhechres, y llythyrennau aghen-rheidiawl y gathlyn i scribhennu'r iaith GYmracc.

es beth.

a 1

Y 2

e 3

y 4

i 5

u 6

o 7

g 8

h 1

b 2

hh 3

p 4

ph 5

d 6

dh 7

t 8

th 9

g 10

gh 11

ghh 12

c 13

ch 14

l 15

lh 16

r 17

rh 18

n 19

nh 20

m 21

mh 22

sl 23

sh 24

ynol y dhuilh
nefyd bhal
hynn y scrib-
bhennir yn
gyfeir.

Ynol yr hen
dhuilh bhal
hyn y scrib-
bhennyd yn a-
ghelbhyd.

Amrabbac-
lion.

bh, heb bhach.

ph, phanad.

dh, o dhyn.

gh, aghen.

ghh, bhy ghhor-h.

c, cosien.

lh, lhannerch.

rh, thad.

sh, sharad.

f, heb fath.

ph, phuned.

dh, o dodyn.

ng, angen.

ngh, syng-horff.

k, korfen.

ll, llannerch.

rh, rhad.

sh, sharad.

R H E T O R E G.

Hetoreg neu reithieg y s celbbydhyd ar gysraint ymdhidban, i ymadrodhi yn hyphraeth, ac yn hyodl.

Y Groegieit gynt yn hybhad, ac yn dhiabhrith (a'i coledhent, a'i mae'r haent, ac a rannent idhibhol a sgwd gseidhuis, a chanmoliant geadholyt) a'i galgent hi febh trosylog yr enaid. O achos gallu

ymadrodd cynrysiol, ac arraith gymmenphraeth bhegys geyro, a phlygu meddwl bhyd y gerandasyr y gyttedhu a'i meddwl, ac y sneuthur ar ei hol.

Mae dsgy gaighe yn tybby o'r gelbbydhyd ymma, megys rbanau arbennig nodadeg: sebh, Adburneg a Lhabbaredigeth.

Adburneg y s trissiad, neu sisc adburn arraith mal a lllysiau amrith, ac amlos, i gynnwys bly, ac ymchoelyd medbyleiau, a menydai'r gerandasgyr.

Mae dau bbratich i Adburneg: y nailb y s Troelb ymadrodb, neu drobbeg; aralhyd Dulbedb ymadrodb, neu Phygr.

Troelb ymadrodb, neu drobbeg y s batb ar adburneg cysnebbin,

nebbtin, dr̄gy bavn y nesidir gair o'i arsydhocad anianasl, i ryg
arsydhocad aralh.

Prinder geiriau o'r dechreuad y'doedh achos o'r rhys honn.
O blegid pan o-edh eisiau geiriau i lunhoedhu naturiaeth, a
phriodoliaethau peth amrabhael; ḡsyr doethion am hynny,
a algaſſant is cobh, y pethau oedhent gynhebig y nailh i'r
llallh, o ran rhys duedh anianasl; ac a bhenthyciasont y nailh
beth i arsydhocau peth aralh, o'r oedh myen rhys bhodh yn
debig idho. Onyd sedi hynny, phraethineb, a'i dodrebhnodh
yn dhiandlaſd, a chymmeniaith a'i masrughodh yn vrdhaffaſl.
Canys megys o'r pryd cyntab y genaethp̄syd dilhad i olu-
dhio ansyd, a ḡsres: eythr arol hynny y damchseiniodh i la-
geroedd gael benthig ḡsycheder gan dhilhad ḡsiſſifcaid: bhel-
hy modhedigaeth araith a dharluniſyド o'r dechreuad, o bleit
achos prinder, ac anamlde'r geiriau. Eithr yn ol hynny mynuch
y marbher a genetlofh dlym̄p̄sy damunasl a masrbhrydys.
Ac am hynny arcithgyr hyodlaidh a' srhodafont y geiriau pri-
odaſl, yr rhei nid oedhent (os gad a bhydh) na m̄synieuthus,
nag eſyflaſl; ac a'marbheraſſont a'r geiriau echsyn, yn gyſtal
o achos trebhnuſr̄sydh y cyphelyb̄griaeth, ac eglurhad y peth
araithadgy, er cyphroi 'r medhglb̄hryd ar gyd ſciniio a chyngyd
yr araihigr. Geelsch gan hynny mor rheidiapl ȳs dealh beth
ȳs Troelb ymadrodb; hon a'mygynn̄rcha parth ar syneb i
chisi, pan adnesydhir neu pan nesidir peth ar 'air meſn araih
tu h̄snt i'r arbher ḡsyphredin.

Deuryg Drobbeq neu droelb ymadrodb y sydh.

I. *Acy Rhys cyntab y perthyn y rbein a'r rhysogaethau.*

PHRÆTHINÆ.

I.	<i>Træssens.</i>
Sebh	<i>Geat sorgerd.</i>
II.	
II.	<i>Ar yr ail rhys y mae hebbydd by gaghon yn cybly.</i>
I.	<i>Træsfymdbeyn.</i>
Sebh	
II.	<i>Cybbordbeyn.</i>
- Pump Rhithogaeth ar dræssensi y sydb. Sebh,
I.	<i>Træssens'r Achos geneuthuriasl.</i>
II.	<i>Træssens'r Achos debhnydhiasl.</i>
III.	<i>Træssens'r Achos edig.</i>
IV.	<i>Træssens'r Sylbon.</i>
V.	<i>Træssens'r Dharymsaasd.</i>

II. PENNOD.

Am Dræssens'r Achos geneuthuriasl.

Ræssens'r achos geneuthuriasl sydb, pan osodir ar ymadrod bethredig, neu araith latbrys, y capbactisr, yr aedasr, y dychymyger, neu 'n seithol dros y peth a gnaethant by.

Egraph o'r scrithnr lan bhal hyn.

Y cledh o dbualban, cobyn a nebyn o dbume agn. Ezech. 7.15
Y cledhybba o lodeydyd yn yr araith yma yn lle celanedb o'r hon y mae yn seithol ; neu 'n opher yn llag's'r geneuthuriasl. arth gogyn a nebyn y dealhtir agheu hon ys'r apheth, a'r achosdig sydh yn dybhod o'r rheini.

Hebhyd.

Miaelsais am fychter ar syneb y dhaiar, ac ar y mynyd hodeb. Agg. 1.11. Brth y gair fychter y dehelhir nesyna dhygydyl drsy fychter.

Hebhyd.

Y neb a gyffylbtir ar arglwyd yn ysbrydys. I. Corin. 6.17. Brth y gair yma (ysbryd) y dehelhir y llygodaeth, a'gna ysbrydus ar ei dhesiglaeg, drsy ei harail hsynt ar vnrhyd dhaen-edigaeth; sebh phyd, gobeit, cariad, a'i phreysthoedh, sy'n tardhu, ac yn tybhu o nadhynt.

Yn un phunyd y gelhid dygdedyd am rys er gsymp, dyscedig, a gsyrygaidh, gaphel o hono ebh ei dhyfcediaeth, gan Aristoteles: ei phraethineb, gan Dulli: ei gadbyll gan Libbi: ei dhybhndhysc ym-Mblato: a'i dhysineb gan Bhosben. Gwel-ych a gsybydhysch bhod yn rhaid dealh brth hensau'r gysyr ardherchaeg hyunny, sebh, Aristoteles, Tulli, Libbi, Plato, Mosen, y llybhrâu a scribhennalant, ac a'gnaethant hsy. Herwydhy hyunny pan rodir y dychymyg er dros y peth a dhychymygadu ebh, Trassens'r ganeuthuriagl bhyd.

Eghraphi myga Pr yd Ydhaeth.

Myon Dened min nid anoeth;

A'm enaid oedh y min doeth.

Edm: Prys.

Brth y gair Dened y dehelhir y llybhr Grammadeg a'gnaeth.

eth *Dianares.* Gochelsch ar y pennill rofod ong'r scribhen-nydh, neu'r dychymyger dros y peth a dychymygasdhw.

Rhybydh.

Gochelsch roi pob achos geneuthuriasl am ei acho sedig. Canys oni bydh mysn arbher embhedus, ac yn gymmssyi argydhocau yr acho sedig; coeg dhyngared a bhydh; gan nad y fflur ag na lwydha pob geneuthuriasl yn lle ei acho sedig; mynna chler y domm pan geisiant dhyngared neu dhylyn a rhwys a thrageth y pencerdhiaid ar ei cerdh lwyd. Ag am hynny ymogelsch a bydhwch dhiesceulus, rhag bod an rhebhn, ac anurdhas ar y geiriau ymadroddhus, rhag dygyddh esyllt ymad rodh yndhynt.

III. PENNOD.

Am dragsensiad y Deunydhio.

 Rasen'r achos deunydhiasl sydb, pan rodhir, neu pan gynnwysfir ar ymadrodh neu ar aith, y deunydh dros y peth a 'snaethpgyt o'r deunydh: neu pan dbealbom y peth debbnyd heddic wrth y debbnydh.

Egraph o'r scruthur lan.

Bhal hyn y mae'n scribhennedig. *Malbtigedig pob unys y gylgh y għbrog ar brenn. Gal.3.14.* Wrth y gair yma Prenn y deħelħir y għoys, y croeshoċċyd Crist arni. Canys prenn oedh ei debhnydh. Għeħġi yntau roi is-saq debhnyd h-dros y debhnyd heddig.

Aħla,

D

Hew

Hey abbeyant y g̃enith tecca, ac a ỹhant y grafn mēlusa. Þrth y guir g̃enith yr arsydhoceit ỹ bara a g̃neir o'r g̃enith; ac Þrth y grafn ỹ dehelhtir ỹ g̃ein a w̃escir o'r bagad grafn. Gw̃elsch gan hynny ro'i'r debhnydh yn lhe'r peth a achofisyd o'r debhnydh, sebh bara a g̃ein.

Aralh.

Bbo bbsriodh pob-vn ei phonn i'r lhægr, ac bbo dharbhu ei troi hsynt yn nadrodb: eithr phonn Abaron a lyncodh ei phynn hsynt. Exod. 17.18. Þrth y gair phonn ỹ dehelhir y neidr hon a g̃naethp̃syd drsy'gyrth Dus o'r phonnmegys debhnydh.

Eghraph mygn PrYdYdhaeth.

Vn dgrbhynn yn darbbau gyd;

Vnlhid a hen lheg ydgyd.

Cure yn eu brig hauarn bras:

Ym mhob t̃mniad mab Tomas.

L. Mon i'r marchog T, Sal.

Þrth y gair hauarn ỹ dehelhir yr arbhai a g̃naethp̃syd o'r hauarn. Sym'r debhnydh yn lhe'r debhnydhedig.

Aralh.

Nitbront dbur eithr at dbcgrion,

Ni'th d̃eytsha gr, na'th dad Shon.

Tydur Alet.

Y gair Durbhydh yn arsydhoceau arbhai, rhein a g̃naethp̃syd

PHRAETHINEB.

psyd o dhur, h̄en oedh y debhnydh.

Aralh.

*Er cl̄ybod darbod a dur
Nesid hocdl Y gain Tydur.*

Aralh.

*Ys'n obgyn a cnyllir;
A thynnw'n benn aethnen bir.*

*Bele ymaroi'r ys dros y bsa a gnaethp̄syd o'r ys : a'r gair
aethnen dros y saeth a gnaethp̄syd o'r rhys brenn hynny.*

Aralh.

Aeth pob sydh a chybbreyd byd

Brth' obr a goerth obry i gyd.

Brth ben aur yr aeth y nailb,

Brth arian yr aeth eraillb.

Ioan Tydur.

*Brth y geiriau aur ac arian y dehelhir aur-bath, ac arian-bath
Bele'r deunydh dros y peth phyrbhedig.*

Aralh.

Gor o annerch a grynnia,

Gorau tybb gor o sayd da.

G. Glynn.

III. PENNOD.

Am Dragsens yr Achosedig.

*Rasfens'r Achosedig sydh, pan areydlocetr yr a-
chos ḡneuthuriagl brth yr achosedig; neu pan se-
gbir y ḡcicbrededig, sebb y peth achosseag, yn
lber ḡneuthuriagl.*

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

Ebb a dygħodh Iaco i obbn ei dad Iſaac. Ge 21:53. Urthys gair yma obbn : mae ni dhealh y għix dhur, henn dręg y għixx braġ ar Iſaac, a'i goludhiodh megħiex a phix syn, neu ludha sydh, bhal na dhaddebe 'r bhendith a roeħ i Iaco. *Bele, y gair obbn, hawn o-edh yr acho sedig a seithredasse Dus yu Iaco, kif o-fod qedig dros Dhur y geneuthuriagħi.*

Aralħ.

Dus oedb y Gair. Ioan. I. Crist a eł-ġieir y gair, o aħċor mai ċbh ym mhob rygħ a ġieg luod hitt-egħix sysi dher b-hodh das yin cyn prynnxi aeth. Cyd gelhi id-dyied dygħi l-ġażiex minnha r-ġirphyd, ma'i ċbh y għixx għidha. Crist doet ħinnej t-tad ġen qed ledig o'r-tad. Can y's hinnny, y-petx a bhixx db-hedha jiddu. Dus o draggy-dhol deb, hennu a al-żon yin y Dus trageydholi y gair; hawn yu peripheriath ailen y-dealli.

Aralħ.

Miġbi għixx ad-għix b-bodiad. Ioan. 11:25. Y gair ad-għix b-bodiad y'di għixx aħħo sedig, o bleġid Crist fu'n cybhodi pasib o'r eidho, yngħix tal-ġusti u bharr solacex y'sħixx daq, no o dħileiċi corporaġġi. Pan yu Crist gan hinnny yn-ni ei aħse ħun ar ennej ēi seithred, megħiex y għixx għad-ding, Trasfens għiex Aħħo sedig yu.

Eghraphi myeu Pryd Ydhiaeth.

Pattegħi fu'n cɔmpio devention?

Pal a għix m-oċċer? p-lei r-a Mien?

Pa babblo edh? p-gejjha aktar hix?

Pa rygħ għix n-bbal Preiġi abba?

*Pa saed trad? Padberyg?
Palibb Noe? Palebhainyg?*

D. Alas i S. Rolant Bheilibhel barchog.

Pan ysg'r Prydydh yn dyssedyd *Larsm oer* nid ydoedd yn medhysl bhod diasbad lais *larsm* yn oer ohoni eihun: eithr gyrnu ar dhalh y mae, mai'r *larsm* oedh yn peri oerni ygh għħall-lonna u r-gerin. *Sele* għiex hynny osod yr achosedig, yn l-hekk geneuthuriagħi; mal y-clyssloch ym mlaen.

Aralh.

*Medbrol drachebbi boen drebbi drag
Brudb adgytb, mai breudb-gydias.*

Nid yr adgyth oedh brudh, eithr adgyth oedh yn peri prudh der yn y gallon.

Aralh.

*Mac'n torchog myen tixxarchen,
Myxnar ch mac'n parch, a'n pen.*

Io. Tydur i Dom Mostyn.

Orth y gair *parch* y dehelliż y neb oedh yn peri *parch*. *Se-ic'e* achosedig dros ei gneurhuriagħi.

Aralh.

*Acteb cyn maeth, o gaith dus magr,
Hydar għaela gd yel-*

Orth y gair *Macbeth* y mac i chsaidheall y neb oedh yn peri maeth. Mynxhi jaġi yr arbherir y droelh hon yngan molad-vu; oblegyd ei bod yn nerħau 'r araiħ yn ryommys.

V. PENNOD.

Am Dragsensiad Sylphon.

 Rasen s'r Sylphon cadarn sydh, pan rodhir ar ym-adrodb, neu arraith glodebus, ens priod rhys beth sylgedbastl, neu bbonsaghus, i arsydhocau rhys beth darymsodbastl, neu pan roir y Sylphon dros y Dharymsagdb.

Mae'r drobheg ymma dbyo-phordb, neu aghcheinaneg yn-arbheredig. Sebh.

Yn gyntabhb pan osodir ar ymadrodb areithiasl y lbe, neu 'r bhangre abbo 'n cynnwyso, ac yn gorymdbsyn rhys beth, dros y peth sy gynnwesdig yndho.

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Rhygbedb bodh i Bhacedonia, ac Achaia &neuthudrhyg gymhorth i'r Saint tlodian, yrhei ynt ygh Ghbaersalem. Rhubb. 15.26.

Mae'r Apostl yma wedi dodi hensaudsy o'gledyd, sebh, Macedonia, ac Achaia, yrhei ydynt y sylphon, yn cynnwys gladgrieid yndhynt, yn lhe, neudros y bobl a'r gerin o'r galedyd hynny rhein oedhent yn presyf, ac yn galadychu yno.

Aralh.

Yr wy bhi 'n galys nebb a daiar yn dystion. Deut. 30.19.

Mae'r ysbryd glan drsy 'enau Mosen yrth y geiriau hein nebb a daiar yn arsydhocau y creadurieit sydh yn y nebh ac ar y dhaiar.

Aralh.

Aralh.

*Henn ys bby. ghborph i. I.Cor.II. Pan ys'n arglydh ni,
a'n achuber Iesu Crist yn dygwyd, Henn ys bby-ghborph i;
mae 'n rhaid i ni dhealth mai arraith drofens aysl ys. Camys y mae
ebh yn rho'r gair corph hsn ys'r sylphon, yn yr arraith sacra-
bhenna gl, i dhealth mai'r bara fy arsyd, ac arsydl o'r sirgorph
bendigaid. A diau mai gairgir ys'r reoledigeth honn, sebh, O
bydh priod arsydbocad y geiriau yn yr scruthur lan yn agbh-
ydsedb a'i a gob bydheb y phyd; ymte a'r mannau eglur o'r
scruthur lan; yno rhaid ys ceisio synsyr, a dealb aralb yn ol
amfodhion y geiriau, neu naturiaeth y petb. Am hynny gan na
chydgedha a mannau erailh o'r scruthur lan droi'r bara yn sir-
gorph Crist, Trofens'r Sylphon dros yr arsyd ys.*

Aralh.

*Cynibher gwaith ac y breytach y bara henn, ac yr ybbodol
y phiol honn, y daghgofsch agheu'r arglydh bydna dbelo.
I.Cor. 11.26. Yma y mae'r Apostol yn gosod y gair phiol
hony'r cynnesysfaol, dros y gwein y sydh sacrabhen o gaeid cyn
arglydh Iesu Crist.*

Egraph my'n Prydychiaeth.

*Lbegeni baellbaen ys honn,
Lbe biliyd lbu o baclion.
Lbeyn erioed yn lbagn o'ras;
Lbonaid teml ys llbin Tomas.*

G.Gl. i'r hen Dom. Sal.

Arall.

*Lhegeni deg lbynadwr**Cann car, a lhe congerer?**Lhe nebhaglhasen ibbaighe?**Lhe a gaiph rymm Lhoegr a Phraighe.*

Ed. Lh. o lan Ynys i S. Io. Sal. bharchog.

Y gair *Lhegeni* ydys sylphon, ag a osod syd yn lhe'r dhar-ym-saeth, sebh ei pherchennasg. Yn vnrhyg bhodh y dyfed-ir, moes imi lathen; titbau a gei bot: gan bhedol mynn y lhath-aid dros bottiaid.

I I.

Aurhith Trosen o'r Sylphon syd, pan osodir y bhangre dros y seithred, a enclir yn y bhangre. f.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

Er meyn dydeml, y syd y gobaeth Salem, deg breubino-edb anrhegion i ti. Psal. 68.30. Brth y gair ymma teml hysn y'r Sylphon, y dehelhir yn arsyd ocaus y gseithredo-edb duriol, a'r gwasaneth cybhrithaol, oedd deilsg'h, ac adhas o'i gneuthur y pryd hynn y myn y deml.

Eghraph my'n Pryd y dluiaeth.

*Y reglais a gassant, y dabbarn a gyrechant;**Lbadron, ag oedion a gyd-fyndiant.*

Talieslyn.

I I I.

III.

*Y drydedb ritbogaetb ar dræsfens'r sylbton cadarnsydb,
pan roir myen ymaarodh y medbær, neu'r medbianngr, dros
y peth sydb yn ei bhedbiant ac ar ei ebg.*

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

*Mi anbbonabb dan i Icheda, hsn a ystraul lyssoedb Caer-
salem. Ærth y gair Icheda (hsn ydoedh bhab Iago, a chebhyd
yn ei amler ydoedh y perchennog) yr arsydhoceir y 'glad,
hon oedh eidho ei hiliogaeth.*

Eghraph mygn Pr'yd ydhaeth,

Tresaist barc trinysylbt trystbergs tranau,

Trey Neserc' sedi trey naes o'r cadas;

Trey bhaner y Baedb terbbymr bedbau;

Trey Gernys ydbyn trey garnedbau,

Trey Dhybbaint llybbaint a ch llybbinau

Diresd, tan, a dur, yn bhrsg, dyna daro'n bhras.

T. Alcedi'r marchog S. Rys ap Tomas.

*Yn y geiriau vchod y mae'r pryd yd y sedi golod y pennath
mediannas gl dros yr holh bhydin blifraeg : sebh, y pen-
ci-dagd a'r llugad.*

Aralh.

Digel pan las Lbcselyn

Dewis gegr oedh deyslaeg ym.

*Yn y pennith ymabho gymmerodh y pryd yd y reyslaeg,
neu'r penlhu dros y rheini oedhent dano. Ag o achos hynny
Lbcselyn y g'r sylbton, hsn oedh bliedhian myr lhu. Hergydh
paham y peth a dhygseydodh i'r holh gisdaed a gynhellir, ag a
gynhesysir yn enys'r deyslaeglu.*

Am Dragsengiad Darymsafsdh.

Rasens'r dharymsafsdh sydh, pan argydhoceir ar
ymadrodb y Sylbhon cadarn; neu pan gysbbleuir
y dbarymsafsdh dros y sylbhon bhonsagbus.

Mwynch i a syn yr ymarbherir a'r drobbeg ymما;
a hynny bagen yn argydhoaus. Mal.

I.

Yn gyntabb pan gysfodir mygn arraith, neu ymadrodb, en-
au'r rbin sedhau, a'r campau canmolad ynt arrywrei; dros
y dynsodhion sy'n berchen nogion o nadhynt.

Egrraph o'r scruthur lan bhatwyn.

Iesu Crist a saetbryd i ni yn dhoethined a chybbaesnder,
a sanfeidbryd, a phrynnedigaeth. 1.Cor.1.31.

Beth y geiriau doethineb, cybbaesnder, sanfeidbryd, a
phrynnedigaeth y rhein ydynt dharymsafdhion, a chynnaliad-
ig yn ei sylbhon; y dehelihir dharbhod i dhus tad 'o fford Crist
yn dhoeth athro i ni yn gybhaeon dhiogyd yn faintaidh gybh
ryghor, ag yn drugarog brynnor, ar yr un y mae gysir dhoethi-
neb yn gobenn ydhu.

Arall.

Cybbaesnder a edrychedb i l agr o'r neddhoedb.

Y gair cybbaesnder hon yw 'r dharymsafdh a osodgyd gan
yr Ysbryd glan yn lle Dus, y sylbhon cadarn, yn yr hen y mae
cybbaesnder yn trigbhannu.

S Y N A Y N D H I R B H I N G, a gwybyd rhag cybheiliorni beth yw
y dharymsafsdh.

L.

I.

*Yn gyntab̄, pob rhys beth y gelbir d̄yssedyd am dano, ei
bhod ymgynt peth ar alb, sy o dudhrych bynnu yn dbarymsaeth.*

Mal pan di, sedir bhod gsybodaeth yn yr enaid: geybodaeth ys 'r dharymsaeth: a'r enaid ys 'r sylbhon cadarn.

Yn un modh pan dlysedir, bhod pyscod yn y mor, yr allhedhi yn y clo, dor yn y crochan, tabhod yn y pen, llisia yn y corph, glendid yn y ger: y pyscod o dudhrych y mor sy dharymfaeth. O achos bho elhir d̄yssedyd ei bod hsynt yn neu mynyd yn y mor; a'r mor yn ei hamdhysyn hsynt.

I I.

Pob rhys beth ar y sydhw yn darlynu, ag yn gelsyo, neu 'n perthyn at beth aralb, darymsaeth yg o dudhrych y peth bynnu. Mal y mae golud, clod, gair-magr, anair, tlodi, gwiscoedh, o dudhrych dyn yn dharym fodhion.

I I I.

Pob rhys beth y gelbir d̄yssedyd bhod peth aralb yndho; o dudhrych bennwys y sylbhon.

Egriph myn Pryd ydhaeth.

Deyndadl gida dyn didgylb:

Dalyty, a dileu tgylb.

G. Gl. i S. Sh. B. grgl.

Y gair tgylb yn y pennill hren yg 'r dharymsaeth, ag a osod yd yma yn lhe 'r sylbhon cadarn, sebh, i arsydhocau'r dyn tgyllodrus.

Aralb.

Wn dyn a g畏s 'n dan i gyd,

Aidrey gaer o drigeryd.

T. Alex.

F it

Y gair

Y gair tan h̄en, ys'r d̄harymsaſdh, o achos gallu d̄yfedyd ei bhod, (malpei) yn y geais, a d̄hodgyd dros ei sylbhon cadarn, sebh y geais tanlbyt.

I I.

Y N A I L pan d̄hyroir engau beiau farhadlon, a geysau anhybhad dros yr hanbbod, neu'r anfaed y bontyndbynt.

Eghraph o'r scruthur Ian bhal hyn.

Digobbeint d̄us a d̄has ar blant anhydynder. Col. 3. 6. Bele roi'r d̄harymsaſdh anhydynder dros y sylbhon cadarn, sebh, y dyn anhydyn, neu yrthnelsig.

Arall.

Ac mi a ganbbum anibbel ḡeylbt yn codi o'r mor; a saith pen ganthro; a dec corn; ac ar ei gyrrn ebb dec coron; ac ar ei bennau ebb eng cabledigroydh. Ḡeledig Ioan.

Yr yspryd glan drsy enau Ioan, a saghodh y gair cabledigroydh dros y sylbhon cadarn, sebh Cab'edig.

Bhal hyn y gelhir d̄yfedyd am y Pab Alissander y chreched, h̄en oedh Hispanor o'enedigaeth, ei bhod ebb, yn Iscedlerdaed i'r gristianogaeth, yn ḡybyhdra chwsgant lyt, yn dhiagl-eidhrs ydhyd, (canys bho ḡnaeth gygħħira ir cythrael, er m̄syn ynni l'h y bendebhigaeth lenach:) yn bhalchder annodhebhad-y, yn demilherri aeth annusiaġi, ac yn draesly godraeth gor ymmyssl y brenhinoedh a oedhent o'i amgylch: mal y tyflia Panvinus ac Hieronimus Marius.

Eghraph mygh Pryd Ydhiaeith.

Gyrraift pan bechaift buchedb cerdb ladrād,

O'r lbinad er y lb̄ynedb.

Ond oedb ḡclb annedgydb wedb,

Yrru

Yrru halen o'r heledb?

T. Alet i Eborys brydyllyd.

*Y gair lladrad yw 'r char ymffordd, ac a 'osod syd y madros
ei sylphon cadarn, sebh cerdh ladradaidb.*

Aralh.

*Genasndba ac yndibreg
Na snasn druth genesyn drsg.*

D. Nantmor.

*Y gair gescrynn sydhyd yn arsydhocau ei fylsedh cadarn sebh
gescrynlhyt.*

Aralh.

*Ac un'casd phraeth a gnaethost,
Gsilidh i ti, ar gel ydhyd tost.*

*Peig selydty, gringi crog,
Erint dy wneb bresnt tonnog:*

*Yno gwybydhyd gerbydcas,
Gau dy seblau, gyd dibblas.*

*Gsilidh dros gswyddiusr, yr hens cadarn yn llhe'r hens gswann.
Ag yn dhiâu cloch haer i hyd yr arraith, pan bhogair cudhrym
yn gudhiedig, yn arsydhocau peth gwis i nodi; wrth roir
hens cadarn yn llhe'r enw gswann, mal hynn.*

*A throi oesiodb, a thrafferch,
Y meirg i bbyss y mac'r bberch.*

*Bhal maeth medhigimaeth gain,
Eilbrys i mgwyls dynaelbhain.*

Aralh.

*Saer dy blaen, sorriad gybb bbi.
Sorriad dros forredig.*

III.

Y N D R Y D Y D H, pan bho i ni roi ar ymadrodb
yr arosydb dros y peth y bo yn ei arsydho.

Eghraph o'r scruthur Ianbhal hyun.

Ni phalba'n llbgyr deyrnsialen o Ichsda. Gen.49.10.

Y gair teyrn sialen (fy arsydhl teyrnogaeth) fy'n delyn ar
dheallh yn hydhyf, ac yn gybhlroydh, y bhrenhinasl a sdurdar-
gd oedh ar barhau odhumygn llisyth Ichsda; oni dhele'r
Messiach: sebh Crist eneiniaseg y tad.

Aralh.

Effabbiad neu holeddus bbi y gbg għħlorian cybbiagħender.
Iob. 31.9. Yn y geiriau hyn y golododh Iob y gair clorian
hsn ydys yr arsydh, yn lhe cybhiagħnder, yr hon a arsydho-
ċċir għixxha hsej.

Aralh.

Nidys ebb' yn dbyn y cledb yn obber. Rhubb.13. Y cledb
ys'r arsydh, a'r foydhogaeth ys'r peth a arsydh occir vrtho.

Eghraph mygħi Pryd Ydhiaeth.

Lbes abl oedb yn lhe bledhyd:

Lħyr benn i holb war ybyd.

Lbin larħu qebha Caerlheon aetħ,

Lħas-egħiex, a'r holb ly-sodraeth.

Lbes a rydb l-bu ar ei ol:

Lħoġi aur Lbesen i għrol.

Io. Br għog i S. Ioan Sal. bharchog.

Y gair lħes a osododh y pridydh yn l-hekk ger, oedh yn rhoi
ll-hun y lħes yn ei arbha.

Aralh

Aralh.

Osyn lhoer syn lhe aralh;

Digesdh lhoer ydoedh y llalh.

*Y gair lhoer ygair arsyd dar ymrodhasl, a osod syd yn llheir
gor, a'i rhoe yn ei arbhan, ac o ran hynny o dudhrych ystyrria-
gl oedh y sylbhon cadarn.*

III.

*YNBEDSER YDH, pan dhyroir ar ymadrodb
araithiasl, neu brydysdhasl, y scithol, neu'r gyphyr dros y
llygodracthasl, neu'r geneuthuriasl, Traesfus'r dbarymsa-
edh bbydb. Can nad y cyphyrriau o dudhrych y geneuthu-
riasl yn y seithred, neu'r argeinydb, ond dar ymfasedh arlyn-
niaseg.*

Egrraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Megys y genaeth d y gledbau di eragedh yn dbiectibbedbys:
bhelby y bydb d y bham dithau am danati. 2. Sam. 15. 33. Ymma
y mac Samuel yn gofod y gair cledh dros Agag ei argeinydh.*

Egrraph mygyr Pr Yd Ydhaeth.

A' th says rhydb Dabhydb

Hyd Ial

A' th isarn srth ofod

Dal yn nhal,

Y peraist di

ym mhob rbyg fflal

Ibbild obhni

bhal Dybbengal.

D. Nan.

*Y mamae'r prydylh yn darblygu y peth a gnaid'r ger, ac yn
dargynnyslo obhn y gallon at yr arbll, y dbarymsasdh; i ar-
wydhocau y ger, oedh yn gyrru obhn arnynt.*

V.

*YN BVMME D, pan osodir mygn ymadrodb dar-
ymfasdh amser, yn lbe ei Sylbhon cadarn.*

Eggraph o'r scrutior Ian bhalhynn.

*Am danabbilheiabb dim cennybb, bod i m barnu gennsch,
neu gan dhydb dyn. I.Cor.3.3. Wrth y gair yma dydb yr arsydhw-
ocer yn hysydh iagn y bharn, oedh arbheredig dros gysbh-
raith ei rhoi ar dhydhiau, oedhent sedi ei treblmru, a'i cybhr-
thio i hynny o arbhaeth.*

Eggraph mygn Pryd ydhiath.

Obudrin ar y mab drag,

A blynydhoedb blin idhae:

Ei gynnwyd, a'i dbigoniant,

A dybb bhalf lob dbyybolsane.

G.GI.

*Y gair blynydhoedb a osododh y pryd ydhw yn llter gesyt o'r
blynydhoedb hynny. Ac hersydhw hynny (blynydhoedb) yw
dar ymfasdh amser : a'r gerin oedh mesn lludhed neu 'r ger
mesn abhribhed yn y blynydhoedb hynny, yw'r sylbhon cadarn.
Yn ol ydhwll yma hebhyd y dyssedir, dyma awser caeth. Tele
dhydhwiau helbulus. Synta amser, neu tanwyn rhysbteolog, a'r
cybhrws. Yr helbul sy ar y bobl ac nid ar y dydhiau.*

Rhybydh.

Ni elhir gosod ar ymadrodb pob sylbhon cadarn yn llter
dharymfasdh : neu yntau bob bath ar dharymfasdh dros ei
sylbhon : anyd yr un abho cybhadhas, ac arbher. Yn mlith
scribhenydhion hydhoeth, neu bheirdh gradhol, a genlyt.

VII. PENNOD.

Am gatsorgerdh a'ir rhithoedh.

IL rhithogoacth yrhyss cyntabb ar droelb ymadrodhyss, Gcatsorgerdh, air rhithoedh.

Gcatsorgerdh, neu 'casdeb, sydh rith ar drobbeg ymadrodh, pan oescdir myen arath 'eiriau, neu symeyr yn areydlocau gertlwyneb i'r ymadrodh, neu pan bho'r nailb 'erth wyneb yn areydbo'r gertlwyneb aralb.

Yr ydys yn ymarbber a hon yn bhynych. Ceithiau erth gelbair, ac sculiau eraill erth dbyssedyd y casfir. Blo adneb-ydhir y droelb honn erth aghbyttedb anian y peth, neu erth y llabhbaredigaeth, neu yn hystrach erth ymdlugiad y dyllysod.

Egrraph o'r scrithur lan bhal hynn.

Bele'r dyn yn debig i'm o honom ni. Gen.3.22. Yn y geiriau yma y mae Dus drsy casdeb dhwsiol yn adlio i dhyn ei 're-syndasd, a'r trueni a dhug pechod idho. Cyn i Adha tyrrhio, yr ydoedd ar dhelps Dhus, sebh cybhai a'r lanfeidhreyd, onyd sedi idho drosedhu 'r gorchymwyn e golhasseu gannmysya, 'r dhelps nebhasl, yr hon y creasyd ebh yndhi.

Aralb.

Cyscscb belbach a gorphwyfesch. Math.26.45. Dyma casdeb i dhwsgyn a'r dhalht i'r Apostolion dharbhod idho (sebh Crist) yn obher beri ydhynt gilio. Ag o hyunny alhan, peicifient gyscu a gorphosys, nis caent gann y gelynnion.

Aralb.

Esch a gelsch ar y Dusiau, a dhwteiffasoch : gearedent hyschesi yn amser eich cybbygdra. Bar.10.14. Brithi y geiriau

hynn y mie Dus yn cer ydhu delgadholiaeth yr Iudheon yn
wastus, er i msyn idhynt bwy dhealth mor phiaidh oedh gantho
ei can sedh, a phleidiws rhag lhos. Aco'r achos hynny y syg-
aneu ebh ar y garterdhi wrthynt.

Egraphi mynhaeth.

Byss d'ess bhab a dilaebs bbin:

Tlyffach na'i bhrasg Taliesin.

Oes d'sy sebbus drebbnusfach?

Tirion o beth, ygr trwyn bach.

A'r dannedh cybhannedhol,

Ynt yn iaen heb dhaint yn ol.

Ed. Pr.

Aralh.

Ysda bhab! Och bbi da. Y geiriau yma 'sy'n ar-
gydhocau bugeilrhes, neu y garterdigaeth. Goeithiau nid yn
llawn llwythr ar eiriau: onyd, a'r accen y synnysyr, neu agsedh
y dyna i dy setro, neu y dy seder wrtho. Ac ergyd hynny
bho a'gafancuth i'r droelh hon i gerydhu yn gudhlym, ac i gelh
gair yn dhigriwb, a geiriau gerthysnebus.

Rhybydh.

Gorsiliach rhag arbheru 'r droelh hon heb achos dirymesth:
neu gelhgair myn anamser. Yn nessa nid gasedhus i dhyn isel-
radh ymarbher o honi wrth seydhog, uchelradh, neu a'i wslh.
Canys anbhocsasl bhydhe ei ymadrodd, a disybod da ygh-
ghsydhw pasb, ac ym marn pasb olh.

VIII. PENNOD.

Am Grybysylleb.

*R Hith aralh ar y garterd y sydhw, pan bbot ni myn yma-
drodb*

drodh g; myd arnon' ollgg'h heibio ryg beth, albesid ei gryb-
ylb; azer hga i ydaghos digon o dhamnec yn ei gylch: neu'n
byttrach dgsedyd y cysbl an dano.

Egrapho'r scruthur lan bhal hynn.

Mebhi Pasla scribenodh hynn an lhas bbys bun. *Mia*
dalabb y pwyth, cyd nad y geda bbb i ti, yr syd yn bbynnled
an danat ty bun. Phil. 19. Ynol y dhuilh ymni y fyganei vn
yn y modh ymni. Ni ddy geda bhi roi o Sylbhestr yr ail, ei
enaid i dhirol i gael y bendigd idho i hun. Ni yghenabhi 'gen-
syno o Helbrant chgech o Babordh, i ennylh y Babogaeth.
Bennu. Ni sonnia bhi dharbhod i Stephan bab a Sergius dhar-
cladhu corph *Formosus*, a thorri ei benn, a'i bhyfedh, a'i brys i
abhon *Tibris*. Ie ni ledeba mai hgnn a bhsgriodh y tecrabhen
i'r tan.

IX. PENNOD.

Am Bharg-sagd.

RHith aralb ar gatgorgerdh y sydb, pan bho'r gelyn yn
gwasdebu yn drahuas, yn ol gorbhodacth; ac hi a elsi
margsgagd.

Egrapho'r scruthur lan bhal hynn.

*T*ydi benn eyt yn destrygio'r deml, ac yn ei adeiladu bi de-
rechbebbn mygn tridiau; ac hub dy bun: a descin i lasr o dhuar
y groes. Math. 27.40. Yn y geiriau hein y mae'r gelynnion
mor drahaus yn pwyso ar yr Ieslu, gand y bieid o honyn dhar-
bhod am dano, ac nas galhei bhyth y machub o'r bhar goelaethi
dhibhengasl a rosent idho. Ac hergyd hynny y geib's'r Gry-
wicit y droelh honn yn ei iaith hysynt *Sarcasmos*, am na arbhe-

rir dhim o honi nes damaſain o dhyn yn gelain neu 'm mron hynny, o'r Grygair Sarx. ſebh, cnasd heb enaid yndho. Yn ol budhugolieth arbher y pencisdaſd yſ, ar araith yrth ſeled y celanedhion ymadrodh yn ſas dus, (malpei) yrth rei byſ; ac hsynt yn bheirs. Yr egraph ynia a dhygais i o'r scruthur lan i dhangos phyrbh y drobheg honn; ac nid i gadarnhau 'r cam arbher.

X. PENNOD.

Am Phroengagd.

Hith aralb ar yatgoredigaeth y sydb, fan bhovn,
nid yn unig yn celbair yn dhu, ac yn rhoi gairfur;
eithr hebbyd yn dangos bynnu yn drwyngrych myen
atcaſedb trahelyt.

Egraph.

Goblyn o rygwn moel a orug yn drahauſ i *Dhiogenes rygwn* beth; nid oedh ebh bhodhlon i'r atteb, a gasfai anid ymgeighi-
as a ebh a gnaeth. Yno *Diogenes* yn ol ychydigyn o ham-
dhen, a attebasdh i'r baldhyn, bhal hyn. Ycar bydh bhodlon;
ni yneuthum dhirgam athi, onyd hynn a dhygeda yrhyd; yr
sybh yn canmagol y bles a fyrthiodh o dhuar dy ben. Canys
a'm tyb syngyrol oedhent, gan brysuro o honyn i'n rithod a
chybheilhach penglog cyn ynbhyted.

Aralb.

Rhys goch o Ryri yrth bhachgen (a obhynnai idho (gan ſe-
led llager o gylhilh, a'r gylhilh-luc oedh gantho) a'i gognydhi
ydoedh?) a fyganeu, ac a attebe, Ie mynbaul Gadban. Ami
glygais bhod cant gandy bhamdi.

Adbos

Achos hydha i arbher y dhulli yma ydys, codhi balchder, yn bhydrysdyd, neu yntau 'syd, ac nid aghlyphelib i dhures a 'meibhil yn y trwyn cyn i dhyn ei ganbhod a'i lygaid. Ond rhaid y mochlyd rhac bod y dhulh honn yn dysisylh, neu 'n drwscol, dhybryd, yn o abhribhed bhydh.

XI. PENNOD.

Am Anhagreb.

RHith aralb ar sat sorgerdb y sydh, yn lbareidbio ac ble-gys yntynny ymaith y cas, a'r dig, o'r ymadrodb, a geiriau bodhaus; ag a elhir ei gal & teg dros hagr, neu bboes dros anbboes; achos ei bod yn adrcdh i geiricu tyner, esmyth, am eiriau hagr, anbysner, anbysbreyн.

Eghraph.

Bhal hyn y mae arraith rhai wrth glysed y cyblrys dhyssedyd.

Nasdb dws rhag diael.

Y mae Selebb dhoeth hebhyd yn canmasl yr ateb a dola bhar, a digobheint. Dyreb. 15. Mal y genaeth un a dhallisyd, ac a dhucpsyd ger bronn Alessander mæsr, brenhin Maccdonia, am ei gablu: gobhyn o'r brenhin idho a oruc, pam y ganeuthysse ebl, a'i gybheilhon hynny o farrhad? Yntau a at ebodyn Oni bei darbhod y gsin, nyni a dhyssedefym lager gwaeth. Wrth hyn yn dsgyn ar dhalht, na dhoethe'r gabl o'r gallon, neu atcafsydh: eithr o'r gsin, yr hysn ateb pan glybu'r brenhin, madheu ydhynt a oruc yn eyllysgar.

Eghraph myn Dyd Ydhaeth.

Diachos oedh y dychan,

Er bynn o lid mae rhat'n lan.

Rhybhedh medb lhybhr a'n rhibhai,
Obubhyg neb heb ei bbai.

D. Tr. len.

Rhybydh.

Daubeth sydh i gochelud yn y dhulh honn. Yngyntab. rhag bod yn rhy dolbhryd, neu'mroi 'n rhy gael. Yn ail rhag gweniaith cyhoedhus. Ynailh sy geilidh: y llallh sy bechod.

X I I. PENNOD.

Am Drasfymdhysyn.

gaghen gyntab o ailrhyg troelb ymadrodb ael
sir trasfymdb syn.

Trasfymdb syn sydh, pan arsydhoceir y cyphel-
yb, erth y cyphelyb, neu yntau pan nesider gair o'r
arsydhocad priod, i am-mrbiod: hagen i gymydogasl, a gwis-
gynebwygaol. Ar bbyrreb, nid yw'r droelb honn onyd cyph-
elybroydb sedi ei chornu mygn yn gair.

Deubeth a achosiaeth y droelh hon ar ymmadrodh, nid am-
gen yn gyntab, y gobhaeg, yn nessab, barnedigaeth cybhadh-
as. Y gobhaeg sy'n cynnyrchu'r than gyntab o'r gymhari-
aith, ac yno iawn bharn sy'n argymhysylo'r ail rhann. Obleg-
id cyd galhu o dhyn gobhio yn dha y peth a welasdh: etso o-
ny bydh yndho bharn ynadasl, nibheidr gymharu'n gymmrys-
na ganeuthud cyphlybr sydh rhwgh peth amrabhaelus. Ac am-
hynny y gobhaeg berphaith, a gwisgdr sybs bhar nedigaeth ynt a-
chosion arbennig o'r drobhaeg hon yma, a elsi trasfymdhysyn

Egraph o'r scruthur lan bhalhynn.

Dy'air di (medb Dabyd bropbryd) sy lugern i m traed, a
lbe

I hegych i'm camrau. Psal. 119. My son priod arraith nid ysgair
Dus na llugern, na lhegrych, ond yrth gypheyl ybroydh blial
hynn : sebh, bhegys ymae'r llugern yn dsgyn y goleuad, a lhe-
syrch yn goleuo'r phordh : blhelhy y mac gairbur air Dus
megys yn goleuo ein rhwydphordh, parth ar lanbha, nebhasl
syn y goruchelder.

Aralh.

Mybhi a blennais, Apollo a dhwg bhrhaodh. 1. Cor. 2. Yrth
blannu y dehelhir gosod gosail, neu dhechreuaed Cristnogaeth
ym-mhlith dynion diphyd. Ag yrth dhwg bhrau, y dehellir
drys gypheyl ybaeth hydhyfcu, a chadarnhau o dhydhyf
lydhyf, y gynnwulheidbha yn ei plith; er cynnydhu o honynt my-
enmasy o sybodaeth.

Aralh.

Ynol y dhulh honn y dywedgen am y byd : sebh, ei bhod yn
bhedhle i'r meirg; yn garchar i'r bys; yn seithdy gsydoedh;
yn benyd i'r rheini rhinshedhol; yn golhgobh y pethau aethant
heibio; yn 'elyn i'r cynnyrchiagl; destrygor pob magr beth,
cynnyrbhusr pob peth gsael; presyrlha pererinion; march-
nadbha'r chgildrouss; ag yn ysbha pob peth lhygradsy.

Egraffym gan Prydysdiaeth.

*Aursey fer o ros euraid**Ys hsnno'r Dyttsgen ei daid;**Albuoedb sydhyf Gaerlheon,**I'ncyn ydoedb Iancyn don.*

D. Edm, i'r hen T. Sal.

Y geiriau aursey a'r cynynt drasfymdhyfyn; yn peylo ar gy-
phelyb.

I ii

Aralh.

Aralh.

Vnlbas grebh o bbygn Lhocgroedb:

A phreyn cedyrn Phraigbcydoedb.

O butr iarlh obry a'i gyr

Yn taro ym mysc anturgyr:

Nid ymroes ail i Bhoesen,

I dhyn bys ond i Dhus'n benn.

G.Lh,i Iarlh Penbhrō.

Cloidydha caledu ydb gyd.

Caledach na'r clo ydgyd,

Diamgnd ar gydr gyd ymma:

Dur ar y dur yrth roi da.

Aralh.

Per brenn dasn, pair obry'nda;

Por geyn blagurau buga.

Edling salch o deileggh saed;

Eryr trin oreuraidb traed.

Arseraidb dy luniaidb las,

Syr burphreyth Ior Aberpbrag.

J. Goch i S.Ro.Mortimer.

Aralh.

Chwynny'r athrodeyr yschion;

A gwyg y's'r chsedlau grecigion.

*Y geiriau Auresy, phreyn, per brenn, chwynn, gwyg, a osod
gyd gan y beirdh hein yrth gypheylbriath ei naturiath a'r
geyr pendebhigas!, y rhein a gammolent ar ei cerdh.*

Aralh.

Lhaser colb syn heb geyno,

Lbitb-

Lbithrad benn rhyd lbethr y to.

Lbaser (hyd yn-nbir Lbeyn)

Lbeyn hesc yn lkasan o bynn.

I. Geth.

Gelsch yma blhers bod syntyr y ganbeth mawr, a'r nid oes ganho. Yr un modh pan dhyccer gair perthynas foli ederyn, anibhal, neu brysibhil, is gepplyfu a dyn: bhal pan dhysseter; Edrych y trydar, neu 'r gwyrysyd h ar y bherch yn ma. Ym-ma y gelsch bhenphygu, neu ysmudo gair o'i briodoldeb ei hunan, i'r rhys gyffiliwr ych cybhlnessab, bhal hynn.

Genn a ben yw'r ychbenbitil,

Ac nid gearn greciat ei gil.

Aralh.

Rhusfa gallon son rhisiniæs dr arbhau

Rbugl d'raic megn bresydrau rhiau rhuasdr.

Fionn Len. i R. ap Grw.

Achosion pa ham yr arbherir y droelh honn.

I.

Yn gyntab er mwyn disodhi dalg arraith, drwy roi ar gyph-
lybrysdyd 'oleuad hydrych, is gweled yn eglur, ac is deall yn
bwylhog.

II.

Yn ail er mwyn cynnyrbhu nwydau 'r gerandasyr, drwy gy-
bhathrach, a'r gobhydheb rhwng y cyphlysrysdyd a'r peth.

III.

Yn drydydh er mwyn crybhau yn bybyr, a nerthogi yn ryml-
muasol gybhadhas dhwgoel, a phryribhlondeb.

I I I.

Yn bedgerydli er mœyn cannorthesyo 'r 'obhaeg, neu i dhal yn siccrach yr ymadrodd benphygiasl, ar araith droedig gryphlybus.

Rhybydh.

Gochelach wrth y 'marbher a'r droellh honn, roi aghlyphyllybr gydli dros gyphelebsriath cydgedhasl : megys pei dy wedciri ysvn, maer taro 'n cybharth, aghlyphelyb ydoedd. Gochelach hebhyd rhag benphycio, neu gyrchu y cyphelebrysdydh orys berthau a'r na's adnebydh y geran dayr.

XII. PENNOD.

Am Dhychymnygair.

T y dhubl honn y perthyn gair genethur; sebb pan bho'r arachisgr yn dychymmig ens i rys berth, wrth dbyngared fain y peth, y bodwy gyphelebrysdyh yn ei argydhoau.

Eggraphi myghu Pryd Ydhaeth.

Porth Tomas, porth nas, porth nic,

Porth agan ydhegnsc yn dbygnec.

Aralh.

Cric crec n'm daigr pe crocid.

D'Gwiliim i biogen.

Aralh.

Bich, sech, yn olchgech ei cham.

G. Lhyn i bhenn.

Yn ail pandhig sydhw descennedig odh wrth y cyslebbhinaesta hynny wrth dueudu part a chyphelybrysdyh y peth; megys yr engyd

engyd *Tescria o'r gair Tescres*, caer Ninibhe o *Ninss*; a
Dynbech o gybhanlodhi'r dhau 'air hein: sebh (dynbach) y
 drebhechan.

XIII. PENNOD.

Am Gybhordhysyn.

*R ail gagben o'r ail rhys droelb
 ymadrodh a elgir cybbordbeyn.*

*Cybordbeyn ys pan rodbir y
 cydasm yn lbe'r rrbann, neu'r rrbann
 yn lbe'r cydasm.*

*Rhann sydbeurithiausl. Yn gyn-
 tabb darn neu aclod : bhalhynn y
 mae braich, neu ben, yn aclodau o
 gorff dyn : croghlyd a pharied*

*ynt rannau o dy. Yn ail pob rhith tann ei ryg : bhalhynn y mae
 tiriondeb ac vbbudbdod yn rit hoedb tann ei rhys sebh rbin-
 edb. Agbel, a dyn, tann ei rhys, sebh hanbod. Am hynn y,
 o achos yr amritbder hynn o ysbryriaethau, y mae 'r droelb
 bonn yn awsgedbus. sebh.*

I.

Am Gyphordhysyn darn.

*Cybordbeyn darn sydby, pan rodbir ar ymadrodh y darn yn
 lbe'r cybbaan, bhalhynn.*

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Nid gybhi deil egh i dbybhed a bonott ann bby gbbrogble-
 yd. Math. Brth y gair croghlyd honn oedh dharn neu rann*

o'r ty, y dehelhir y ty i gyd ac yngybhan.

Aralh.

Paslat y santeidbedig ein Iesu Grifft, sant erthafedigeth, gidacl olb ar a algant ar enghn argleydb Iesu Grifft. erth y gair yma a algant y dehelhir holh anrhýdeddh Dus, a gealan-aeth ein ior trag sydhael. Gelech yma rodhi galgad, honny y rhann o'i galanacth, am y cysbl. Canys rhann o anrhýdeddh Dus y galg arno.

Eghraph mygn Prydydhaeth,

Trosch syneb at trychannyn;

Othroi d'ael ni thery dyn.

T. Aler.

Yma y gofododh y prydyydhyr ael honny y rhann o'r synb, dros yr holh synb.

Aralh.

Lhager callon bronn hebri,

Brudb, berwydb pridbo Harri.

Y prydyydhyr aofododh y gair ymma Callon, honn fydd rann o'r dyn, dros gebl o'r dyn. Syna dhodi y rhann yn ihc'r cybhan

Aralh.

Y marchog bir ym mraich cad,

Mac'r wyd garw? masr dy gariad!

Gae bbi (oer i mgybbyr y och)

Na bygn dyn at i benn danocb!

Io. Tyd, iS, Io. Sal.

Erth y gair ymma penn honn sy aelod o'r corph; y dehellir y cybhan; fcbh y corph i gyd.

I I.

Am Gybhordhsyn rhith.

Cybhordbeyn Rhith sydb, pan rodhir ar y madrodb yr bith dros y rhyd; neu yntau pan dfealhom y rhyd yr bith y rbitb.

Egrapho'r scruthur Ian bhal hynn.

Mi ar y bychesn bbod yn yscargesbl sedbtsrth Grifft, dros bbyd mrodyr. Rhubb. 9.3. Y gair yma bresydr a 'osododh Pasgl yn yr arraith honn i arsydhocau gair aralh; sebh cereint; yr henn air yd 'r rhyd; ac sy'n gorymdhysyn, ac yncynnal y gair Brodryd yndho.

I gybod pa air yd 'r rhyd rhagor yr bith, gwna hynn, tro'r arraith yn y gerth-syneb; ac oni bydh hi yn eirsir; y gair, ni cbydsedha'r bth droi, ydys 'r rhyd. Bhal hynn: bho elhir dysgedyd, pob brasf sy garer. Onid ni elhir dysgedyd, a throi yn y gerth-syneb; bhod pob carer yn bhrasd. Ac am hynny y gair carer henn nis godhe ei droi yn dhymcholedig yd 'r rhyd.

Aralh.

Plegan hyunny y mae 'r phrost? Hi a gaergyd alban. Treba gwybbraith? & i yn y gweithreodedb? nac ebb: eitbr gan gybbraith phyd. Rhubb. 3.27. Wrth y gair cybbraith y dehelhir athragacth: yr henn air sydhyg yphredinach: sebh yn cobhleidio 'r gair aralh. Oblegyd pob cybhraith sy athragacth: onyd nid yd pob athragacth yn gybhraith.

Yr ydys yn arbber y droelb honn, pan osodir ar arraith, neu scribb, enw'r nailb 'er neu dbyn am y lbalb, orann rhyd gyphelyb reydh, dulh, neu naturiaeth. Bhall hynn y gelhir galw ger hybhbrioylh yn Gato, ger cybhaias yn Aristides, ger doeth yn Selebb, ymphyrosiwr yn Tlrafo, cynbhigenwr yn Zoilus,

beirch gillterth, rhodlesgar, yn *Bhomus*, gerthdeyrn yn *Nero*; adyn bolgar, rhummenbych, yn *Epicurus*.

Eghraph myga Pr YdYdhiaeth,
Troist yr iaith at Horas drasg,
Tylli oedhyt ailydhas.

Io. Tydur.

Arallh,
Affa a haydho sy bedhyg;
Os yn y cor Senecayg.

T. Alet

Arallh,
Apollo rgler, pel aur glod;
A Minerbbha, msyn arbbod.

Ed. Pr.

Wrth y gair *Tylli* y dehellir ger hyphraeth; wrth y gair *Seneca* y dehelhir ger synhryrol, wrth y gair *Apollo* y dehellir ger doeth; wrth y gair *Minerbbha* y dehelhir yn dyscedig. Canys wrth roi ens *Tylli* ar ryg yr arallh, rhaid yd deallh y gamp, a'r rhinshedh ydoedd ar Dylli: ac am hynny pann alsochi rys ynyn Dylli, yr ydych yn argydhoau ger hyphraeth, wrth roi y gair *Tylli* henn y'r rhith; yn lhe ger hyodl, y cenedlrys cyphredinagl.

*Yr yn Phunud at y dbulb honn y perthyn, pan osodir mewn
araithwnic yn lhebu ssag.*

Eghraph o'r scruthur fan bhal hynn.

*Y dyn a'enir o'sraig, byrr y gaeintoes, alhagn cymryrbhyd.
Job. 14.2. Wrth y gair dyn y dehelhir holh dhynion y byd. Sele
yntau yr unic dros y llhosllag.*

Eghraph

Eggraph my gwa Pryd ydhaeth bhal hynn.

Meyabb rbybbel a selais,

Y syd rhogb Cymro a sias.

Sele dheall lhager orth hensi yn Cymro a sias.

Aralh.

Gwarc i sias, di guras,

Y bu'r ger a bers ei gas.

Nibbedrai iarlb bann bhai drin,

Bare cnoccelb a'r cngescin.

Gwarc a snaeth ein gwr not,

Toslbgrdb geyr duon Talbot.

G. Glynn i'r Cynastr.

Dyma roi i'r penlhu 'n vnic yr 'orchest a gnaeth ebl a'i bhi-
lgyr gidac ebl. Ac am hynny rhaid i chwsi dheall yn bswlhog,
pann gymerer cymnherieth rhoghb vnic a lhuosflaeg; mai at y
dhulh yma y perthyn; rhagor pann ystyrrir y penlhu yn ar-
weinyd i'r milgyr: yno y tuedha'r araiith parth a throelh yma-
drodh arall, mal y dygredais vchod.

III.

Am Gybhordlysyn cydasl a chybhan.

Cybhordbeyn cydasl ysg, pan gysfodbir myen araiith, neu
ymadrodb iaith y cydasl, yn lbe'r rhann.

Deurith gybhordbeyn cydasl y syd. Sebb, Cybhordsyn
cybhan, a chybhbordgyn rhyg.

Cybhordsyn cybhan syd, pan rodbir ar ymadrodb rhys un
air a bbydho yn argydbocau peth cybhan, dros dharn o'r cy-
bhan.

Eggraph o'r scruthur Ian bhal hynn.

A brennibinoedb yr bolb dbai ar a geisienolsg ar Selehh,

L it.

18-

i grando ar ei dhoetbineb ebb. 1. Erenb. 10. 14. Dyma roi yr holb dbaiar yn lhe darn mae'r byd, o blegyd yr ydoedd llawer o'r brenhinoedd cenedlic, diddus, ar y pryd hynny, a'r ni chlosgant son am Selebh; a phei clyssent, ni dhoent nac i 'mabhyd, nag i 'myngais ac ebb.

Aralh.

Yr un petb hebhyd a adlisiafont idhaeg, y lhadron, y rbeis a groges sid gida ebb. Matth. 27. 44. Urth y gair hysnn lhadron y dehellir yn o'r dhau a groges sid gida Christ; o achos ni chablodh yn o'r dhau dhim o hono: mal y testia *Luc. 23. 39.* Ac yrth hynn chesi gelsch mor aghenreidiawl yw geybod trobhegau ymadrodh, i iasni dheallh psylh yr scruthur lan.

Egraph mygn Pryd yd ydhaeth.

Troes dinysfr tros y dynion!

*Trist yw'r gri tros daiar gronn!
Masr i aen rhoed mor Noe'r rhagig;*

Mey yw masr cysgedl mae'r marchagig!

Rh. Cain i S. Io. Sal.

Pann yw'r pryd yd yllo yn rhoi yn y pennillh daiar gronn, yrth y cybhan ymae ebb yn dealh rhann blaenor o'r dhaiar: sebh y bhro a gaslei golhed am y bharsolacth.

Yr un modb at y dbulb honn y perthyn, pan osodir ar ymadrodh y lhuoffag yn lhe'r vnic. f. Bhal hynn yr ymadrodant brenhinoedd, a gswr pengledhael: Nyni sy'n gorchymwyn, Nyni sy'n peri, Nyni sy'n gahardh, a'r cybhrws. Pann na bo onyd yn nid amgenach teyrn, neu ddysslaeg y modh hynny yn adrodd ei wylhys yrth crailh.

I I I I.

Am Gybhordhsyn rhys.

Cybhbordbeyn rhys sydb arbkeredig myen ymadrodb, pan
dhysroir y rhys cnenlaseg, sebb y gair cyphredinael, cynnal-
adeg, yn lhe'r rhith, neu'r gair man glamgyphredig.

Eggraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Esch i'r holbhyd, a phregetbsch yr ebhegbil i bob crea-
dur. Marc. 16.15.* Wrth y gair creadur y dealhyn yr holigene-
tloedd, o blegyd nid oedd *Dus Iesu* yngorchymwyn, ac yn
peri idhynt bregethu i'r main a'r creigiau: eithr i'r bobl. Ac
hersydh hynny chasi a gelsch bhod y gair creadur 'sed ei 'o-
sod yn lhe Gŵerin. Ac mal y dyesedais y phordh i chasi i dhe-
all pa vnbhyd y gair rhys; syna, pan nas gelhir troi 'r arraith
yn ei gerthdhrych, bhal hynn. Pob dyn sy greadur; onyd nis
gelhsch dhyseedyd, pob creadur sy dhyn. Ac am hynny y gair
creadur yw'r rhys, a'r gair dyn yw'r rhith.

Eggraph mygn Pryd Ydhaeth.

Y tair chwaer ynt ry chwerson,

Nis roe oes hir i Syr Shon.

Malhdith dy bhammi't (amen)

Astropos, pann ait a'r penn.

Io. Tyd. i S. Io. Sal.

*Y tair chwaer yw'r rhys; ag a osod yd ymma yn lhe'r rhith
sebh Clotho, Lachesis, Astropos.*

Antonomasia, Lhedeniad.

*Yn olydtulb honn y rhoir ar ymadrodb, yn lhe enw aedur
rhys gelbydhyd, enw'r gelbydhyd. Bhal hynn y gelher dyse-
dyd y philosophyd, dros Aristoteles; y Groeg bhardh, yn*

ll the *Homer*, yr araih yr Rhubheiniol, yn ll the *Telle*; a'r llasse-
rydli, dros *Dhabbyd brophsyd*.

Myson Prydychiaeth,

I gads rhoer y gadair bardh

Ar bhedhbhaen yr ubhudbbardh.

Mae'n medhgl Dabhydli ap Edmwnd. Yr un phunud y dig-
yddiwbod ne sidiens, pan dhy'g eder y bardh, a medhgl Taliessin,
neu y prydych, a medhgl Dabhydli ap Edmwend; neu pan dhy'-
setto ger (o'r dyrras yma) y dhiniws, am Lundain; neu yn
Phitaighe y dhims, am Baris: neu 'r Scyviaid y drebh am Edyn-
bors; a thrwy'r dhulh honn y dy'said y Cymro am bendebhig
ei glad, y Gwr, neu 'r Aer. Yn ol y dhulh honn y gelsir dyn yn
ol ei glad, y Phraghe, y Brython, y fais, a orchbhygodh, neu
a orchestraeth. Pann na baid yn medhgl o iyd rhy'e un dyn o'r
genetl hynny.

Eghraph myson Prydychiaeth:

Achrio i gymro'r gamp.

Arall,

Pann bhu'r ymdynnu am dani,

At gr y ty y tragedi.

Rhybydh.

O's arbher gch y drobheg honn, rhaid y g edrych ar dha-
beth. Yn gyntabhar dethol rhannau cymmgys, neu rith cy-
bhadhas. Yn ail ymogel gch ei arbher ym mlith rheianyfco-
dig, neu dhynion rhoddrefcar, baigribiaegg.

XIIII. PENNOD.

Am Dlwmchseiniaw Trobheg ag ifod am Aralbeg.

AN ymison rchoda m droelb ym-adroelb, a i rhysogaethau, pob yn yn neulhtuol: yn a gr rhysychen i chesi gydnaboda'r pethau sydb dham chseiniawl, a croclathic erthynt.

Tair Dancbseiniawl sydb ydbynt.

I. Aralbeg. { Grommeg.
Dibeureb.

II. Gorsireb. { Cynnydheb.
Eidbileb.

III. Cam-arbheriad.

Aralbeg.

Aralbeg sydb, pann bho'r ymadrodber ar aithgar yn go-foddgy(o'r lheiabb) neu bhosy o drobhegau ymadrod, i vneuthud yr iaith yn gymnen sedb is phraethogi yn dhierth, ag yn barablus; er peri ysgy o dbilysbrydar grando: er mey o'sbysfroydb o'r peth a adrodbir.

Y mac'r dbulb bonn yn amrys. Y dbulb gyntabb ar Aralbeg sydb, pan roir dgydnrbeth, neu vngedb drobbaeg ymadrod o'r hynnllheiabb, yn yr un synbogyreg, neu amgenach mey o bonynt, yn ol dancbseiniad yr arbaeth: sebb dgy draseno.

Mis dras

døy drasfymdlwyn, døy 'sat soraeg, døy gybcordlwyn, neu
cbsaneg.

Greybydbsch oni bydh døy o'r troelbau ymadrodd o'r hynn
lheiabb yn yr vnsynmeyr, ni dbylid mo'i galb hi yn aralbeg o'r
dhulb honn. O bydh mrey no døy m'm daegr o'r cbsaneg.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Tr bennfysdb a'i syntol yn ei las, ag a garth ei lasr, ac a gascl
ei genith is escubasr: onyd y gwanus a lyf ebb a than didbiph
dhadgy. *Math. 3.* **I**n yr arraith honn y mae chszech vnrith
drobheg, sebh trasfymdhysyn. yn gyntabhl y syntol; yn lhe
barn Dug; **I**n ail Carthu dros dhidoli'r drsg o dhisrth y da,
yn drydydhl y llasr yn lhe 'r eglwys geledig; yn bedserydhl y
goenithdros y detholedig; yn bummed yscubasr yn lhe'r nebh.
In chszeched y gwanus yn lhe 'r gerthodedig.

Pasb vn o'r hein 'eiriau yn nculhtuol, ac ar ei pennau ei ha-
nain, a elcir Trasfymdhysyn; mal y dangoseis vchod: ond y
chwe'gair hyn yn yr vn bhrasdhaeg a haedhaffont emg arall;
sebh aralbeg dychymygus.

Eghraph mygn Prydysdiaeth bhal hynn.

Ni alhai 'r drain, a'r lber drag

Ac imp curaid gomparias.

Ni 'th syrai byth 'sr o belb,

Errbybysburboi bachelb.

L. Mon i S. Th. Sal.

In yr araihcb gyntabhl y mae tair trasfymdhysyn. sebh,
drain lberr ac imp. **A**chann ci bod mygn vnsynmeyr bhrasdhaeg
egasl, hi aelcir dychymmig aralbegus.

II.

Am 'Rsmineg.

Yr ail dbulb sydb, a cleir yn briodasgl Gremmaeg; neu dbychymmic dammegasl, pan bbo'r arraith mor dywylb, ac nas gelbir onyd yn anbasdb i aen gasclu ei dealb, a'i deogbliad.

Eghraph bhalhynn.

*Milo sisblant
O'm corph a dýbbasant,
Yn bheibion, a merched,
Hardb sis e'i gœaled:
Bys sybb yn ars,
Acheynt a bhuont bhars.
A garodb bby meibion*

Deall y dýchymmic sy bhalhynn. Prenn oedh y bham, y phrsythoedh oedhent y meibion, y dail oedh y merched.

Yr un modh yn yr scruthur lan y mae llaser o dhamnegion tywylh. Megys y gœlaeth Nebucadnezer mysn gœledegatla, Brenn gœych. Hgn oedh yn arsydhocau ei gynhyd daiaresgl, ac ebh ei hunan. Ybhann lhe'r oedh yn tybhu, oedh yn arsydhocau mansodhiat ei dýrnas. Ei vchter, oedh yn dangos ei vrddhafoldeb. Ei amldhrych, oedh yn honni ei 'ogoniant. Cadernid y prenn, oedh yn manegu ei alhu. Ei dhail prýdbherthasgl oedhynt yn arsydhocau ei siscoedh, a'i gall ynngræth. Phrsyth y prenn, oedh yn darcan ei gyseth dybhodasgl, a'i ardreth gogybhlwyd. Geafcod y prenn, oedh yn egluro ymddihiphndasgl ei danlydhieit. A'r adar ym nhlith y caghau, oedhent yn damegu ei gyghhorion prýdhlyt, ac amrabhael deyrnoedd danas. Dan. 4.

*A bhuont ei galon;
A lbeas bœy ganthynt
Yn amser ocreynt.
Mars yn ei bencint
Bby merched darogeint;
Pale o bhyd
Nis gem hebhyd.*

Rhŷbydh.

Y neb a arbhero'r dhulh honn (cydna dhyllir canmasl ymarbh-er dim o honi) bydhed tra gobhau rhag bod o'r cyphlybiaeth au nag yn aghhybhadhas; pei hynny, diau y perci aghhybhanr-sydh: nac yn Ordhierth; canys hynny a gnei 'r arraith yn rhŷ dŷsylh. Nac yn Annigair; canys hynny a gnei ei chafau. Nac yn dŷsylhodrys; mal y mae llâger o'r bruddiau Cymroic neu 'n hytrach y cysb. Nac yrth rei Ansybodus; canys hynny oedh dhistegi er mwyn dŷsedyd chwædli i'r bydhar.

III.

Am Dhiheureb.

Y drydydh dbulh y sydh, a elsi'r Dibeureb (o achos nas geillb neb ymdebheuro o dhigrth 'siredh y cysbryr y synnyr) arbbedic ys, ac er hynny yn odidæg o'r ann cypblisbrsydh, ac ar-ydbocad.

Y mae deu beth yn aghenrbheidiasl i dbibeureb. Yngymabb, bbod o honi yn arraith bynod ym mblith y rhann bbeyabb. Yn ailbod o honi yn synnyr y rasl, ac yn obbydbus, i gael ei hadnabod yn gynnodus, rbagor ymadrodhsatbredig, a chyphredin.

Egraph.

Deu-air sydh rhaid ei dealb:

Gair mam, gair llysbbam ys 'r llall.

Y mae hynn yn dhygiediad cyphredin; ni gnel gyghor ei blham genaed gyghor ei lysbham.

Arall.

[Y maen a dreigla, ni bbeffogla.

Honn sy 'n ar sydhoçau na dhas cyseithoedd greydh yrth ymudo o'r nailh bhann i'r llall yn dhuystyr.

Arall.

Aralh.

Potynna bbo 'r lbinincynta ytyrr. Sebh pomeyabh
bho 'r lhudhed, cyntabh bhydh y dirsedh. dyma dhyseadiad ad-
negydhedic o hynasdrydyh 'odigaseg.

XV. PENNOD.

Am 'Orgireb.

*I*L damchseiniastl trobbaeg ymadrodb yg Gorsireb. Gorsireb yntau yg areitbeb yn gorchabbu
g'sirionedh er moy cbsanegu, neu yntau leibau y
petb adrodhedic, nid ar 'odhe taylbo ne grthebu
goreydhgel agbysgir : onid ar bbedr amllau masredh, neu
bhychanreydbrhyg bethau, ar gypblybreydh garbennie.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Diolchabb i Dlwg drys Iesu Crist drofsoch i olh; oblegyd
bod eich phyd cbsi yn bonnaid dros yr holb bbyd.* Rhubb. 1.9.

Y mae 'r apostol yn y geiriau hynn dros yr holb bhyd, yn
'orchabhus yn dangos bhynd clod y rhubheinsyr y pryd hynn
ymmhell ar bhyd. Ac am hynny y rhodh ebbh y cheancidi-
gaeth hynn nid (mal pei) clysessei pob banin o'r byd son am y
Cristnogion o Rubhein: onider myn ei annog hsynt yn glod
bhaer i gynniedhu yn dhibheth yn y gristnogaeth; honna 'o-
sailiessid yn ei plith.

Eghraph mygn Pryd Ydhaeth.

Py bei gan mil yn dhilys

O eryd rhibb ar dir Rhys,

A thrychan o'g sinlan, a g'sin,

Ag yn malugan melin;

N ii.

Pe

*Pysbat'r dbaiar yn bhara,
Neu bblas dgr bhal'offai da:
Yn ei gledb rhybbedb barbau
Dgr, a daiar, dri diau.*

D.Nantmor,

Aralh.

*Abodei las (be doc lu)
Ar gledbau, er ei gladbu;
A'i lun gorol yn gorsedb;
Ebb a gna'r beilch obhni'r bedb.*

*Yn ol y Gymmhariad bhgyadeg honn, y gelhir dyfed y
gennach no'r eiriau a duach no'r muchudh, buanach no'r egen
nol, crybhach no Mil, creulonach no'r Scythiad.*

*Amlach ych, a mel, a chann,
Nog yr gro, neu'r graig'r auau.
Aml o bennau mil beunydh;
Aml ei drin, mal od argyd b;
Aml o phreyth mael phair ych;
Aml o'srbaid malser ydycb.*

L.Moni S.Ro.Sal.

Dym na chreanegu ar arraith, a mngyhai geirionedh y peth
amgenach nog ydoedd ar sig iaith: ac er hynny yn dhibhai, o a-
chos nid oedh bryd, a medlisl y pryd yd ar dhyfeddyd cel-
syd h, onid rhoi canmoliaeth adhas erth y cynmhariad chga-
negasi lynn.

Yr un modh y rhaid barnu, pan dhig sydho cymhariat lheiad-
og. Megys pan n dhyfeddyn bnod rhys beth yn lhai no'r ger-
cynyn, neu daeas dhyncyn llisiaed a'm dgrn.

Bbo

Bboarberir y dbulb yma ar gynumbarlat gysb bardal, neu
gysbbas ffordd, dbyg phordh.

I.

Annesus. Cynyddiaith.

Y gymtabh a chwir Cynyddiaith, a honnyg phyrbb y madr-
edb pan bbor ar aithi gr yn amllau grth 'osod y gair mwy am
y gair lhai. Bhal hynn y dyfed en, bhod gwrda, yn sant, bhod
farthes, yn dhiagl, bhod merch lan, yn aghel; bhod gwr balch,
yn Lucifer, bhod medlysyn, yn bhochyn; bhod cubyd hyn
dorgeg; ac occrgr yn bhlaidh.

II.

Merosus. Eidhileb.

Yr ail a chwir E idhileb, sebh pan 'osodir y gair lhai am y gair
mwy; er meyn ymdhangos o hono yn lhai nog y bo, neu 'n bby-
chan iawn. Megys pei galsci rys vna thro dyscedig, yn yfco-
laig tlos; neu archolh bhaser, yn grippiat.

Egraph myga Pryd ydhaeth bhal hynn.

Dyggyision di deg yndol.

Dyccant brydeucant heol.

Araith.

Y gerai i salht yn gaer ris,

Bhal gysichedyn gysch ydis.

L. Daron.

Yn y geiriau cygion a gysichedyn y mac gostyghiad ar vr-
dhas y peth, gan ifelder, ci hildra, a llhescedh y geiriau.

Rhybydh.

Rhaid y gochelyd i'r ymarbher a'r dhuell honn rhac dau
beth. Yn gyntab, rhag gorhabu, neu 'oramlu dibhudh beth,

neu goeg-beth: ac hebhyd rhac lheihau goruchabhaeth, ac englod pethau hynod, a digrus (amgenach nag yn gybhardal) y peth hynn sydl sahardhedig. Yn ail, er bod peth yn haedhu molian nedigaeth, a gwisbhafol gymmendawd: hagen rhaid y e bod yn 'obhalus, na bo 'r cymmhariad yn gormodhu vesch las anian, ac ynadrwyd y dhulh hon: sebh gorchdhugiad, mae yn hynn.

Gordbuys brig y serdron

Gan bbeg ceginau o bbon. neu bhal hynn.

Nas cybb-oeth y byd Iebhan aic cabhas :

Nas pryd aghyslaidd mesn priodas :

Nas pleybb, a chan pleybb xgb-ghylch un plas :

Nas albu 'm mhob pleybb, nas lbu 'm mhob plas.

Nagdh Dus rhag y gestio.

XVI. PENNOD.

Am Gam-arbheriad.

Trydydh dham chgeiniastl troclb ymadrodh a elstr camarbber: sebh pan bbo 'r ymadrodber, neu'r scribennyyd ag arno eisiau gair priod, cymreys, ac achos hynny yn benbyccio y neffa, neu 'r cypblyppat r peth a gylbysiai ei argydlocau.

Egryph o'r scruthur lan bhal hynn.

Hes a ybbant girsaeid y grasn g-sin. Deut. 3. Y gair g-saeid a'osododh Moesen dros fugin y bagad grasn. Drsy gennad y dhulh honn, yr ydym yn rhoi hengau ar bethau nid oes idhynt engau priod: megys pan dhygied yn, ar arraith, Cym y bhalben; traed yr stol; a'r un modh am bethau eraill, a'r nid oes idhy-

ynt ensau priodasgl. Yn ol y dhulh honn y gal sodh D. ap
Gesilym Ibbor bacl. Cybbaileb a mab-ailb y beirdb.

Dymma rodhi gair yn agos at ei arsydhocad ei hunan ac ersa
yn ystlysu peth heibiaq.

Rhysbydh.

Gochelgch yn y dhulh ymma gyrchu 'r trasfymdhysyn, neu
'r cyphyliaeth o rybelh, neu o beth anhygon. ac y nessa, na
arbheresch gam-arbler yn bhynych; neu 'n hytrach yn amser;
o dhigherth yn amser aghen: sebh pan bho eisiaq gair priod hy-
wedd, hywedd, y no y gelhoch geisio'r cymmorrh a gaphoch.

XVII. PENNOD.

Am y gahanniad ymadrodd a'i nodcu.

YD yma bu dosparth ar yrbann
gyntabbi i Adburneg: yr ail rann
a gallyn, sebh Dulb ymadrodd,
neu phygr. Onyd er mwyn dealh
yn selh, a gsybod yn hybhettrach
dulh ymadrodd, gselabhw yn iawn
roi ymma ar laigr (cin i mi son am
dani) y peth sydh aghenrhaid is
sybod o blhaen llarg: yndhiamen.

bhryd, sebh nodau gyahannedigaeth ymadrodd. nid amgen.

I. Rhagabannod.

II. Gsabannod.

III. Cybannod.

IV. Gobbynnod.

I;

Rhagabannod, neu dornod sydb rann o'r araitbcb ymadro-
bus

O ii.

dbus, sedi ei chybbansodbi heb yn gorair yndbi. A'i nod sydh bbalhynn.

Rhaid y^s canmasl teyrnoedh am ei doethineb, crebhydh, cybhiagnder, trugaredh, tiriondeb, rhagseledigaeth, haelioni, a'r cybhryst, ynadoedh am ei psgylhedh, obhn Dug, dycseidiaeth, diobherbhryd, gsgiliadgriaeth; yr athro lenach am ei dhyf^c, ei dhibhribysylh, ei buchedh dha, ei hydhyf^c athrasethi, ei obhalbh ryd dros ei gail, ei 'gadalysch myen gsrionedh, a'i gariad perphaith t^uag at olh; y penlhu am ei cysereinrsgydh ei rhaghbsriad, a phydhlondeb, ei lezder, ei gallonneriaeth, a'i dhesrder.

II.

Gsahannod y^s rhann araitheb yn gobennydhu ar ei gorair ac yn perpbeithio'r synsyr i'r gybbannod, a'i nod sydh bbalhynn.

A phan gigleu hynny; d^bblod y Bryttanicit i'r gerdhon: cynnilhae llu dirbhaer a oruc, a dyblod yn ei herbyn.

Mygn Prydydhiaeth.

<i>Nid trebb heb dhebbasg:</i>	<i>Heb bhasg</i>
--------------------------------	------------------

<i>Nid tir heb siraed:</i>	<i>Heb brys.</i>
----------------------------	------------------

<i>Nid pasasg dyrnasg,</i>	L. Gl.
----------------------------	--------

Y mae 't gorair yn llhedgudh sebhbu neu aralh.

III.

Cybannod y^s araitheb yn perpbeithio'r synsyr idhieibun, a'i nod sydh bbalhynn.

<i>Nid da cad annir.</i>	<i>Nid arbhod ond gorbbod.</i>
--------------------------	--------------------------------

<i>Nid vnerth ond vndebed.</i>	
--------------------------------	--

<i>Nid rhysc onyd rhinsedh.</i>	<i>Abho hael (gabbael gybbun)</i>
---------------------------------	-----------------------------------

<i>Nid llbas ond lbgysdbiant.</i>	<i>A by, bid o'i dha ei bun.</i>
-----------------------------------	----------------------------------

IV.

III.

Gobbynodysaraitbeb, yn ymobblyn rhyg betb gan cbgen-
nycchu caphael atreb amðano, a'i nod syd bhal hynn : ? ? ? ?

Eghraph mygn Pryd Ydhaeth bhal hynn.

Pey o'r hael pur sebelyth?

Pey rei beilch sy'n parbau byth?

Padhuc o bei dha ei' saith?

Padbhrenin heb bhars ungaith?

Ior. BhYgh.

Yn agh hynn, gedi trebhuu hynno arby i'ch rhgydho ar phordh gsybodaeth dullh ymadrodh (honn nis geilhir ei dealh nai gsybod heb 'gahanniaeth yr ymadrodh, honn sy 'n cybhrsydho i adnabod rhibhedi phraethinebasl) mi a dhospartha ohynn alhan arni ac a'i manega yn dhiymfagh.

XVII. PENNOD.

Am Dhulh ymadrodh.

VLH ymmadrodb neu phygr,
sydb adburneg, dreu baen yncsi-
dir lbun-gedb neu gaphaelgedb ar
aith i gynnebbindasd amgenedic,
drey phyrbha ncsydb gybbanso-
dbiad.

Deurith dbulbgedb ymadrodh,
neu phygr y sydb. Yn gyntabb lbun
gedb, neu phygr Gair. Yn ail

lbun gedb, neu phygr Bræsdbaeug.

Lhun sedb geiriasl sydh, pan dhulh sedbir adburnaeq a get
riau cymmwyfain, a gleyfain, o barai y gyntabhyd C ybbieu
ad, neu gybbansodhiad.

XVIII. PENNOD.

Am Gybbieuad.

C ybbieuad, neu ogysffslbt sydh lun-sedb geiriasl, pann li-
casffogir, neu pann' ogysffslbtir yr vnfaein, neu'r gair yn
dbygysbbegb, yn bbynych, yn amnaid, yn yr unaraith
bbragdbegasl, er mgynt gorlensi, ac agbchganegu grym, a
nertb yr ymadrodb.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Ob bby mab Absalom, bby mab, bby mab Absalom!
Dus na byffan bharo drossot; o Absalom bby mab, bby
mab! Gelsch yma gyffylhtu'r vn gair yghhyd, heb dhim cy-
bhrogh rhagghthsynt, o dhigerth rhagghahannod yn yr vn bha-
sdhaeg.

Eghraph mygn Pryd Ydhaeth.

Lhann ubel, yn lhasn iechyd,
Ob bob digribbsch o'r byd,
Lhasn trafferch yd, lhasn tryfor,
Lhasn cerdb bbelusig myn cor,
Lhasn, lhasn, lhasn lhasenyd,
Lhasn oes deg, heb nos, ond dydb,
Lhasn aml yd yr lhann ymma,
Lhasn, lhasn o bob dasn a da!

Io, Cent, i'r Nebh.

Anath.

Aralh.

*A gnel gogan, ac anair;
Am'ogan, gogan a gair.*
Gr. Hir.

Aralh.

*Mae'r y darbhu mars dcsr-bbab;
Mars masr mae'r, Mair Mair a'i mab.*

T. Alet.

Gælisch 'ogysylhtu, a chybheuo yr yn gair yn bhynnych, yn yr yn bhrasdhæg; er mgyndangos grymm y moydau, srth ei llabharu 'n bhuan ac yn dhiaros. Ac herydyd hynny goch-eloch rhag bod y geiriau a arbheroch yn y dhulh yma o dair sylhabh; canys hynny a 'snai 'r arraith yn 'srthyn, ac yn anbherth.

XIX. PENNOD.

Am Røghsagliad.

AIL rhith gogysylht y sydb, pan roir gair, neu dhaus y gbgwybbrsgħ y rhein, a għibbieur.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Bby għballon sydb f'xtbgar o Dbus, bby għballon f'fxtbgar.
Psal. 57 Sele rodhi yn gybhrsgħ y gair Dus ihsqħ y geiri-
aus yngeneuthud gogysylht ne gybħieud.*

Aralh.

Nieċċennodb neb yn ir nebb, eitħri y nebb a dhoeth o'r nebb, febb, mab y dyn, ħonn sydb yn y nebb. Y gair yma nebb a luuġ-
fogħyd deirgħaith yn yr yn bhrasdhæg għybannoda. A hon
sydb riħi aralħ ar gybħieud, o blegid mnych arbher yr vngħ-
ħannod bħal hyn. O bhrenni, ti fy bhrenni ar bhrenhinoedh.

XX. PENNOD.

Am Drycheb.

Eithiau bbo dbig sydb trycbu 'r gair, ac bys bbrsgb-
u geiriau rhsg y dbau dharn bynnny.

Eghraph.

Yscybarn (yn narn y nos)

O god fy yma 'n agos.

Ymma y saghgyd geiriau rhsggh y dhau hanner. Nid gsis
arbher y dhulh honn, onyd parin bho achos yn peri aghhen-
rhaid y drychiad honno : nailh ai i achub pennih; ai yntau i
gyrris y so, ac i hardhu fain, ac osleu 't arraith.

Rhysbydh.

Rhaid y gochelyd yn y dhulh a elcir gogysllht, a'i ritho-
edh, rhag digsydhw canniad y gog; nid amgen, pann bho i yn y-
marbher ac atslain yr un gair yn annhreblenus, neu 'n rhy bhy-
nuch, yr hynn beth abhlina'r gerndagyr; ac bhelhy ni bydhe
gybhadas i gynnwrybhu 'r neydau, na chwaith yn debig i dhau a-
chenaid o'r gallon.

XXI. PENNOD.

Am Sahansaghiad.

Eithiau arall ebb a seghir rhsgb y geiriau cys-
fylbtiasg, sahansagbiad heb dynnu ymaeth dhim
o syngeyr ybbrasdweg: Canys, cydbei dbierthfa-
ghiad i'r arraithaeg, bi a gasaneath a is badburnbau
hi, arhyd refom, neu is goleuo 'n arglaerach. bhalhynn.

Llasereroedd a heurant bhod yr opheren (anabhaeda dibh-
syniant gosir dhiodhebheint Crist) o'i theilygbdra yn galhu
goei.

gweithedru, a rhachydhu, nid yn unig madheuant pechodaù, ci-
thr hebhyd iachau rhei cleibhion, dynion, ychain, a debhaid.

Egwyd mygn Pryd ydhaeth.

Ni bydb y geann heb i dho garn

(Iesu gedid) sy gadarn.

Hcb' air o'i benn bu yr balcb

Rbag d'obhn, yrbysio g dibbalcb.

T.Al. i S. Ro. Sal.

Aralh.

Petenn (vn nidoedben ni)

Gogansr a gae gynt.

H. Cil.

Syna salhanu gofodiad yr ymadroddh, gan seghu rhefsm ym-
ysen ei ganol: yr hysn pei gedid alhan ni sydhyd ei cisiau chw-
aith. A'r rhefsmi pann leghir ym yson, a gylchir a rhyg hanner
cylchau. A'r rheini vchod er rhwydhau rhac y darlloenyd yn
ebrsydhach.

Rhybydh.

Gochelsch rhag bod o'r geahansaghiad yn rhy hir, canys pei
hir bhydhei, y synnsyr a dywyllher yn ordhu, a'r ymadroddh
bhlaenorasl ac yn abyrgobhus, a chyphelib bhýdai i dhodr-
ebhnty abhai 'n cybhlensi lhe, heb hagen bhudh o hono, am-
yn bodyn annibheth i bob rhyg safanaeth.

X X I I . · P E N N O D .

Am Adgymeriad.

ADGYMERIAD yng adburnaeg, pann adrodbir yr unrhys
fain, yn nisedd y bbraedbaeg bblaenoraseg, ac yn nech-

reuir arraith, dbylynas! . Y rhagoriaeth syd hrbegh y dbulb
yma a gogysfslbt, a ganbh y dhsch, os dehelsch bhad Gogys-
fslbt yn nod sedhu a rhac-sabannod; eithr bonn sy'n nod sedh-
u a gogabannod neu a chybannod.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Gan bhad Ichobbad y Dhus a'r dy dbyynn di yn ebreydh i'r
gorau o dir: tir gwislyb, ac abhonydh, dy bbroedh, phynnodd-
ydh, ac eigiadnydh.

Aralh.

Canys y bobl sy'or thrybhel a gaublant: plant nis gegr-
andasant ar gybhraith yr Arglydh. Isa. 30.9. Gwelach ad-
gymeryd y gair plant henn a'orbennodh yr arraith a'G-saban-
nod, i dhechreu i lbalh, a gall yn.

Eghraph mygn Pryd y dhiaeth.

Bhal blodau prennau ym-mhob rhith,

Bhal od, bhal adar ar genith:

Bhal y das y glas, a'r gwlith.

Y mae i vndyn bbym mendith.

Bendith tra bho gwlith yn y glynn

A rois i Rys yn y Tysyn:

Trabbo'r muroedb lbe'r oedhyn,

Namain, neu bridh ymygn brynn.

D. Nantmor.

Aralh.

Tros stroedh, tiroedh, eatergen,

A'i brig tyb rhagor brenhinbren.

Ti roes ger i'r brys ysc Vrien,

Tau syd hau byd ti syd h ben.

*Pen marchog ersog enaid peys Dynbych;
Post iaen ben Salbriaid;
Penna aig geyr paun cyssi iaid:
Pendebbig paladr bbrig plaid.*
Gr. Hir.

Gelesch bhod yma yn adg ymeredig y gair disedhabh o'r nailh bennilh, a'r gair cyntabh o'r lhali, bhal y bydh myn go-stegion odlau: disedh y nailh egblyn yn dechrau y lhali.

Rhysbydh.

Rhaid y s bod yn 'obhalus ymma ar rodhi 'r gair adgymerdig yn y nodeb grybha, a chadarnabh o'r dhrs, a hynny myn dcbhnydhw negydhw.

XXIII. PENNOD.

Am Orgydcam.

A IL rhith adgymeriad y syd y n gabanu yr arraith, erth osod gradhau amrabael yndhi. Obhod tr gair a-bbo yndy sedbu 'r nodeb arraithia sl bblaenor aeg, cilcwyd dbechreuw'r un a dbylyn, a hi a cleir gorgydcam ueu lusciad. A hynno 'erth synnad fy rbegh bonn a'r rhith cyntabb, sebb, bbod bonn yn ymgastatau yn annaid ar laeser o'r adbau.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yn y dechreuad yr oedb y gair; a'r gair oedb dhwsg; adro oedb y gair. I. 1. 1.

Aralh.

Gortbrymder a dbeg dbiodhebbgar gesch, a diodhebbgar gesch brobbiad, a phrobbiad 'obaith, a gobaitb nichsil ydbia. Rhubb. 5

Aralh.

Yr archdeyrnogaeth gyntabb oedb yr Assurieit, neu'r Caldaicit; y Caldaicit a' orchbbxgreyd gann y Medicicit, a'r Perseit; y Perseit a' orchbbxgreyd gann y Groegieit, y Groegieit a' orchbbxgreyd gann y Rhubbeineyr, y Rhubbeineyr a' orchbbxgreyd y gann y Gotticit. Gwelerch bhod yr un gair yn dyngedhu yn y 'sahannod, ac yn dechreua'r arai th dhylyn-asl.

Rhysbydh.

Gochelch gybhosod yn y dhulh honn wchlas pump o radau: ac edrychelch a'r bhod yr rheini yn mynhau, ac nid yn lheihau'r arsydhocad, yn ensedig yn y radh dhiycedhabh.

XXIIII. PENNOD.

Am Edryd.

EDRYDYS & PHYGR, pann adrodbir yr un sain yn nechreuad y brasdhegau, neu'r synhysgrau.

Amrys rit hogacth syd hidbi. Yn gyntabb pan adrodbir y cysphelis sain yn y dechreuad myngeiriau amrabbac.

Eghraph.

Y bannera lygra gybbraith, y dursingra a thraso greydr-dhyf; y physygger a gam-bhedbeginiaetha, ba idhynt dracthirion, ac eni oes bherr ar y dhaiar.

Eghraph mynghyd y dhaeth.

Iglai a glyn

Y rhai er hynn,

Y dhai oedbyn

Idlus y dhaeth.

D. Ed.

Aralh.

Aralh.

*Lhydan oedb gafelb Edsart,
A' idyrau geych, a'idair G'sart.
Caerau Edsart concesser,
Týrau oedb ar gaerau'r ger.*

G. Gl.

*Ymae'r geiriau hynn caerau a thýrau yn vnsain yn dechre-
u'r araith gybhannodasl, a rhag sahannodasl; ac etgy maent
yn ciriau amrabhael.*

II.

*Ailrhuhogacth sydþ yn wrbyr air myn edryd yn y ban-
nodau.*

Eggraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Lbais yr Argleydb arusch y dybbroedb; Lbais y cadrb-
us arusch dybbroedh lbuosfog sy'n taranadu; Lbais yr Arg-
wydþ sy'n drýllio'r cedrigydþ. Psal. 29. Gelesch osod y gar
Lbais deir-gsaith yn nechreuad yr ebiaith 'sahannodasl.*

Aralh.

*Ple mae'r doeth? p'lc mae'r gwr lben? p'le mae dadlusr y
byd benn? ami gnaeth Dus dhoetblineb y byd benn yn ynb-
ydrsydþ? 1.Cor. 1.*

Eggraph myn Prýdydhiaeth.

*Bo meibion d'yrion yn does;
Bo i'r wneb byth enioes.
Bo'r gealbt ar llobrig y gal:
Bo'r gysgoed a'r baich geial.*

T. Aled i'r T, Sal. hen.

Arallh.

Bu gr bbegybbey blal y brihb abbon :
 Bu'n torri cblebbhyd bu'n troi cleibbon,
 Bu iachus ach bys o'i achosion ;
 Bu' gerthbhba gr ydhynt borth ebhryd bon.
 Bu'n gloe gi delhi deilbion y geled
 Bu bbegy y gared bys o bheirson.

Gr. ap Ebhan esc. ym muchedh Iesu.

Arallh.

Rhann i dhau mygn rhinsedh dha
 Rhy lonydh, rhy les yna.
 Ergodhebhb a gr y geedhai :
 Ar odhebhyt yr oedh bhat.

T. Al. i S. To. Sal.

Arallh.

Penteyrn, beyrn, a hoed o'i las :
 Penteyrn galch balch, bslch i dhebbeiag :
 Penteyrnaidh bblaith bblaengar gantaes.
 Penteyrndrebb drebb o na gdh idhaeg.

Gr. yr yghndi'r tgyllag Llygelyn.

Syna y gair pen bedeirgaith yn dechreu yn y bannodau, yn
 amllau'r arsydhocad ac yn bodloni'r clybod yn hyrys.

III.

Beithiau bbo dbig gydb dsy edryd gwrthebaegg ag yn gybb-
 rodedb.

Egraphi.

Y dyn cybydh sydh hob amler yn dlasd : y dyn aghlybydh
 sy bob amfer yn oludagg : y dyn cybydh sy elyn idho eihun : y
 dyn

dyn aghlybydh sy gynorthsyer i eraillh: y dyn cybysdhaeg sy'n lhawn gobhalon: y dyn aghlybydh sy'n lhawn o dhidhanscha lhagenydh.

Egraph mysgn Prydyliaeth.

*V*s manyo'r cedyrn sy mysgn codiad;
*A*c aur yst tithau teg er teitbiad;
*A*lberr yn erthych er lloyr nerthiad;
*A*gmenithin yd gan saith nodiad;
*A*m bynn bbyr hoffyn cei bhaerbad Cymru
*A*c iasgn oedh dynnu Gwynedd danad.

I. M. i Io. Sal. o Le g. esc.

Rhaid ysg gochelyd srth ymarbher a'rdhullh honn rhac cyrryd na'r gair gaelabha na'r gennabha yn y bannodau.

III.

Rhith aralb ar Edryd sydb gynbebic; pan dbechreuo lbaser o eiriau ar yr un llythyren ol ynol.

Egraph mysgn Prydyliaeth.

Dogg, dutb, didas!, druth dad! dri, deor, Dydur,
*D*ros dir didgyll, derdri:
*D*yn daer, doeth, dan dy dgr di,
*D*alu dels drift, del dail drofli,

Rhybydb.

Mynych ymarbher a'r dhulli honn sy anhydraeth. Canys gormod a gyd idhi sy argoel ynbhydrsyd: a'r fain sy anhyodl, a threscl, mal y clysch yn yr egraph vchod.

XXIIIL PENNOD.

Am Dharymchoel.

Dargymchoel ysg, pann adrodbir y cyphelyb fain neu air
R ii. Xgb

ygħiġ għbiloedigaethau, neu dbygħedhion x̄ brasdbegħau. Deu
bhath dharrx m'hux f'idha.

I.

Yrhyg gyntabb, pan adrodhibi x̣n niċċedh bannodau x̄ cyspi
clyb sain.

Eghraph.

Dedħħibolion dhynion bejn a qat sarant,
Yadar a bedant, ar pjsċ a nobhiant,
A'r Prxibbed a'mluscant, a'r geenyn a bkelant,
Pob peth a xmdhaith i għinni lu ċi borthiant;
Ond x-għer a godbant, a'rlbadron a'i dibbexxant.

Taliesin.

Gieħiex bhod x-cyphelyb sain x̣n x-bannodau, sebh gejal fu
nodol, a chybhan nouqas, l-he maer t'sain x̣n d'yx-xedhu x̣n-ant.

Aralh.

Hixgħad vriad, arail can car
Hixgalb, hixbalb, hixbexx labhar,
Hixgħadr, paladr, pebhydr, creugar;
Hixgħixx belxim, hocx-labur acrdħar,
Għaliex cythrudb, anħix gudh, anħix gar.

Finon Len.

Aralh.

Trabbocxsir cerdh, trabbocuro cad,
Trabbor hgydh xnrboi, trabbor rhodhx nrhad,
Trabbu hael xñha, trabbu bilna had,
Trabbu t'srba 'n glir, trabbu trebbha na għolad;
Ti ġeji glod bennod heb sabad na therb hyu,
Trabbager oes dyn, trabbu għix rosta.

Io. M. il-Sal. o Leg. esc.

Aralh.

Arall.

Ni dhichyn gsr ac bebbn ḡann
Deyn baych ond vni bychan,
Blinys deyn olegyn eit̄saith,
Ynrhyd benn mynydb maith.

Ed. Lh. iS. Io. Sal.

YR VN phunyd, yn ol y dbulb yma y bernir, pann o foder
 llaser o eiriau y għbyd, abhort yn terbiżju nu yn modl, a Tbe-
 bigħbi qedhiad y għelsir.

Eghraph.

Dyfscu, cymyscu masgoed a' imyscu;
Dyfscu dileſcu dan deo la goed.

Ydhulħi honn a adnebydhir, pan na boda qiegħiellad yn yr ar-
 rieħ ġoreiriau.

YR HYNNY pan bbo'r traith yn l-buoffas go ciri
 au yn yr vntreigl, ac yn vmodl: neu 'n għphelyb y lbxibxrau
 dixxebhabbi bob vñ; Cynhebigodl y għelsir, bhal bunn mysn
 prydixxhaeth.

Tadmaeth, mammacth, l-baeth, a lbo.

I.I.

Dulb arall ar dbadym ġibbel y sydb, pan adrodbir y n y dis-
 edb yr vngair yn bendant.

Eghraph o'r scrutur lan bhal hynn.

*Ani phropbexda som ni yn dy emg di?**Ani bb-riassom alban għt-bellejjeet yn dy ens di?**Ani v-nekkhom syrtbiau yn dy emg di?*

Arall.

Y dyn seydbymgais yn gyntabb abbnejnej ibbodyn neffa at

S

y gorġu

γ goreu; yn ol hyunny abhynn ei bhod yn ogysstadl a'r goreu, yn
dhiwedha abhynn ei bhod veschlas'r goreu. Gwelsch yma bhod
yr un gair yndy wedhu y bannodau geahannod a chybhamnod,

Egraphi mygyn Prydychiaeth.

Nachredesch i'air rhyddeg:

Antur o dgyllh ond trwy deg.

Arallu.

Bystich cabh heb ych cybhwseb;

Berain Aser, ba gr yn uoch?

Y mac 'r dhuill honn yn adhurnasg i Phraethineb ac
yn cadw'r fain yn hysy o amser ym meddal y gerddasgyt.

Rhybyd.

Gocheloch arbher dhadymchsgel yn rhybhynych ym yr un
araith griaeth; o achos y gosedhai 'n wella it arach orw ei
chynnyd yn arbedus neu ei thani yn odencu ac yn aghlyspelli

XXV. PENNOD.

Am Ail yngyrch.

AIL yngyrch ys dulhar osodiad geiriau, sebb, pan gym-
cerir yr unrhyf fain yn nechreua, ac yn nisedb na bhannod.

Egraph o'r scrudur lan bhal hymn.

Ochol drebyd diobhalus! yn ol blwydhoedl a chyddian
y gyrrir bras arnoch chesi, drebyd diobhalus! Ha. 34.

Arall.

Lhasenychsch yn yr arglwyd, drachellhu meddabb, llasen-
ychsch. Philip. 4.4. Gwelsch bhod y gair lhasenychsch yn
nechreuar bhannod, a'r un gair cilchysyl yn digedhur bhannod.

Mygyn Prydychiaeth.

Difseyd bryb, pan dreigleyb drag.

1.

Adus sydham difsydhae.
Incert. Author.

Aralh.

Dedgydh bhu, daed oedb ei bbyd:

Da y dísedbir dedgydhyd. T. Aledit. T. Sal. hen.
I.

DVLH AR AFLH ar alynnwyd y syd, pan
adrodhir y cyphelyb, a'r cydodl'nsain yn gydseidb, yn nechre-
uad a dy sedhiad yn bhannod. bbal hynn.

Hedba ymlyn wrth y dyn a gymro amynedh.

Calon grol a gnaibh dibheth obhalon.

Gelsch bhod y lail lon yn y gair cynradd yn wneudh a hon,
sy'n dy sedhu y bhannod a gl ymadrodd.

II.

PAN BHO ryn gair priod yn dechreu, ac yn dy se-
dbu yr yn bhannod, ac nid gair cyphredin; Atiib y gel-
syr: ac yn yr ail gair syd o areydbocad anfodasl: bbal
hynn.

*Arthur yn y bhudbigoliaeth honno o'm dbangosodh yn
Arthur.*

Y gair priod henn syd yn dy sedhu y bhannod, syd yn ar-
veydbocau rhinoddbwl traeg, dlymael, myen Arthur.

III.

PAN BHO ryn gair cyphredin yn nechrau ac yn
nisedb yr yn bhannod; Gwabanblyc y gel-syr. bbal hynn.

Physyger iach a dy hun os wt ti Physyger.

Y gair dy sedhiad yna sy'n areydbocau cyfreintresyd y
physyger, ar gwybodaeth y sy yndha. Horeydla pabam rhaid

S ii.

ir

i'r gair adhigedho yn y phygr honn, bhod yn nerth aeg i arsy-dhocau cyphredinaeth.

I I I I.

R HITH aralh ar ailymgyrch aelsir Catblyc, y sydhwyrbb ymadrodb; pan bholbaer orannau 'r araith yn dechreu ar wrhyo sain, a disedh cynnibber yn wnsain, ac wnodl. Mae hi yn amgyphredd deg o'r rheiniachod yndhi. sebh, edryd, a darymchael.

Mae hi o amryw sedb.

I.

Yngyntabb pan adrodbir yr wnsedb nubherfain yn nechreuaad, a drsedhiad amrys bhannodau: bhal bynn.

Tiriondeb a bair bedb:

Aghbyffondeb a dyr Aunedb.

Aralh.

Tyrhaus a'elsa nised: ac

Amheus nichaiph ged.

Egrraph mygn Prydychiaeth.

Hyselo ucheliachau

Hael, anisair, nid gair gau.

G. Gryg.

Bele sylhabheu disedhol y geiriau cyntab, sebh Hygela Hael o wnsedb nubherfain, a hebhyd y geiriau disedha yn wnsain; rheinynt megys yn llisiau 'r dhul sedh honn ac yn trysio 'r ymadrodb yn hysgyllo.

I I.

Yr ail sedb sydhwyrbb pan adrodbir yr wrhyo eiriau yn y dechreuaad, a'r wrhyo yn y dylchedhiad.

Egrraph.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyppn.

*Derbynnesch ni : ni snaethom gam sedh i nebun, ni aurb ei
thiaffom nebun, ni somma som nebun. 2.Cor.7.*

Aralh.

Pey a ladbodh ei bham? Nero.

Pey a ladbodh ei graig? Nero.

Pey a ladbodh ei atbraigr? Nero.

Pey a ladbodh ei gybhorer? Nero.

Pey o'r disedh a'i ladbodh ei bun? Nero.

Eghraph mygn PrYdYdhiaeth.

Gair a gait rugarog syd

Gair y glad gerol yd syd.

Aralh.

Acri dbyg nain bardhiaignys;

Acer deudaid curaid ydys;

Acer Lheseni, Iarlh ben saed;

Acer Berain ys, buriagn saed.

S.Bh.Y. i lo Sal. o Leg.esc.

Y mae'r dhulh ymma yn geafaneuthu 'r nwydau, yn bodhau
'r glust, ac yn adhurno 'r arraith, drwy nabo goramledh o ran-
nau idhi, na gormod o aelodau i bylu 'r clybod.

1111.

*DVLH AR ALH ar ailymgyrch sydb, pan a-
drodbir yr yn gair yn nwyd, a dechreu'r bhannod yahannod-
asgl: bagen yn y disedh yn arsydboc a rhys beth gortbwyneb,
neu o'r hynn lheiab, yn aghbyrphelyb i'r lhalb yn y dechran.
Hi aelgir Gortbymgyrch.*

Eghraph.

Gobhal dhyn yn dŷ ibhegh clidam y peth, y alb dŷ reyddio
a' th rhyd hau o bob gobhal.

Y gair gobhal yn y dechreu sy'n arsydhoau medhsl o bhlaenlas, ar geisio rheidiau erbyn amser adhas. Onyd yn y dyedh, y mae'r un gair yn arsydhoau dirbhagh obhn y medhsl, a chnobha diobhalsch.

XXVI. PENNOB.

Am Dhadymchyseliad.

*Adysmchoel ys phygr, pann adrodbir yr unryg
sain yn nechreu, ag ygh għbannol bannod: neu ygh
gbħannol, ac yn nisqedb bannod : bħal hynn.*

Eghraph. .

*T*neb a' mdhirietto yn ei haedbedig aethau ei hun, ebb a sommir; a' neb a sommir dryg sybod, ni haedheu' obrged.

Arailh.

Gseithred vbbudhdod a ganbhydbir yn'oramlög, ac nid gseithred bhalch; canys gseithred orcheslael yw: eithr mal y dygdediis mid gseithred bhalch, anyd gseithred vbbudhdod.

Egfraph mygn Prydyliaeth.

Gerasl, tragrasl, trugarasc'rol,

Nibbu tragerol, na bhei trugarasc.

Gweler y gair gerol yn dechreu ar unrhyg ait yn y cenol; dynarann gyntab y phygr. Gweler wedi hynny y gair trugarog yn y cenol, ac yn y disgedd. Dyna'r rhann arall i'r phygr. Yr un modd yw. M'dw, rhy bbedw, rhwng bhedw a gweddw, ni bur y bledw, nabair y bhedw a gweddw.

THRAETHINEB.

II.

Dulh aralb ar dhadymchoeliad y sydb, pann adrodbir gerianeyneb y gertheneb. Gerthnesid y g eihens.

Eghraph.

Bidyg'eb ch'g'ech bygyd o'ch iauth,

Be delech beb y dalaithb.

Bygyd o'ch iath bidyg'eb ch'g'ech,

Heb y dalaith pe delechb.

Io. Degli S.R.ap Tomas.

Aralb.

Achael imi ecbel menn:

I Salbri, yn nes bwylbren.

Ecbel menn a chael imi:

Yn nes bwylbren, i Salbri.

D. ap Edm. pr T. Sal. hen.

III.

Dulh aralb ar dhadymchoeliad y sydb, pann adrodbir y cybhan bblaenoragg. Brith ei rannau, dan areydhocau amriodder yn y rhannau, y rheini a dbospertbeyd. bhal hynn.

Eghraph o'r scrithur lan bhal hynn.

Yr ydym ni yn berar synt Crist, yn y rhein a chubir, ac yn y rhein a gybbrqolbir: i'r nailb yn arogl agheu i agheu i'r lhaibl yn arogl bygyd i bhygyd. Per arsynt y s'r cybhan, y parthoedh y s'r achubedig, a'r colhedig, y r amrysder y s'r agheu i'r nailb, a bygyd i'r lhaibl.

IV.

Dulh aralb ar dhadymchoeliad y sydb, pann dbysperthir y rhannau cyn ei daccan, a o yn ol h gynn ei treblym, ai menegu yn

T i i.

dbi.

dhiam sedb. *Hydrebhnid ys cibens.*

Eḡraph.

Tri phethys sydb, ys maelbaser yn eirbys bychu. Golud, digribb sch, ac anrbys dedb. Golud ys mamaeth peched, ac anstredb. Digribb sch ys merch anfyber syd, yn arsein i 'refsynd-asd. Anrbys dedb ys mamaeth pob gægti.

Aralh o'r scruthur lan.

Y pedsar hynn bychein ynt a goisel; hagen doethineb ynt; tra doethineb. Y mygion, pobl, gann hagen yn paratoi idhyne amser habb. Lbygod ys mynydb, pobl annerth a sg, hagen yn gosod adail ei tai yn y graig. Ar y ceiliog god rhedyn nid oes brenbin, hagen gærfsylbant yn bbydhina sg. Y gob a dheil a'i døylas, honn sy 'n lbysoedb ys brenhinoedb. Dib. 30. 24.

Rhysbydh.

Wrth y marbher a'r dhulh honn, gsilisch bhod yn bhyrgobhus, a golhraegh heibio dhatcan rhei o'r rhannau a dhyfperthach yn y cyphredinagl. Mal y gwnaeth yr un a dha godh dheoghludeudh ec manna u'r Gredo ac nid hooeth is gobh ond na y o honynt.

XXVII. PENNOD.

Am Argybheniad.

Argybhenys sydb dbulb, pann dtig gydho (wrth nesidiod ardhodiad neu dhisodhiad, a'i lbythyren, ynt au sylbabb) gybbhnesidio'r argydhocad.

Eḡraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Carmi gyd Hacar. 1. Chre. 2. 7. Y gair, neu 'r heng Hacar, a osodgyd yma yn lle Hacan, hrsnn oedi ei heng priod. A nid yr scruthur lan (wrth dyrn ymnaeth y lbythyren N, a rhodh

R,

yn ei lhe) a'i hensodh ebh, *Hacar*, o achos mai ebh oedh yn aghhyttedhu yr olh *Israet*. Yr un modh y gelhir dy sedyd, Nid merch, ond march; nid gysledh, ond cledh; nid bonedhig; ond penhoedhig.

Mygu Pryd ydhaeth.

Tomas hen (to mis Iona gr)

Teyffasg bbydhi, tau saig bhagr.

D. Ed. i'r To. Sal, hen.

Aralh,

Arbb dhu bir ni 'orbb ydhh bonn :

Arbber degr arbb bher dirion.

Ioan, Phyl.

Gorches t y dhulh honn sydh, pann dhig sydh idhifyrthio ar wrthgynebion: sebh, o bydh y nailh 'air yn wrthgyneb i'r llallh, bhalhynn. Nid meddru : ond methu. Gelsch bhod yma ymgyphelybiad ar 'eiriau o amrabhaela gwrthgynebus arsydliocad.

XXVIII. PENNOD.

Am Amdhychrugel.

A Mdhycbrel luosodl y sydh, pann ne sidir yr unrhyg air, y amryg dbych geliadau, neu ribb, neu genethryg, neu dbynsaegd, neu rithogaeth, neu bhodh, neu anfer, mal y godhebbo'r iaith, a'r cysgl, a'r hao'r bein.

Eghraph,

Ger a sna geyr yn ei ol:

Geyr a sna 'r ger yn erol.

Aralh.

Ni bu o Adhana ebydhoch,

Gwyb-

Greybuost, greydhoest, greydboch Dhoethineb.

Pann na sedha ateb pann dh y settoch.

Gseloch ymni, y geiriau hynn greybydboch, greydoch, greybuost, ei bod hsy yn amryw amfroedh, a dynfodocdh, o'r un rhys 'orair. nid oes arbher o honni srth negid terbhynau, srth dreiglas enw cadarn, am nad yw 'n diethro yn y disgedh, mal y Lhadineg, a'r Gryseg, eithr yn y dechreu drwy ardhodiad, mal yr Hebraeg, neu Arabaeg.

XXI. PENNOD.

Am Dhulsedh Brasdheg ag ifod am
Dhirlais.

*Ibresedb brasdbeg sydb phygr, a
lbuniaith yn lbisio, ac megys yn
rbodbi aphaeth ar yr holb obbras-
beg, arf synsyr, drey ymmodbhryd
goreiriasl. A'i rbitbocdh sy'n
callyn.*

*Dhirlais ys phygr, a adnebyd-
ir yrth yr arorcir lbabbarus, neu
'r tabblodiad. Can ys dulbar ym-
adrodyw, pan bho 'r arraithigr megys yn dolebhu yn debel, o
ran rhys gynterbbh yn y medbwl, a'r meydau.*

I.

*Y DHY' LH gyntabb, pan bho 'r arraithigr ar ei ym-
adrodb yn rhybbedhu amrys beth. Hlaclair Rhybbedheb.*

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Obbeint dybbnder golud doethincb, a graybydboeth Dus.
Mor

*Mor anchoiliad sy y g eibbarneu ebb, a i p hyrdh yn anbhei
drasl. Rom. 11.*

Rhybydh.

Ni dhyleid arbheru 'r dhulh honn, onyd pann bho achos
maes yn peri, a hynny yn anbhynych. Ni sedha ei rhoi yn ne-
chreu 'r arathgriaeth : na chraith yn nisedh arathgasc ymad-
rodh, honn a sedhe bhod yn oer, ac yn arabh.

III.

*Y R AIL dhulb y sydh, pan bho 'r arathgor regu, ca-
blu, malhdigo rhyg beth, neu ryg dhyn drygionus, ortb dbercha-
bbu ei lebb. Hiaclgir Rhey.*

Egraph o'r scruthur lan bhal hy nn.

*Argledbiet yr annusiol arno, ac eisfedbed y grorthnebgor
ar ei dbebeulas : pann rodbir barn arno, colber ebb : a tbroer
ei sedbi yn bechagd. Psal. 109. 6.*

Rhybydh.

Rhaid y gochelyd rhac i nebun arbheru 'r dhulh honn, o
dhiethr yn erbyn annusioldeb annodhebhadsy, ac nid er gelg
anid i arsydhocau par ei y mae dyr yn ei malhdigo.

III.

*Y DRYDE DH dhulb sydb, pann bho 'r arathgor
dbamuno rhyg beth ar ei y madrodb arathgiasl. Hiaclgir
Damuneb.*

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Och Dbwsg na thorrid y maeth yr y bei a ch abblonyd bant. Gw. 5

Egraph mygn Pryd ydhaeth,

Na boch beb bhardh na chsardbeyr!

Na boch gwaeth, na neb och gysyr!

Nabo ben anlan anbael!

Nabo ni heb Ysain hael!

Io. Tyd.

III.

Y BED AREDH dhuibh sydb, pann bho'r ar
aithisgr ar ymadrodb yn ardbangos galarbryd, neu bhod yn
deyn tosturi grth ryg drueni; ai a bho yndbo ei bun, yntau yn
erailb. *Hia elgsir Galareb.*

Eghraph o'r scruthur lan.

*O pyriw i'm penn bbod yn dbygbbroedb a'm lbygaid yn
rheidr o a'hagre. u,i cylo dhyeb a nos am gelancedbion merch bbys
mbobl. Ier. 9.1.*

Eghra'oh mygn PrYdYdhiath.

Gae bolb Gred trymur ed tromsedb,

Amercheyn y marchas o'r gogledb;

Clo'i'r bgrdb, clai ar y bedb;

Cau Lhegeni celb synedb!

T.A.I. i S. To.Sal.

Arall.

Gae bbi am arglydb di'garadgydh!

Gae bbi o'r abhlgydh i dramgreydhas!

Gae bbi o'r golbed, gae bbi o'r dyghed!

Gae bbi o glysed, bhod cleybh arnas!

RhYbydh.

Rhaid ys gochelyd llac bod y galarnad nac yn phugiol, nac
yn gerdhoreiaigl, nac yn dhiobhal, neu 'n dhiobhydh, nid am-
gen, pann bhor galar yn bhaigr, a'r achos yn bhycan, mal y gona
plantys grth cylo 'n hidl am golhi 'r tlysfn lheiab. neu yntau,
pann

pann bho 'r galarnad yn lhai nac ys 'r achæss; mal y genna dyni-on chæselan diobhal.

V.

YN BVMMED pann bho 'r araithi græfisio can-northay dræg ymdhirlsyn. Hia elsr Gabhargwyn.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Pam y sebbi cyn belbed o dbi græfrym Argleydh, ac yr am-gudbi yn amser cymelri.

Eghraph mygn Pryd ydhiath.

Och byr tost nyd cbareu teg,

'Obhyng græbbat'ngarreg.

Ed. Pr.

VI.

Y CHECHED dbulb sydb, pann bho 'r araithi græf yn bendithio ar ei ymadrodbrys dhynfaed, am ei dhaoni. Hia elsr Hydbih.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Bendigedig yr græfisio, rbein, pann dbelo ei bargleydh, a gepbir yn ephro!

Mygn Pryd ydhiath.

Dws (at grog en sog iarsnaith dswflassg

Ac lesumae'n gobaitch)

Gad isod yn grædi saith

Ger, a dano gredvraith!

L. Daron.

Aralb.

Bendith tra bbo gelub yn y glyn

Arrois & Rys, yn tywyn:

Tra bbo 'r myrocdb libe i'r oedbym,

Namain, neu brith y myn brytan.

D. Nantmor.

VII.

Y SEITHBHE D dbulh y sydh, pann bbo'r ar-
aithier rod billo ar ei ymadrodb, er myn cadarnbau'r peth
sy'n gobhyn geisogaectb dystion. *Hi a chstr llybheb.*

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn,

Yr wbltngal nebba datar bedhyg yn eich erbyn, dybb-
ethir chesi o'r tir, yr un ydhych yn myned t8 bbedbiannu dros
yr Iordbonen! Deut. 4.20.

Aralh.

Dus syn dyst i mi, yr benn y dbybb yn ei gasancutbu yn
bbyg ysbryd! Rhubb g.

Rh y bydh.

Gochelsgch ar ymadrodbh dyghu i dlim ond i'r creasdor, na
thyghu chsaith i gybhlasi aniniagndeb, na thyghu yn orchrei
dr, neu yn dhihamdhenus, na thyghu i dgyllho nebun; na thy-
ghu ar ymadrodbh fathredig, na mynch arbher llo ar ymad-
rodbh ar aithiagl.

VIII.

YR 8 YTHBHE D dbulh y sydh, pann bbo'r ar-
aithiesr, yn ol adrodb neu sedi copplau rhyg seicbred, yn gofod
brasdebeg yn gorymdbe yn etchloedigactb. *Hi a chuir Arlebb.*

Eghraph o'r scruthur lan.

Yngyntab, i gloi ymadrodbh adrodhedig. *Bbelby mor ga-*
darn y tyb hodb gair dws, ac yr ymgrys bhaodh! All. 19.20.

Yn ail, i gloi araih bribhadeg, bhal hyn. *'Ble! myni a ad-*
esom bob peth, ac a'th dbygl snaffom di! Math. 19.27.

Eghraph:

Eghraph mygna PrydYdhaeth,

Gaelb i'm, a gylbannerch,

Gludo main na geilied merchb.

Gaelb neu dbeu gelb i dhtgair,

Glyssed poengsælod y pair.

Tgaubabb-eynt, a gebbais,

A drybbys mbeyst drgy bbys mbais,

Ag o seneyn ag aneyd,

Agos i mi gassau'm meyd.

Dydh a nos nid oedhgen i

Dras vn-agr heb drueni.

Ob! Caeldig am goelio dyn;

Caelcroydyr celiog rhedyn;

Caelbir mych; cullau'r nos;

Caelmaer og; caelmar agos;

Cael obhn dras evelbhain a drig;

Glyssed cur, bbal clud cerrig;

Coelio a bhu(er celu ei bhod)

Callon echdoe cael mychdod.

BID C A R I A D er bod cerydb

Byrbon olb a byrrbau'n nydb.

Gr. ap Ebb.

Mae 'r dhulh honn yn gafalaneurthu 'n hylsydhi ardhangos
cydbhryd i beri rhybhedhu am rys beth, neu i gymmenny 'r ar-
aith neu 'r geithred.

IX.

T N A'3 E D dbulba cleir Eoneg scbb pann blg'r A-
raith; gr yn manegi yn bydracib ar arraith bybbebaeg. An:
em. Cl.

X ii.

bymu

hynny bbo elbir gal s'r dhubl honn yn gennad yr ymadrodb. Oblygid wrth y dhubl honn, yr ysbysfir i bhrenhinoedb ag i tyr uchelradb (megys fwyd bogion gorsedhasl) beth y bo cydgybod a cybbiosnder yn erioli arwynt.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*A*dol syn na chymmersch dbynsagd nebun, a cher-bronn dyn nid arbherabb o rag ymadrodb. Nid gy bbi 'n arbber cybhenet; can ys ychydigyn pvd arbheren, bbo 'm dygge 'r neb a 'm g-snaeth i. Iob. *I*n y geirieu hynn, mae Iob yn hydraeth' ag yn eoni a sgyn yn dangos ei bhedhsl yn dhiragrith.

Arah.

*A*i pregethu 'r gybh atbrasieth dynion, ai eidho Dug? *A*iceisio 'r gybh ryghu bodb dynion? Can ys os rhwng ben bodb i dbynion, nis byd hysn gas Crist. Gal. 1.10. Bele dhangos pa bħo dh y mae i 'seision Crist ymdhysyn tuagat y byd, sebh dangos yn hybh, arai thio 'n eon, cerydhu 'n dhirdost, a dyssed-yd yn dhiragrith i'r bydolion, mai poen bhydh digedh ei para-deys.

Eghraph my-gha Pryd Ydhaeth.

Cler o gam-arbher a' marbherant :

Cetblebb annebħaqly & ci moliant :

CerdħorIQ dbibban a dħat canant :

Cetgydh bob amser a' marbherant :

Għir inion dbynion a dbybbalant :

Y nos y medħx-gant : y dydb y cyscant :

Yn segur heb labbur yr ymborthant :

Għodd luu agħau nis Pruderant.

Taliessin,

Dyma

Dyma arraithio 'n dhiragrith, yn erbyn y pryd ydhyion, oedhent yn camar bher ei gal sedigaeth, ac yn dir yr i o dhisgrth reoledigaethau, rhein a bhuaiste'n hy sedh ei callyn, llie sedh o'i ganeuthur, a rhing sedh o'i harbheru.

Rhybydh.

Ni sedha'r dhull honn ar ymadrodd, onyd i'r doeth a bhedr ei gofod myen barn a modh cyd sedhol, er mwyn gochel, dhyblwr amsybodus neu alympey.

XXX. PENNOD.

Am Ailgyair.

IL. gysair ys phygryng sedhol, yn gals gair yn ei olar a dbyset peyd wrgaith; er mwyn dyggedyd yn y selb, neu 'n dymareidliaich. Mae'r dhull bon yn goamllau 'r arraith, drey osod geiriau nerthoccach yndhi.

I.

Beithiau bho ailgyseirir y gair blaenor aeg, bbalhynn.

Ny ni a dbygassom garr eich bronnn clasi i gael barn, ni lbeidr, eithr beror ag herdhaesl: nid godineber; eithr yscyrrisr pob dgeirdeb: nid lbanberor; eithr gelyn glas pob crebhyd dbusiol: nid ymrysor; eithr lbasryd baghardbyn.

Gweloch yma gyseirio 'r gair o bhlaen i hysg, er mwyn egluro yndhiliysiaich, ac er dangos yn brysflurach, ac a llaisen asydh a'i cybhlwr rhing sedhol i amdhaphin yn, yntau cyphlys 'sydus, i dhiyrmgoyn yn erbyn y cybhrws.

II.

SEITHI AV erailb bho ailgyseirir y gair yn ol dbyggedyd, ac nid ymmlacn.

Eglor o'r scruthur lan bhal hynn.

Eglur ydych bbod yn lbethyr Crist, a safog eyd gannym ni
aga seribben syd nid a du; namyn ac ysbryd Dus: nid yn llbe
chi main, eithr xgh gbbnas dollechi i'r gallon. 2.Cer.3.3. Bele!
mae 'r apostol yn cyseirio i'r geiriau hein (nid a du) yr throi'r
geiriau sy'n callyn, sebh, namyn ac ysbryd Dus.

Aralh.

Ond gsesdi i chsi adnabod Dus; neu 'n hytrach yn oli
Dus ych adnabod chsi. Eph.

Aralh.

Andys seithred gysil ydhus, pa bhodh i th gal sabb? Si
dibir gr? Nac e anibbel. ai anibbel? nac e, Cythrael am y
mo grdbrys a'r methrus sy ynot. Gwelgch yma gyseirio i'r
gair yn ol lhas; er m'syn peri i'r gstrandasyr gobhio 'n welh, a
gerando 'n dhybhalach, beth sy i gall yn, a pheth yw ei amcan
yr thbhod yn anniben.

Eglor mygn Pr Yd Ydhaeth.

Nid rhys gauad trwygydd,

Ond a Dus ne sidio dydb.

Nicbeir mach i'r am oes;

Nibyd yn heb dlygy enioes;

Ni bu bharo taro anturiaeth;

N A B H V dbim, tr nebb ydhaeth.

T. Al. i To. Sal. hen.

Syna! mal y mae 'r pryd yd yn dangos nad oes meichini
rhag mawr: onyd y mae ebl ym y cyseirio hynny yn ol, ac yn
dangos, nad mawr abhiu, eithr bys yn y nebhoedd.

Rbybydh.

Rhŷbydh.

Rhaid i'r gair cyseiriawl, a rhodhir yn y dhulh honn, bhod yn rymmu llach, na'r gair anniben, sebh, abho'n blaenori, neu 'Tvn a gyseirir yn olab. Canys anwynadresydh maer bhydhe i'r arraithisr erthod y gair crybha, i gybhleu'r gsanmab; ac yn bhydresydh a bhydhe rhoi geiriau diphaitl yn yr arraith, er mres-ynceig gselhau neu 'i cyseirio.

I I I.

Dulh arall ar ailgysecir y sydb, pann'osodir gair cypbredi na glo'r blaen, a gweidi hyunny dieithro rhann alban o bono, neu ryo aingenedigaeth.

Egrraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yr ydis yn Gorthrymnus o bobparth er hyunny nidym mynn cybbigbder: ydhy mynn cybbigb gyngor, er hyunny nid yn dhigyggor: ydhy mynn ein ym/ld, ac ni'n gadegir: ydhy mynn sedi 'n tabblu i lasr, eitfir m'n colbir. 2 Cor. 4.

Tabhlui lasr y s'r cypredin. Y gair colbir y s'r thann honn a dhigerthsyd o'r llalh, oedh y cypredin.

Aralh,

Gorsedd y brenbin sydb ogonedbbasr, eithr yn negidady. Sydbogaethau sybbetus: er hyunny yn enbydus. Cygaeth sydb dha, eithr yn llawn cymelcit. Bodbion y s'r phreytboedh y bywyd: er hyunny y maent yn achosion gresyndod a thrueni.

Egrraph mynn Prydyliaeth.

Bgricra a geyer o basd,

A'i deubblayn, ar y dabblasd.

Eithr pensaer yr eithbocdb,

Eithr pe bys a thro pasb oedb.

Io. Cochi D. ap Ggilim.

203

Y ii,

Rhŷbydh,

Rhybyd.

Gochelgch bhod y dieithreb yn rhy gybhrisiael, megys pe dysedevn, Yr ym myen tlodi; eithr heb arnom eisfau dim. Ned sch i'r dhieithreb bhod yn rhy sann megys peid ysedegn, Melus y's vrdhas: ersa yr ydys yn dal gsg idhae. nid y's i'r dhieithreb yma yn lheihau dim, ar y glod vchod.

XXXII. PENNOD.

Am Attaliath.

 Ttaliaith y's phygrymadroel pan bbo 'r arcis hir o ethryb rhys nwydau, btegys obler, diglenniwyd, galan, neu cylder, yn celur banno'r ymadroel, cyn diseddu o hono'r cobl. Bbalhynn.

Dyssedabb y peth sydb yn bby medbgl, ondrbac annoc a bbai pelbach.

Yma y gsechsch gychsyn o'r arraith o'r blaen, adarbhod celu peth o honi, o'achos y neyd oedh yn anach ei rhysdhdeb.

Eghraph mygn Pryd y dhiath,

Pc lhai bsp y lhas haffus;

Oes brennyg, nis briga'n vs?

Oes gswys aruthr, nis gswrych?

Amlloedb gamp emeblyd grych.

T. Al. i Io. Sal. Siambren Gwynedd.

Rhaid y's dealh bhod yr ateb i'r gobhynniad yma yn gudhiedig is dhealth wrth synsyr y geiriau.

Arall.

Pwy y's iuslus Pwy y's dir?

Pwy y's yn haf beb Shonbir.

L. Mon.

Goe

Geselsch yma attal rhann o'r ymadrodhy'n ol heb ei dysgedyd. Canys dealh ydhy's Pygys aeth yn hai.

XXXI. PENNOD.

Am Gybhag sedh.

Ybbagøedh y's pburbh ymadrodb, pann bho'r arraithier yn amliass, neu 'n carnedbu yghy'd laser o'ciriau, yn argyd bocau annabhael betbau, o'r dmrhy's anian.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Gœithredoedh y cnasgy amlsg : yrrhein torpriodas, godineb, abblendif, reybbiant, dels-adholiad, seyno casineb, cynnennau, gwynbhydu, lhid, ymgeiniau, terbyscau, lhadbiadau, medbdod, glythineb, a'r cyphelyb. Gal. 5.

Mygn Pryd ydhaeth.

Haelder, degrder, doethder dysc,

Hynod sedh hynn y's d'adhy'sc.

I. M. i Io. Sal. o Leg. esc.

Aralh,

Por, clod, nod, nudb, budb, bydb in,

Post, coft, cad, partreidbiad trin.

J. Grughap Crach o Leyn,

Geselsch yma gopplysu lhager o'ciriau yghy'd, atillynn-glymmu. A'r cyphelyb naturiaeth ar y dhull honn, sy'n debig mygn gogan, i bhynych dhyrnodiad mygn rhybhel, eithr mygn clod, a magl tebig y's i gasod gurlasiog, pann bhydhe raid wrthi, sebh yn amser crinsych y dhaiar.

I I.

Dulh aralb ar gysbhagaeedb y sydh, pann bbsrir lhager o
 'ciriau y ghyd, mal cerrig myencarnedb, yn dbigysfslbt; a'r
 rheini yn argydhoau amrys bethau, o amrys anian. Digys-
 fslbt y gelsyr hi.

Eghraph mygn Pryd y dhaeth.

Merched, gragedb, bonedb byd,

Meibion, plant, iebbaigbc, mebyd.

Io. Cent.

Aralb.

Dor, tan, aeyr, ser, terra, a main,

A snaeth mab Maria;

Aghellion nebb, plant Ebba,

Gwylbt, gear, goelbt, gwydb, nos, dydb, da

D. Ed.

Gweloch yma garnedlu lhager o 'ciriau o amrys naturiaeth,
 ac erth hymny yn erthsyneb i'r dhullh gyntab.

XXXIII: PENNOD.

Am Dhadymchsgelyd.

 Adadymchoeclydys phygr, pann dbigwydbo. i'r ar-
 aithigr droi yn dbisymstb o'i ymadroddh blanor-
 aoli ymadroddh aralb: sebb, yn oldarbhod idbo ym-
 dhidban amrys un neu rys beth, y mae'n dbiatreg
 yn ysmudo o'r tryd ydb d'ynfas d'i'r atl.

Bio arbherir y dbulb honn yn amryso sedb.

I.
 YN GYNT ABH, pann dhycb selir yr arraith at
 Ddw,

Dhus, yr hynn nidoedb arbbacthus yn y dechreuad.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yr anodbyn a'i cudhiodb hgynt : hgy a dbescenna ffont i'r dgbhnderoedb megys carreg. Dy dbebeulas o Arglyab a bbærugodh ei hunan i mi drsy gyrrth : a' th. dbebeulas o Arglydb, torraist y gelyn. Gen. 15.5,6. Yma a gsgedi i Bhoesfen dhangos darbhod i'r dgbhnbhor sy gynlyn bhodhi'r Aiphtieit, y mae yn troi eilchsgyl yn ambyss, ac yn dadymchoelyd ei ym-adrodh at Dhus, megys py bei yn ymchsgedluab h ac cbh.

Eghraph mygn Pryd y dhiaeth.

Niroc yn graig arian riodh

Drag i'n rhaid draian ei rodh.

Crist Iesu croesiad asen,

Cys air a chrynn cleiriach ben.

Io. Tydla.

I. I.

Seithiau bho 'erthymchoelir yr arraith at rys dhyn arall.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Y lbg adygzbodh grch ein tad Abram, nid amgen bod idbo ganiatau i ni, gael ymgared o dbyrgtbh dbylo'n gelynnion ; a'i sasan cutbu yn dbiobbn olb dhydbiau'n bysyd mysn sancteidi brsyd, ac iaesnder garr ei bbronnn cbb. A thibau bhab a' th eisir yn bropb syd y goruchabhb, canys ti a ci o bblaen yneb yr arglydb i baratoi ei phyrdhebb, ac irodhi gsybyd ydbiaeth o iecchyd i'g boblebb, gannn bhadbeuant o'i pechbodau.

Luc. 1.73,74. Gwelgch yma yn ol cychsgyn o'r arraith gann dhatcan clod, a magrlerch Dug yn ei rodhedigion dadymchoelyd, ac yn troi'r arraith at y dynbach, pann amgacdisyd amobh.

Z ii.

Mygn

Eggraph my gū Pryd ydhaeth;

HARRI lan bir lagenydh,

Yr un a'n rhoes ninnau 'n rbydb.

I Gymru da bhu byd bbedh

Goroni'r ger o 'gynedb.

Amro'i'n nes Gymru nassian;

A'r bberch o Iorc ar bbraich benn.

O'i deugor phurdhedi grych

Y barnen gael brenbin grych,

HARRI sythbed aarbeith bbaes,

A'i on eais melht yn y mae.

A merch i henn (mor grych yw!)

Y sydb brenbines bedbyg.

A theiroes bho'ch enioes cbet,

Aurei choron bberch Harri.

O chymraist Loegr, a Chymru

Elisbeth, d'etibhed ieth bhu.

Holb Pbraighe, a'i thalbhaighe, a'i thir,

A'ichoronyrcha yrrir.

Frystat gras Dus ydgyd:

A'reydh nebb i'r serdron yd.

Dus a'i eyrib a'th disgart bodh:

Ys da bberch, heudhai st cibbodh.

Ysteg iawn, ys da ganneylb,

Ystryr phyd hester, a'i phryllh.

A doerh yd, (Dus a'th adael!)

O's doeth to hoes Isduth bac.

Mircin.

Mirci'r agrav baul morgynnion :

Maria syd am yr oes bonn.

Seren'gych, nid yn fir neb.

Susanna'r afas gyned. arc.

Io. Tyd. i'n grafsa bhrenhines Elisabeth.

‘Bele yn ol i'r pryd yd h dhatcan ar ymadrodb, riniach ein brenhines : y mae ebb yndadymchoelyd, ac megys yn ymdhidhan ac hi eihun ar ei arraith, gan argan dhyledus gammoliant idhi.

III.

SEITHI AV aralb bbo wrthymchoelir yr arraith
atrys betb anynsodaesl, malpei'n dhynfaed.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Propheydlysyb Tyrus: / desch cbgi loghau Tarshish, gan
dbarbhod ei hanialu gan y teulu, gan dbybbodieit, gan slad
Chittim, y dadgudbir yn ei erbyn. Is. 23.1. Yma mae pro-
phesyd yn arraithio wrth loghau Tyrus, nial pei baent yn dhy-
fodion rhefymmol, ac hsynt yn bhudieit diencidiaeg.

Eghraph mygn PrYdYdhiaeth.

Tydi'r dbaiar 'gar irad yt bynn

Pann im tynni attad?

Ith bbyngoscs digres o ffordd,

Yn y discedb regy 'ndy' sad.

Doethym (anoeth bbyng) oth bholly yn bridbell,

Yn brudhaidh anisnol:

Ac i'r mn bhall geyro 'n bbltol,

Ytariabb yn naturiol.

Oni dbel trabbet trebhi, crynn cybrenn,

Corn' Abrici, i'm codis:

Acynocabbdhigori, : noinng̃t̃om̃l̃und̃ṽñz̃M̃
Iechydhir, xniachiti. .nñw̃õṽm̃b̃c̃ñh̃d̃

Io. Tyd. چهارمین دوره

Gesch bled y prydhyd yn arai rhwng y dduar hwna
nid yw dyluniaid i'w gwisgo'n i brydol.

Pennon. **LXXXI** **Pennon.** **LXXXII** **Pennon.**

Ans Dhyngsagdgedh ys phyxt, pann bbo'r arathigr ar an-

Amberpharach a Pherpharach.

To the left of the main entrance is a small room containing a large
Stone slab with the following inscription:
In hoc loco fuit ecclesia sancti Iohannis baptistae
in anno MCCCCLXII. Invenit eam monachus
Iohannes de Cappelio, et fecit eam in die
XII kalendas Junii anno MCCCCLXIII.
Invenit eam monachus Iohannes de Cappelio
et fecit eam in die XII kalendas Junii anno MCCCCLXIII.

Nachgedruckt von der Gesamtacademie für den 1. Februar 1911

*Tegann a obhyn o gur; Céard is báru tuigheann do r'ibh y T
Ó Dubhstad bleibh aí Tydur. Is bára inmí mi nua.*

G. Lbyn. o 2012ib 2020yddid

‘Sele’r Prydydh yn ddyn i mynmal pei ymadrodd y gwr
geann, yn ymofnhydani. Dydut: nid ar gyff blaen ymadrodd,
neu mal pei bei hynny yn gesbl ei bhedhos, eithr yn obrin, ac
yn ledyslabbh. Jodid a’r olygyo iawn a’r wylloedd

Perfaith dhynfodol yn fydd pann bbo'r arachier maf pen
gyndeyni mygn ar arach, oesblo ymadrodb dyllys a'r alb; myn

Yntau

yntau sydysodi yn adgyrnyrchiau, meis pen yndidh an
rhys beth aralb.

Egraph o'r scrifur i lan bhal hynn.

Pann gascloyd y dybbroedb drws ebethod dy pbroenau di,
bey a sabbafont malcsmisi! yr amlod bynnodha a gydymsaif-
cassant y gbballon y mor: y gelyn a dbygeddasse, Mi a erlyna;
mi a ordbisedha: mi a rannab y praidb: bby a gybblensir
bby enaid: mi a dhreiniab bby għiblled: bby lha u tħasgħoġa
hgynt i cibbedha. Gen. 15. Yma għelx bl-hod Moesien yn-
dsyn ymusc ei 'madrodhion, ac yghu ghħanolei etrau ei hun,
megys p'si bei'r gelyn yn-dyssedyd, ym-datcan neu i'nmadrodh
ei amcan ynerbyn plant yr Israel.

Egraph myeu p'ryd y'dha.

Odaed bħali y dysegħant

I'regħoys sejn arogħi sanie,

Er Dug o doethost i'r daith,

Adokk dyred ċil-qaith.

Dyred, ni bbeidhiau daerion

Dgħiż-żi, be doet Syr Shon.

BHYS meibion angyllion syr

I'm bro ydycb, a'm brodyr,

A'm biegħiżi crybbion, a'mered,

A'm tgħix orchest bby merched,

A'm cymdeitbion m'syñiñ nistebħi,

A'm ceraint, l-be mag birċeħ,

Troes Dug yseb bbar tristeb bby,

Treisb għejn, treisb i gamu.

b18

Aa it.

Diokb

Diolchsch, gesilisch dan gobh,
Daedeiras i dhus drofobh.

Ambhyn nodyn (lhe mae 'n iasnach)
Or bysyd byrr, a'r byd bach.

Marchog o saed (meirch a genn)
A fwydher i'm Prins cedhynn.

Hedhyg marchog enyog eybb,
(Gorau ei stadh) i Grifft ydgybb,

Nesidiais bhyd, iasn ydoedh:
Nesidiaid i'm enaid oedb.

Dled ar bob dynd ychrynn daith
A'r aned, ys mars vnsaith.

Oes yn ger a gelsom gynt
Yma trioed nad mars ydynt?

Y gronyn bedyn hoesdeg
A'bbasir yn y tir teg:

Nid egingada ys'r daith,
Y graen nes lbygru vnsaith.

Ac yn lbygriada badyd,
Ys dynnion beilchion y byd.

Ac egingo gogoniant,
(Ys da nerth) drsy Grifft a gname

Omynesch gael heb phaelio,
Y sledhbhaer, a'r yodh bho:

Crynnesch bent a'ch creyn i'ch oes:
Crinion ys ceighcian 'r enios.

Rhosch eich gobhal bob callon
A'r Grifft bbry, a'r groes yac'd bhronn.

Byd

Bydbech (cobbitsch) syr cybbiaen:

Obhnsch Dbws amynnisch dhaen.

Yn o ydorch bob un, adau,

Olb i'r bhan lhe'r gybb innau.

Lhe nid oes na gargoes gur,

Na dialedb na dolur,

Nac erlid, Ibid, nac oerloes,

Na dig, na galar nid oes,

Naneyn, chesers dhyn, na chwyn,

Na fyched, na nos acwyn.

A bys yn nebb basb yn iebbagbc,

Hebdreio oes, a heb dragbc.

Bodbbesch basb, bys dresch bysbyr:

Ac esch yn iach gwychnion syr!

Y G SIR dboeth bbarcog wrbol,

Yn iach i gr yn eich bol.

Io. Tyd. Yn dgyn malpei Y marchog S. Io.
Sal. Yn cYgħħor ei blant.

Aml ym ysg, darbhod rhodhi i'r peth margol mud, y peth
fydh yn cybhanu a thabħodiog. A chyd bo'r dhulħ honn tra ar-
bheredic gann bheir dh, a phrydydhion : Etto nid anlhai ym-
bher araithysyr, a ches edleusy় goamldhoeth o honi, nog hs-
yntau.

Rhybydh.

Rhaid ysg edrych yn 'obhalus ar bhod rhyg achos gymmhel-
hig i beri arbher y dhulħ honn. Yn rhaid ysg ei gofod yn gybh
lym, ar arbhaeth : ac yn dhisegħha rhaid ysg edrych ar ei bod yn
ympsyagħi bhodhhau.

Am Betrusid:

Mheuedigaeth, neu Betrusat ys phygr ar luniaseg,
yn gobhyncygor ar arraith betrusiaseg: nid i ar-
alb, nam yn idbo ei hun. Canys yn olyg dhuibhonn
ys digsydh i'r ymadrodberd bago'n ardalbt; ei bbod
yn amheu, o'r ann amledigaeth ym-mble y dechreua; neu betba
dhy'said mysn rhys beth dicerb, petrusaeg:

Egraph o'r scruthur Ian bhalhynn.

Dy sybodaeth di sy rybbedbach, nac ys galbeybh ei thysyl-
bo: mac hi yn uchelag, ni albabh mo'i gornerthu. Isley pho-
abbi odbisrth dy ysbryd? neu odbisrth dy wyneb? O'r esgyrn-
nen i'r nebhoedb; yno'r ydgyd: pei genasibbyg gbseliwyn y
bedhle; Syna, cynnyrchiaglwyd. Pei cymeron adenybbyg bu-
punt y dydb, ar bhedr triganedhu yn eithasedb y mor; yno he-
bhyd llas a'm tywyfai, aeth dhebeulais a gymreuu 'abbel yn-
obb. Dy dŷ seden, y tŷ yllbec mal brysyrnos a' m hamgornant;
yna brydostri nos yn oleuni yn bbyg am gyfleb. Psalm 139.

Seic i'r prophesyd yn ymddhidhau ac eblit ei hun, ac megys ym-
ybenbleth mysn cythringdita medbig, gerth ystymiau mae seddha.
Dus a'i bharnau anniaghedaes.

Mygn Pryd ydhaeth.

Doed Aliens nis didolir;

Qdant, pes a'i lhudh i dir?

Llucent myr, llofcent eti rai

Lludh i dyd y ger, a'i lladhafe.

G. Gl.

Rhybydh,

Rhŷbydli.

Y neb a arbhero 'r dhull honn ar arach gampuscain, yr gyn-
tabh na dhyged i nayen ar arach ḡtiaeth, nibher m̄sy o amheu
hadigaethau; nog abhydho rheidioli ysbysslu goramledh, neu
Rybhedhodaeth. Ynnessa at hynny gocheled amheu lhe, ni
bo ond ychydig achos yn peri. Aē yn drydydh ḡsiliad rodhi
argoel anysybydhaeth, gan amheu, lhe nibo dir idho: ac yrth
hynny dangos ei hunan ait'n anysybodus, a'i 'n abyrgobhus.

XXXVI. PENNOD.

Am Ogylchiaith.

Ogylchiaith sydb phyḡ drasforeurad, trassiad god
idægg: rhys ychydacled a lbiag v amryg etriau
perthysnafol, yn ystlync sedyl byrr o hyd y bsa;
ythsun a clbid ci draethu ar dbeuair neu drit.

I.

Yngynabbb yrth dbeoghliet gair, neu 'i dadogaeth. Me-
gys p̄s dy seden yn lhe'r gair philosophyd, bhod vñ yn caru
doethinca: neu ynsau pei dy seden yn lle Cristion, bhod vñ
yn adholer Crist.

II.

Yn ail yrth dbeoscribhiat: sebb pann bbo er arachter dbyf-
sedburhys beth ac argoelion nodadeg. Megys pei dy sed e-
vn am dhiglhonedh, ei bod yn bhrudni 'r gallon, yngoneuthuad
yr syllyn las, y lhygaid yn danlhyt, a'r corph yn grynlhyt.

III.

Yndrydyd yrth dorbynn aniam, a naturiach rhys betk.
Megys pei dy sed ei vn am dhyn, ei bhod yn greadur bysiol

rhefymmrwl : neu am 'omysdeym,cibhod yn ordrechyr cybhreithiau, a rhydhid y gladdriath.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Phydb ys phyrbbder y petbau a obeitbir, ac egluriat ar y petbau nis g-selir. Heb.11.1.

Eghraph my'n Pryd y dhaeth.

Gobhaly heb dy, heb dal;

Gwanhau'r sybbs genn bir obbal.

Tyd. Al.

Rhybydli.

Rhaid i'r neb a'r bhero 'r dhulh honn, bhod yndha ei greth, a'i gyngyd, rhac tynnu 'r ogylchiath yn rhwir : os bei hynny, diau bydhe 'r araith yn dhiphrwyd, gan nad ys 'r dhulh honn yn dodrehnu 'r araith a debhnyd nesyd, eithr ac amrywiau, i lgydho'r ymadrodhiaith wrth ei cymryd yn arbedus

XXVII. PENNOD.

Am Globynniaeth.

Clobynniaeth ys phygry, pan bbo'r araithir yn ddyrn y Cimysen ar ei ymadrodb, amrabbael dbeschribbiaeth i'r un petb. Megys pei dylleden bhal hynn.

Dyn ys eghraph o'gendid, delys anagadalsch, cribdhail amser, alhtud trueni, llhestr aiglic annigonadeg, a chasteihadbadhail difymmgwth.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Dyn ys cnasd, geynt yn myned heb dhybbod darechbebbu. Psalm.78.39. Glasgelte a dorrir, a phrygbed y dbaiar. 1. Ms. abantes. 2. 62.

Eghraph mygn Pryd ydhaeth.

Dyros cien dros gresydb,
Darn der o hauarn dregy bydb.

Cylbelb garo iscelb, groescam,
Cysbled ei merched a'mam.

Ascelb eydr, ys greselb edrych
Arni, nog ar drio'r drych.

Teneu ysg ei chorpb, tes 'ne i chil:
A'i go gresydb ar ei gsegil.

Yngromiaen, yngrymamanaidb;
Yn blyc, bbalegin y blaiddb.

Ynlbabbn gsis, yn lhai obbn gsr,
Vnlbis a'r haul, ynlbas 'r belter.

Ynlbennm, ar ei es gemmydb:
Yn bir i gymysnu bydb.

G. Gl.

Arah.

Sbon Eutun sy'n damun aeg
Lbun dolych lbonaide ei las.

Clau gorn, a'chic bell a gar;
Clarion helgenn i hacl gar.

Corn maesr ymusc y cyrn man:
Cabb crsm, bhalcebbn crymman.

Coedgar ati gaedb yncader eyn;
Clock ceirg, banner cylb cereyn.

Minci anadl, mincyndb,
Maltarth pann bbai'n ymlid hydb.

Melus yw yn malu sain :

Megys bollenbhybys blaen bbain.
Bombard, i'r gr a'i bumbys.

Bric lhebb hyd ar barch y lbys.
Bea genau bugunad.

Bon tremp a'i benn tu ar iad.
Gwiber dolebb, ac sbain;

A genau mae gr, ac yn main.

Yr unhyg brydydhi gorhuadgr.

*Gwelgch yma dhybhalu 'r nailh beth i'r llallh, ar gyndheles
dhescribhiad yn eglur, ac yn honcidlon, i dhar sydho.*

XXXVIII. PENNOD.

Am Gyphrediaeth.

*Cyphrediaeth yw pbygr llysedbastl, pann bho 'r arathfer
Car ei ymadrodhiaith yn gobhyn cyggor i erailb, nailh ai i'r
gyrthbleidiagg, ai yntau i'r ynad, beth a gneir rbag
lbas : neu beth a dbylesid ei gneuthud.*

Egriaph o'r scrudior lan bhal hynn.

*Yno y dyledodh Ichoda, Beth a dbysedon yrth bbyg argle-
yd? Beth a dbyleb gynn? neu pa gedh y glanhagn ein hunan-
in? Gen. 46. Gwelgch bhos Ichoda mynwi cybhwngder medd-
sl, gan orbicr sydh cyd sybod; o achos y trychineb a gnaeth-
ei ebl a'i bhroder yrth gerthu Ioseph ei bragd i'r Isnaelieit, ac
herwyd hynny y mae ebl yma yn adrodd yrthynt hsy yn
gyghhorgais, beth a gneynt rhac lhas.*

Arall.

Nid yw tŷ eisffigion yn obhn i'w seithredoedd da, anid i'r rbeis

*Dfrag. Abhxnni di nad obhnych yr asdurdod? gena dhaoni
achri bholiant gantho. Rhubb. 13. 3. Yma mae'r apostol yn
ymgyghori a'r gyphredineb, pey wedh y mae i dhyn ymdh-
syntuagat y sydhog, a phab hodi y das lhes idho o hynny.*

Eggraph mygn Prydychiaeth.

O'dargedha d'argydbion,

Ai gwaeth bby mbennacth t'm bonn;

No deyn obry gweidy gsin,

Ar bby mronn arbbau 'm mrenin?

O'sdy borth, a'tb cymorthey

A gabb ni dbamunabb moy.

G. Gl. i gilim Bhychano Rhaglan bhareog.

Rhybydh.

Y neb a arbhero 'r dhull honn ar ymadrodh, edryched, yn
gyntabhl, ar bhod ei achos a'i arbhaeth yn dha, ac ar dir iach:
mal na's galho 'r gorthnesig ei sadu, na'r ynad bheio arno, heb
ledorthrech cybhaiasnder, a geyro rhaithlod iniagndeb, a gsir
ionedh.

XXXIX. PENNOD.

Am Dansagliad.

Tansagliad neu bblaenor i aesh ysgwygr lunedol, pann
bho'r arai hysgr yn gweled o bblaen lhas, bei b a elbid ei
bbers yn eirbyn is bbrigo: gann dlygymrio, a diner-
thu, cyn cael o'r casdbyn, neu'r gorthbleidiadec amser na ham
dhen i bbers hyunny yn ei dhescil.

Eggraph o'r scruthur ian bhal hynn.

Dydedi gann hyunny erthybb. Pa'm y mae ebb yn ceffyl?
Cansys pey a gorthblad bodh ei gylbys ebb? Ei br a dbyni! Peys

Cc ii.

wytty

gyt ti a 'mdhadieui yn erbyn Dus? Adbyseit y peth phur-
bhedig, yrth yr henn a'i phurbhiodb; Pam i'm gnaethost
bhal hynn? Rhwbb. 9. Gwelach ymabhad Pasl yr apostol yn
rhacabhaelu yn hydhoethi ar refam y dyn cnaedol, gan ateb
idhi yn dhisrthiad.

A talli.

E dbyssaid rhys yn, Pa bbodh y cybhedir y metrae? A pha-
rys gorff y deuant alban? A ynbhyd! y peth ydbeyd ynei
heu, ni bhyssocceir, o dbicithr idho bbaro. 1. Cor. 15. Bele'r a-
postol yn ddynt ar dhalint i'r fasl, ni choelient y deue cybheddi-
adigaethi y meires, drwy ragosod ei am-mhysyllbhryd, nad iawn
oedh idhynt amheu hynny, ar gyffelybrwyd htreblan anian na-
turiol, a gaeladwy.

Egwyth mysgu Pryd y diliaeth,

O dygodi (beth nidi ydgy)

Bost yr iaith mai bofis er ey:

Ni ledhir orad talad ey;

Y gair masr ond a gair mesy.

Rhybydh.

Rhaid ysgochielyd yn y dhulh honn rhac deu beth. Yn gyn-
tabh thac rhoi ar ataith, neu myen ymadroddi arbhyriadau
rhodrescar, a geagaidh. Yn ail rhac bod o'r atebion yn gann,
ac yn annigon arolcanys pei hynny, gwynnycheu ei achos eihun,
ac a nerthocciai brysriad gwrthaslydh.

II.

Dulh aralh ar dansaghiad sydb, pann bbo'r araitligr yn
rhoi ateb i'r peth a obbynnod heb ei hun; ac hi clair Lbed-
ymdhysyn.

Egwyth-

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Pey a sartebcaift? pey a geblaift? yn erbyn pey y codeist
dy lais? yn dhicau, di a dherch ebbheist dy hygaid yn erbynsant
yr Israel. Is. 37. Gwlech thod y prohbsyd yn gobhyn, mal
pei, i Rabsface ac yn adrisio idho eneuthud y camsgedh tyrhau-
flona'cneutheslefia Llys.

Eghraph mygna Pryd ydhaeth.

Ta gelliant di'udhiant hysib,
Idbyn icbaghc phrom laghc plraeth?
Trey ochel diogeliauth,
Yn ol gair Dws disair doeth.
Mi a' th geisiais dan bhais yn bhyr;
A'm callon loesbbron yn leis.
Na'ad i mi ymadas
Arth gorchmynion gwyction gesio.

G. Genoid. Yn odiog.

Aell.

IOR 'odidocca
Pey a brefeyla
Dy babelb benna
Beunydb? Clys,
Pey symor dbedgyd
A bod gladychyd
Yndy heys bbynydb,
Bb' aneyl Dws?
Sagl sydb o'i bbygyd
Yn dhibbrycheulyd,
Ag sydb yngneuhyd
Iniondeb;

Saul a bbanago
Y ggrir beb dgyrbo,
Y'orbbod gsrrido
Mo'i gynab;
Sagl mis adrodban
Ar bbloesc dabbodan
Hort, ag ni dbrygan
Gymrysdog;
Sass ni char grando
(Heb sir gythrudfo);
Cbaedlau amdano
Cchwyd bog;
Dd

Sasla dhifstreulo
 Goegun drsygypbro
 Heb ganmol gendho
 Mo'r cangedh;
 Sasla ag a sarian
 Arbasb a obhnan
 Yr Ior (heb rygbian)
 Anrhysdedh;
 Sasla gnis txgho
 Ond a alb gistro,
 Er a dhygesydh
 Ogolhed;
 Sasla sydh a'i ageedh
 Yn syth heb gyredh,
 A'i air yn dñsedh
 A'i geithred;

Saes ni rydb ariant
 Byth ar ei meyniant
 Bhall, ag y lludhiant
 Gymmydog;
 Sasla bhradyschan
 Yg-sirion truan,
 Er dim a gapban
 Yn euog:
 Sasla yn dhiphuant
 Hynn a gybblosant
 Gan rodbi moliant
 Ir Argleydh;
 Diau na fylbbir
 Heynt odbar randir
 Sione gleysglir
 Draggyeydh.
 H. Sal. ar Y xv. Pl. 15 88.

XL. PENNOD.

Am Gynatauad.

 Ynatauat sydh phygr lungedbastl, pann bho'r arai-
 tbior yn ymdhiried yn dhirbbastrachos, ac yn
 cynadu i'r ynadoedh, er cardbyn, neu i'r casdyn, ci
 gybbystryr yn dbiragor, ac yn dhira grith: ac grib
 hynny o nasdb, i bbarnu am dano mal y bo'r achos yn peri: o's
 drwg, ei dhibbarnu; os da, ei bri bholi.

Eghraph o'scruthur lan bhal hynn.
 Os rhodics myen gegei, neu o prysfurodb bby nbroed at
 dbichellb.

dbichelb. Effabbied bhi mysn clorrianc ybbiasnder, a gwypped Dus o dbisrth bbyg bbyg bhanreydh. O treiglod bbyg għbamra o dbisrth y phord b honno, ac o's bbyg m i myda ganlynod bbyg lbygaid: neu xntau, oglyn dim erth bbyg nseylas: y petha heureybh boytaet aralb: a disgreidher bbyg m i laguroedb. Isb. 31. 5. Yn y geiriau yma mae Job yn ysbysiu, ar ba rys beth y mae ei iniagħndeb ebh yn gobsgo: febh, eibhod yn aneuoc; ac yn annisedus ger bronn dynion, heb pechu o hono ebh, yn gyhoedhus, yn erbyn yr ail dabħlan o'r gybħraith.

Aralb.

At i asn ys xgb għolieg Dus, vħudha u i chsi, yn hyttrach at i dbus, bernesch chsi. Act. 4. Srth y geiriau hein ma ċe' r apostolion yncynadu i'r caldhynnion bħarnu 'r argħsgydh as-dħu giedi, heb gannychu na lħesċau dim o nerħi ei ymadrodha, na chhaith lħesċau ar ci cyngyd arbhaethaqi.

Egħraphi myejn Pryd Ydhiaeth.

Px bai gsejbt, a' r manselbt man,

*A' r graxn ir, a' r gro 'n arian:
Nid alħan (o debelħir)*

Berbon a hynn barħau 'n bir.

Gsejsch bhod y bardh yncynadu 'r argħsgydhod, heb dħir-ymniedhim olli ar ci amcan biegħriaddus.

I I.

Dulha aralb ar Cynatawat sydb, pann odbebbha 'r araitħier bbsrs rhyg beth yn ei erbyn, għann dbegħi i mysn ryg beth aralb, i gydodha a' r begħriadd blaenora ssgħi, bħalhyun. Ni alħabha sadu nad yer phordha i għaphaeld dysi, a doekħineha yndeih, ac yn boenlhyt; y dħriġbha yn serth, ac yn lħiħra ssgħi; yr amser

Dd ii.

yn

gyn dy gylh, ac yn gymylog; y gau phordh amdeithiaesc yn arnabhael: er hynny pnnngapher hi, drsy labhur anorphys, a gwasalosch hystadl, hi a dhwg gidac ehi els masr, a digribhysch i'r neb a bhedho arni.

Rhybydh.

Y neb a arbhero'r dhulh honn, dryched arbhod y deblhnydli yn dha: rhac idho cibhysgr ei hun allian o bob rhadbherthysch yrth gynnig gormod. Yn nes a gocheled roi gormod cennat, rhac bod tuedhbhryd, neu angybydhaeth yn y beirneit: pei hynny, gwasanhae cbh ei arbhaeth, yrth roi cennat gorbechic.

111.

Dulh ar alh ar gennatauad y sydh, pan: bbo'r arraithigr yn godhebb i'r casdyn rys seithred yn gatasorus: ac yrth hynny yn goludhio'r peth; cyd bei'r geiriau yn arwydlo cau am gencach.

Egrapht o'r scrutlur lan bhal hynn.

Ymlasenha gr i bhagtc yn dy ibhegbeit, ac ymddigribheda dy gallon yn nydbiau dy ibhegbeit, cerdha ar phyrdb dy bbedwsl, a golygiaethau dy lygaid. Ecc. 11. 9. 10. Gweler yma bhod Selebh megys yn godhebh i syr iebhaghc gaphordhi yn olei gyllhys ei hun: Onid nid yd hynn o arraith ond godhebh-iad gatasorus, ysbrydawsl, yn lhudhio'r cybhrus groesfaneth, mal y gelhir gweler yn yr un rhwyswrs, yn y geiri u hyn. Ond gosybydh y bydh yn ol hynn i'r arglosyd hys di i bharn am hynn olli.

Egrapht mysgn Prysdylliaeth bhal hynn.

Nithiatf bbi am a encuthum,

Anbbad bba, mai yn bbyd bbum.

• Rey

R sybb yn phol bhynd i'r boli:

Ac anoceth sybb ganu a thi.

Ond ey'n geybod bbod a bbu,

Mae 'n bbadgys i mi 'nbhydu. Ed.Pr.

Rhaid i'r hyodl araithigr ochel, rhag arbher y dhuell honn
ym mhlieth rhei angyboda gl: rhac tybied o honyn, roi cennad
idhynt, i gneuthyd y peth a gaherdhir idhynt, yn hyrith, ac yn
hysgudh, ar ymadrodd godhebhedig.

XLI. PENNOD.

Am Gytteuluad.

CYtteuluad ys phygr, pan bbo'r araithigr yn cybhanfodbi
pethau amrabhaelus, a gerthoynебus: er meyn gerth-
ladh medbgl cypbredin y rhann bbsyabu, neu 'n bystrach
ycobl. Eghraph bhal hynn.

Ys cybydb, a'r bael byrlhaeic, pob un o honyn sydhar bbei
gan nadys 'r un o honyn yn arbher ei golud modb y dyleyt
amei bod yn ei gam arbher, ac yn ennilb csilidb o dbi gertho.

XLII. PENNOD.

Am Labharedigaeth.

Yd yn hynn bu tractbaed am Adburneg, yrban gyntab o Pbrae
thineb: yn a gr mae 'n callynson-
nio 'chydig am Labharedigaeth,
f. y rhann arolb.

Lhabharedigaeth ys lhabharu
po brlys arraith ac ymadrodb, yn
eglur, yn drebbnus, yn hysain, yn
E c gedbus,

gedbus, ac yn gannolad sy.

Dau beth sydb i cbsi is ystyrrio o rann lhabbaredig aeth:
Yn gyntabb lhaiis; Yn ail ymdhygiad yr holb gorpb.

I.

Orann y lhaiis. Yn gyntabb, rhaid ys i'r araithiwr gadeb
cymedrolder; sebb na bo hi, na rhy dhoibhn, na rhy bbain: ac na
bo hi unsain. Yn nesabb, lhabbared bob gair yn ol cybhadbas-
deb y bbrasdhaeg, a'i harsedbocad; malys bo amryweder, ac
aghbyphelybrys yd yn neydau yn gobhyn, ac yn godhe. Yn
drydyd yd, lhabbared bob brasddeg yn ol rhystiau'r nsydau,
a'r achosision debbnyd biasgl, a bhonit amgyphredic yn yr araith

Yn dhiau un o'r priodoliaethau pennabhl, a'r sydh yn perth-
yn i araithiwr phraethlon, a pharabldhoeth, ys; bod o'i dabhl-
asg ynglisci, yn gybhlymair, yn drobelydr, ac yn arbherasl o
draethlu, a honni pethau i gynydlu araith-griaeth, a phraethi-
neb.

II.

O RANN ymdhygiad y corpb; Rhaid i'r araithiwr
i'r gymryd gobhal, ar idbo phod yn er sedb, ac nid yn ann-
eidlyt.

Ymae 'r ymdhygiad yn rhoi enaid yn y pethau a adroddir;
yn cynnwyr bhu 'r gstrandasyr; yn ei tyneru hsynt gan lareidh-
io, a medhalu ei coeliedigaethau gwrthnelsic; gann beri idhynt
goelio, mae geir ys'r peth, yn yr henn y mynnent eisebhydlu.

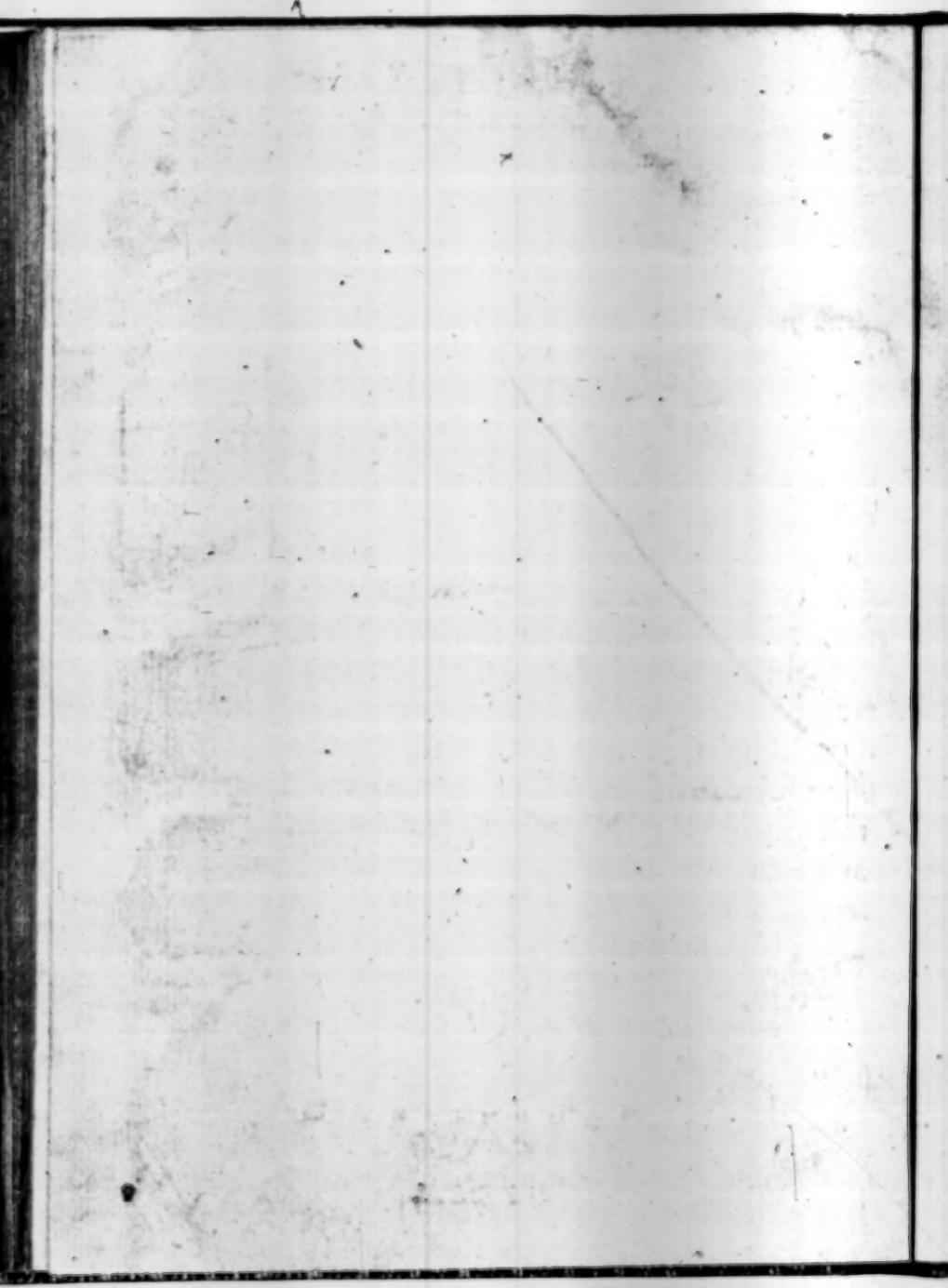
Ac ymma mae un peth hynod o rann yr ymdhygiad is yst-
yrrio: nid amgen, nad ys i'r araith, a scribhennir myn pabsyrr,
ac bheldhyd dharlhennir, yn gseithredu hanner cymeint y għ-
ghallonnau 'r gstrandasyr o ymmodbhryd; a phann draethis
hiar

ar dabhod labherydh, yn visrøydh, yn soniarus, ac o dhybhn-
der callon. Yr achos paham, yg; am nas galh ger a'i raphol,
neu bin scribhennu, neu dhelgedhu y mynudiau ymodasl, a'r
ymdhygiad, sydhaid i'r arraithiwr (erth ymadrodh) ei dangos,
yn oldirdab y nsydau, ac arsydhocad y braedhegau. Ac her-
sylla hynny y dysisaid Plato, bhod rhagoriaeth mae'r rhosgh
phyrbi ymdhidhan yn hyphraeth, ac scribhennu 'n hydhoeth:
oblegyd n, ni a 'gelynn Lageroedh, a 'madrodhant yn barab-
laidh iagn, heb blhedyd r'hoi ei medhwl mygn scribhen hanner
da: ac eraill y għorħihsyneb, yn scribhennu ei medhwl yn odid-
aeg: ac yn parablu yn aghlymmen.

Nid a bhi i roi ar laesr yma pa'edh y mae i'r arraithiwr yn ben-
dant, ymdhsyr, o rann y penn, y llhygaid, y dħsybħron, y tra-
et, y dsyslo, o blegyd mae'n hassejja dyscu hynny, erth ēdrych
a dal sej, ar tsyr doethi, dyscedig, psu yn ai pregetħgyr dusiol,
ai cybhaeith isye parabilur, yn ymdhsyn ei hunsin ar ait, ac ym-
dhyygiad, po'orhammo i cyrph, pann blydhant nailha ien prege-
tħu gair Dus yn dhirblhrydus; 3ntau yn llu y teyrn, yn arai-
thio ym mhlaid cybhaeġġer rhosgh plaid, a phlaid, rhosgh gean
a chadarn; i gaell o baġb a dħxleu, er meithrin brasdgħriaeth,
mannaethu cettundeb, a chynnal tagħnedhybh. Yr honn
Dus a'i danbhono, gida chynnydh all-hsuxdiant gei grebhyd
Grift, i aros yn ein plith, i barhau 'n hsuxdiannus: er mael i'r
tragedhol Dhus, ac er clod ei drugaredh arnom yn oes oesso-
edh. Amen.

G O G O N I A N T Y
D H V 8.

D T B E N.

LHECH.

O HEN SAV Y TROBHEGAV AR

Dulhgedhau ymadrodd, a egluryd yn y llybhr
benn, ar ol gofodiad llythrennau'r
gydhor.

A.

- A** Dhurneg. *Elocutio.* 1.
Anhagreb. *Charientismus.* 25.
Ailgysseir. *Epanorthosis.* 77.
Ailymgyrch. *Epanalepsis.* 62.
Amdhychsel. *Polyptoton.* 70.
Argybheneriad. *Paronomasia.* 68.
Arlebh. *Epiphonema.* 74.
Aralheg. *Allegoria,*
Attaliaith. *Aposiopesis.* 80.
Adgymeriad. *Anadiplosis.* 52.
Attuih. *Ploce.* 63.

E.

- Edryd. *Anaphora.* 56.
Ehañneg. *Parrhesia.* 75.
Eidhileb. *Meiosis.* 45.

H.

- Hydhith. *Eulogia.* 73.
Hydreibhn. *Eutrepismus.* 67.

P.

- Petruster. *Aperia.*
Phygr. *Figura.* 90.

Phroentasid. *Mysterismus.* 24.
Phraethineb. *Rhetorica.* 1.

D.

- Dadymchoel. *Epanodos.* 66.
Dadymchelyd. *Apostrophe.* 82.
Damuneb. *Deprecatio.* 72.
Darymchoel. *Epiphora.* 59.
Darodhebhiad. *Epitrope.* 100.
Darymsaedh. *Adiunctum.* 14.
Dattodiad. *Restriictio.* 79.
Deunydh. *Materia.* 5.
Dynfaedsedh. *Proscopoparia.* 86.
Dychnygair. *Onomatopaea.* 30.
Diheureb. *Paroimia.* 44.
Digyffelht. *Asyncteton.* 82.
Dirlais. *Ecphonesis.* 71.
Dulh. *Figura.* 49.

T.

- Tansaghriad. *Subiectio.* 94.
Tebigdhiscedhiad. *Homoitoleu-
ton.* 61.
Travien. *Metonymia.* 3.
Trasymdrisyn. *Metaphora.* 26.

Ff

Try-

LHECH.

Trycheb. <i>Tmesis.</i>	52.	Cyphrediaith. <i>Communicatio.</i> 94.
Trobheg. <i>Tropos.</i>	54.	Gynatauad. <i>Anachoresis.</i> 98.
G.	56.	Cymydhaith. <i>Auxesis.</i> 45.
Galareb. <i>Threnos.</i>	72.	Cynhebigodl. <i>Homoiopteton.</i> 61.
Gabhargsyn. <i>Mempsis.</i>	73.	Cytteuluad. <i>Synoiceosis.</i> 101.
Gobhynnod. <i>Interrogatio.</i>	49.	Cudhnerth. <i>Emphasis.</i>
Gogylchiaith. <i>Periphrasis.</i>	91.	Crybeylheb. <i>Paraleipsis.</i> 22.
Gortireb. <i>Hyperbole.</i>	43.	Lh.
Gorgytcam. <i>Climax.</i>	55.	Lhabhared. <i>Pronunciatio.</i> 161.
Geahanblyg. <i>Diaphora.</i>	63.	Lhybheb. <i>Orcos.</i> 74.
Geahannod. <i>Celon.</i>	48.	Lhedymdhysyn. <i>Hypophora.</i> 96.
Geanhansagh. <i>Parenthesis.</i>	52.	Lhedeniad. <i>Antonomasia.</i> 37.
Geasborgerdh. <i>Ironia.</i>	21.	Ri.
Gorthymdh. <i>Antihypophora.</i> 99.		Rhagsahauad. <i>Comma.</i> 47.
Gorthymgyrch. <i>Antanaclasis.</i> 67		Rhybhedheb. <i>Thaumosinus.</i> 71.
Grommeg. <i>Atmigma.</i>	41.	Rheg. <i>Ara.</i> 72.
C.		Rheithleg. <i>Rhetorica.</i> 1.
Camarfher. <i>Catachresis.</i>	46.	Rhetoreg. <i>Discope.</i> 51.
Carblyg. <i>Symploce.</i>	64.	M.
Clobynniaeth. <i>Congeries.</i>	92.	Marscaed. <i>Sarcasmus.</i> 29.
Cybhlieuad. <i>Epizexis.</i>	50.	S.
Cybhaegsedh. <i>Symploesis.</i>	81.	Sylphon. <i>Subiectum.</i> 10.
Cybherdhsyn. <i>Synechdoche.</i>	31.	
Cyhydaith. <i>Paroimion.</i>	59.	
Cybhannod. <i>Periodus.</i>	48.	

Lhech o hensau y pryd ydron (nid ydynt yn eglur ag yn hyslythur bedi ei dels edhu yn y mbeith bhannoedd yn y llybhran hon) er mwyn cheaneg y bodaeth. Eithur am Awduron y Scruthur lan nid y ghanabla yma; blygid yr ymrysbied ei bod yn hynod ag yn y sbys dhigon gann basb.

E.

LHECH.

E.

Ei. L. Einion Len.*Edm. Pr.* Edmnd Prys.*Ed. Lb.* Edsard Llys yd o lan ynys.

I.

Io. Des. Ioan Desbeyn.*Io. Tyd.* Ioan Tydur.*Io. Go.* Iollo Goch.*Io. Geth.* Ioan Gethin ap Ioan ap Iheisin.*Io. Eb.* Iorserth Bhyghlysyd.*Io. Er.* Ioan Brwynog.*Io. Ph.* Ioan Philip.*Io. Cen.* Ioan Cert.*Io. Moës.* Ioan Moëdhay.

H.

Hg. Cil. Hywel Cilan.*H. Sal.* H. Saleburi.

D.

D. Geil. Dabhydh ap Geilim.*D. Al.* Dabhydh Alaw.*D. Nan.* Dabhydh Nantmor.*D. Edm.* Dabhydh ap Edmnd.

D.Tr.L.Dabhydh Trebhor Len.

T.

T. Al. Tydur Alet.*Tal.* Taliesin.

G.

G.Gl. Guttro'r Glynn.*G.Yr.* Gryphydh ap Yryghnad.*G.Hir.* Gryphydh Hirathog.*Gr.Ebh.* Gryphydh ap Ebhan ap Llywelyn Bhychan efc.*G.Lb.* Geilim Llyn.*G.Gen.* Geilim Genoldrebbh.

Lh.

Lh.Cl. Lhesys Glynn.*Lh.Dar.* Lhesys Daron.*Lh.G.Ca.* Lhesys Glynn Cothi.*Lh.M.* Lhesys Mon.

Rh.

Rh.Ca. Rhys Cain.

S.

S.Bh. Simon Bhychan.*At yr bygar Dbarlbennydb.*

LH Y MA o'r dyfedh (i Dhur y bo'r diolch) dhyfedhar hynn o lybhran. Eithur ei dhaed (cyd y byr ybh o estrongenedl, ag (sy sa eth) heb dheall dim o'r iaith, ni bhedra bharwu, Dus a'igeyr. Diau

ys hymnia bhu nag arnabhi, nag ar y golyger dhim gualh; ar y nailh
o ran tegoch print, ar y lhalh o ran cydair: cyd y cereudhe hhy gha-
llhu bhi, nag y cyddhyge ei hambdhen yntau ym mhlith gobhalon
eraill. Ersa mynch y dygysyd, na llydha etbhedh o'i bheithrin
gidag estroniaid cyfal, a chida ei rieni eihun: le rhaid i'mgybhadhe,
na sgath bhod o'r yn cybhlir agodidogrsyd, ag a bhasc, pyr gsefle
Dwys yn dha, bod yr Ar dur yngydry chiol yrth ei brintio. Y dalbh-
yrru, o dygys ydhodh bai myn un-bhan, adhar aar bhy ghonefres-
ydh (drey gael gsybod beth bhy tho) yrth ei ail brintio, ei drebhny
aigseirio yrth ych bodh. Yn y cybhamser ystyrris ch eirie S. Paul.
Delicata egis Charitas; achymersch hynn, tra bhoch yn aros gfelh.

1595.

I.D.

D Y B E N.

